

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

LIND
FOR-
IDEN

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

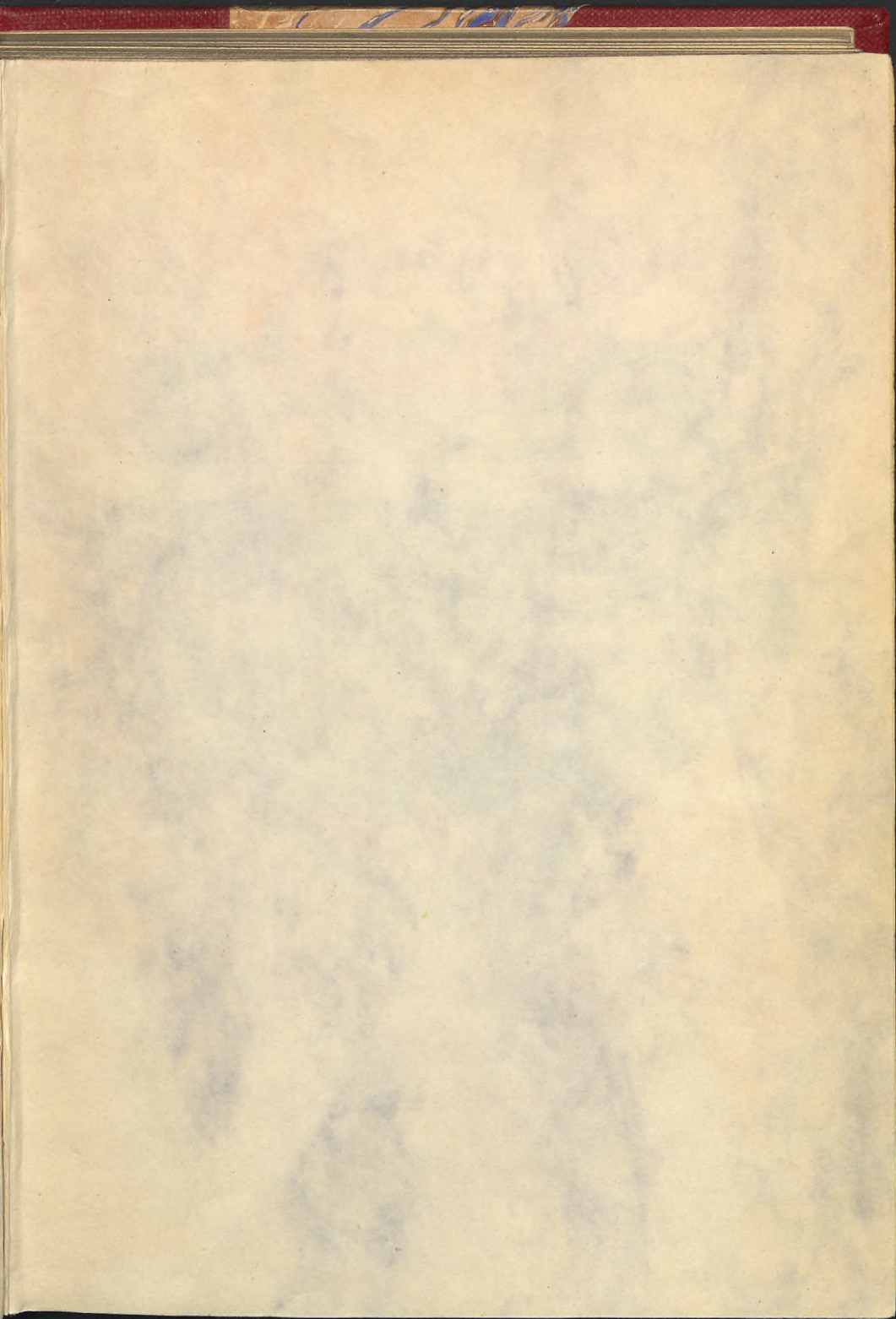
100145 8510

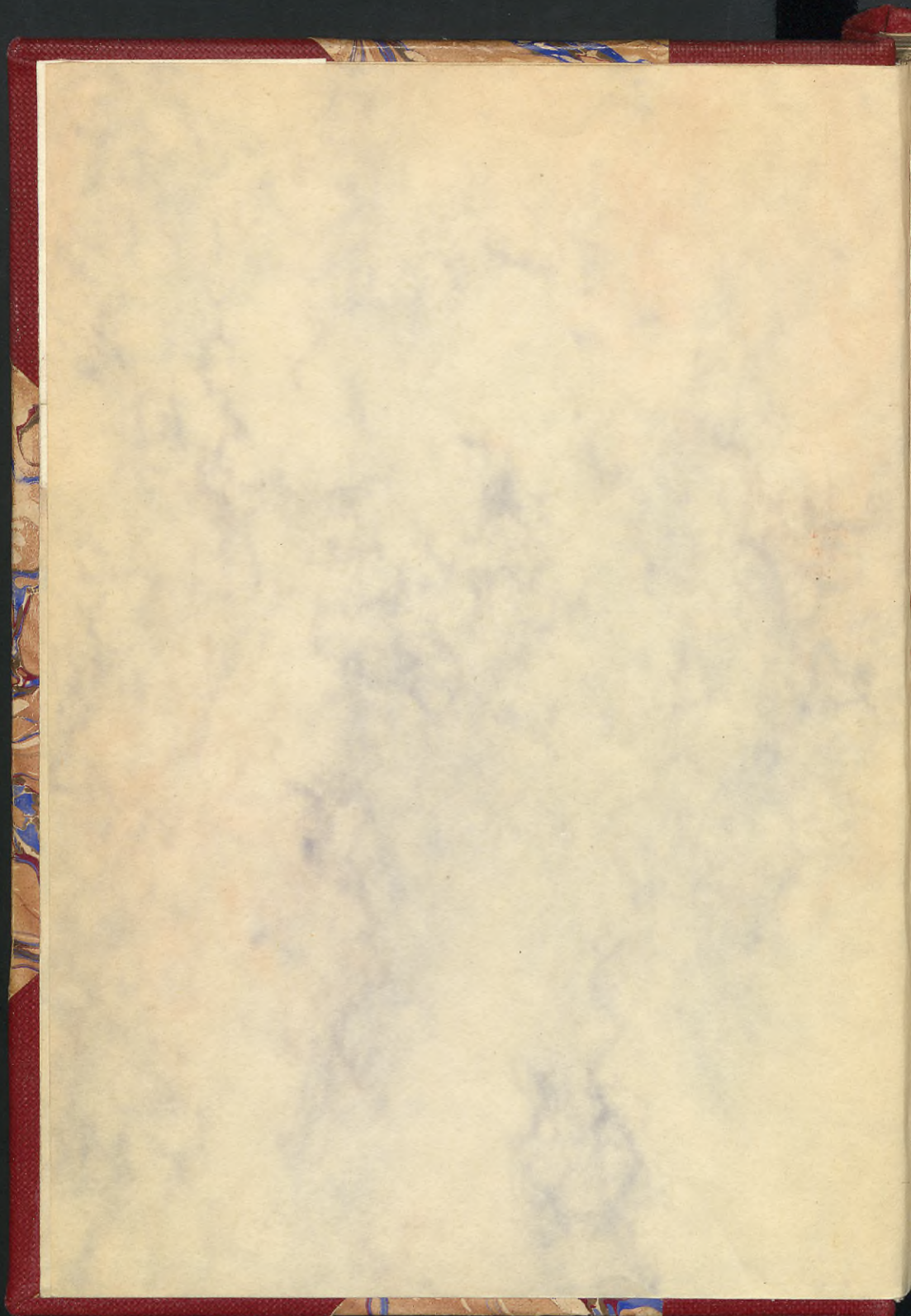

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

• Karl-Erik Forblund •

STORBYRDEN

• En Bok om ett Hem •

• Wahlström & Widstrand •

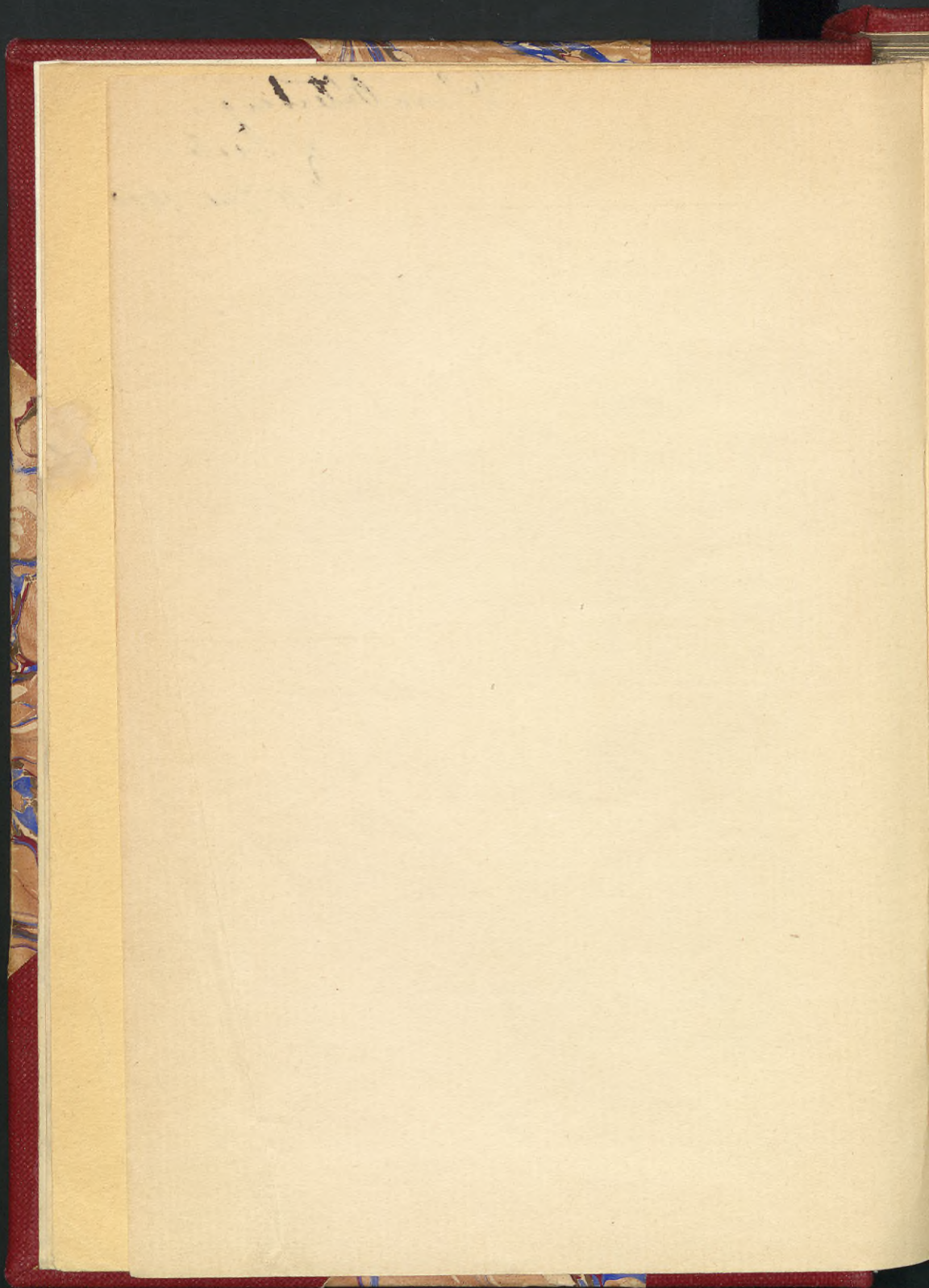
• Stockholm •

• LYDIA SKOTTBERG •
1900.

20. $\frac{34}{1926}$.

Wilmu Oetberg,
of Fester
d. 15 Juli 1900

STORGÅRDEN

STORCARTON

STORGÅRDEN

EN BOK OM ETT HEM

AF

KARL-ERIK FORSSLUND

MITT HEM ÄR MIN KYRKA.

STOCKHOLM,
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1900.

INNEHÅLL.

I. Byn och den lärda småstaden.

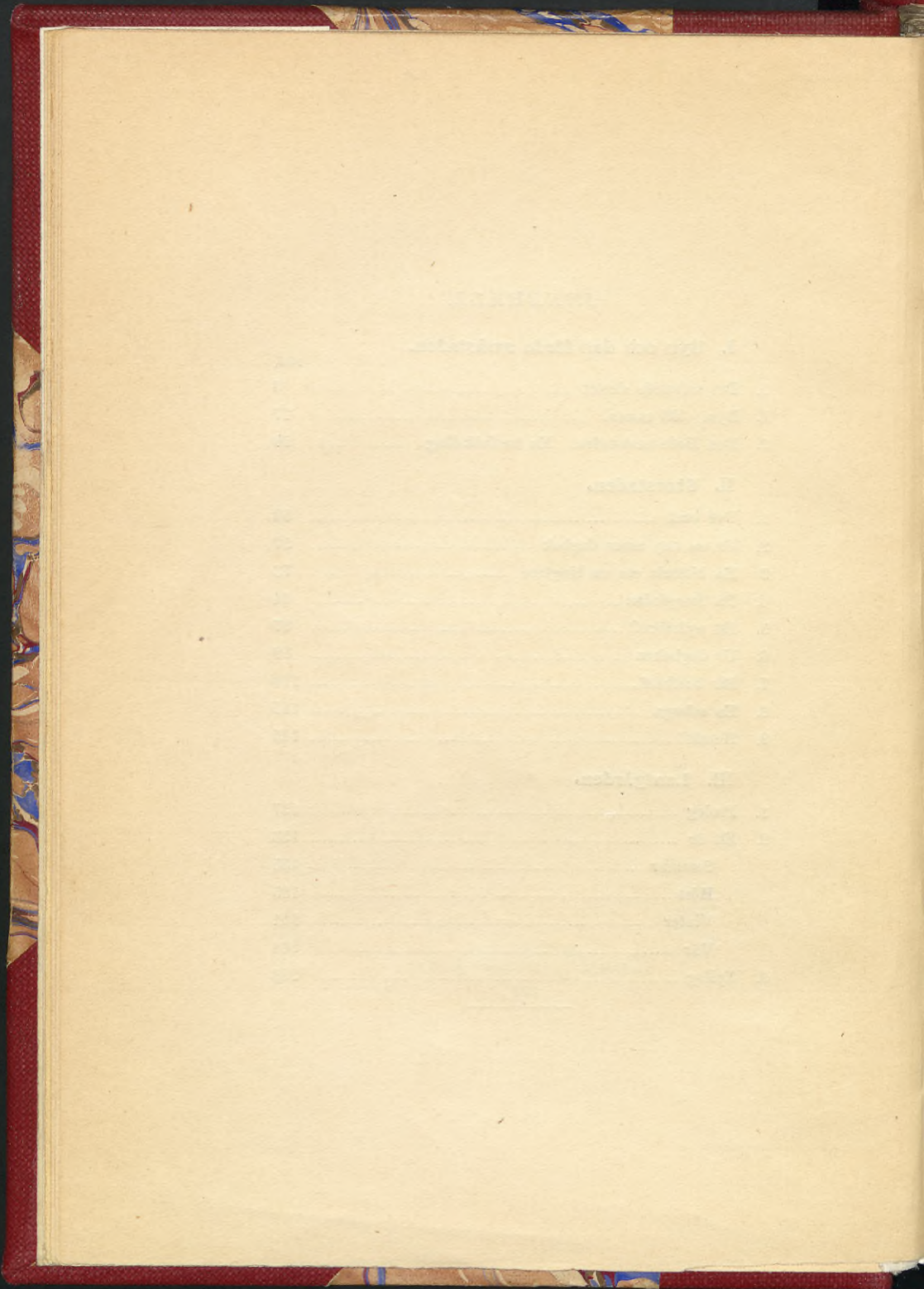
	Sid.
1. Det sofvande slottet	3
2. Byn. Ett samtal	17
3. Den lärda småstaden. En brefväxling	26

II. Storstaden.

1. Två bref	53
2. Ur en ung mans dagbok	57
3. En historia om en längtare	73
4. På Storgården	84
5. Ett nyårsbref	87
6. Ur dagboken	89
7. Ett kortbref.....	113
8. En solsaga ..	115
9. Hemåt!.....	125

III. Lantgården.

1. Prolog	137
2. Ett år	153
Sommar	155
Höst.....	185
Vinter	211
Vår	248
3. Epilog	268

Det är en klar dag om sommaren, Solguden vandrar i rymdens lustgård — han, som också är lifvets och ljusets och frihetens och hänförelsens gud.

Bland molnens blomhöljda röda rosenbuskar blänka där granna, lysande kulor och klot i alla färger och storlekar. Solguden går af och an bland dem, och han ler och nickar belåten, när han ser sin spegelbild i dem. Hvarje kula återger den på sitt sätt och i sin färg, ofta med galet vanställda drag — ansiktet är än utdraget till en lång och smal morot, än hopklämt till en liten rund potatis, men Solguden känner likväl igen sig och nickar road åt sin vrågbild.

Då stannar han slutligen framför en kula, som ingen glans har. Han kallar henne Jordklotet, och hon är runtom tätt besatt med små fula svarta fläckar som efter flugor — fläck vid fläck så tätt, att Solguden ingenstädes kan se den minsta skymt af sin spegelbild.

*Han rynkar pannan och mumlar något i skägget.
Han förstår att det är de fallna, till surrande flugor
förvandlade änglarna, som satt dessa fula märken, af
människorna kallade städer.*

*Solguden granskar kulan noga, så doppar han en
flik af sin gyllene mantel i en af lustgårdens många
klara, aldrig sinande brunnar, och gnider kulan runtom
med den.*

*Och se, då försvinna fläckarna, en efter en, klotet
glänser åter blankt och rent, och Solguden strålar åter
upp när han ser sin bild speglad däri, klarare och
vackrare än i alla de andra kloten i hela lustgården!*

I.

BYN OCH DEN
LÄRDA SMÅSTADEN.

Storgården.

1

Jeg vil ud, jeg vil ud, hvor min sjæl
ej blir trampet af træsko ihjæl!
Jeg vil ud, jeg vil ud, hvor mit sind
ej blir klemt mellem albuer ind!
Her er tungt, her er trangt, her er traat,
her er kvalmt som i knugende kot.
Her er taust, saa den freidigste sang
lig en klokke i regntaagen klang.

Men derude er aabent og vidt,
dér er stort, dér er lyst, dér er frit!
Dér er plads nok for fod og for haand,
dér er svar for den higende aand.
Lad mig gaa, lad mig gaa, hvor jeg vil,
giv mig frihed og lykke dertil!
Giv mig luft, giv mig himmel og hav,
saa skal sangen nok svulme deraf!

Kristoffer Randers.

1.

DET SOFVANDE
SLOTTET.

Så här ser det ut: ett gammalt rödmålat stockhus i två våningar, med hvita knutar och fönsterposter och ett svarttjärat spåntak, sluttande mot gaflarna på samma sätt som mot långsidorna.

Det hvilar lugnt och stadigt på ryggen af en gräsbevåkst och med en rad höga björkar kantad udde i Wessman, som är ett vackert vatten i hjärtat af ett vackert land. Det är som vukset ur jorden, slutet och ädelt lugnt som ett tämpel. Det är en värd för sig, äller åtminstone ett rike för sig, af skogar och bärg och blåa vatten skilt från närmaste grann-

rike. Det omgärdas på två sidor af en urgammal trädgård — några knotiga körsbärs- och äppelträd, några hoptrasslade krusbärs- och vinbärsbuskar, en lummig syrénberså, en risig spiréahäck och för rästen vilt gräs — samt af två vikar, den ena djup och klar, den andra grund och vassfyld. På tredje sidan sträcker sig gårdsplanens mjuka gräsmatta, på den fjärde står uthuslängan som en mur mot nordanvindarna, när de komma tumlande öfver dalsänkningens åkrar. Där fins ock en annan mur — det är bärigen, de ligga höga och branta norr och öster om dalen, utsträckta i en bädd af mjuka löfdungar och höljda af ett täcke af tjock, mörk barrskog. Men åt söder breder sig sjön vid och fri, med en bärgig ö och en grön holme här och där, och med höjderna långt bort på andra stranden förtonande i ett blått fjärran.

Visa mig en blomma af jordisk fägring, som ej växer där i det gamla röda slottets vilda parker! Klättra uppför Lekombärgen, där ligga grufvor på sluttningen — stig upp på lafven, där har du ett utsiktstorn som duger. Du har grufvans lefvande svarta djup mitt under dig, bakom dig har du skogsväggen och framför dina vidgade ögon har du dalen — sjöns långsträckta blåa yta, de yppiga stränderna i alla skiftningar af grönt, än stupande mörka barrskogbranter, än frodiga ljusa slogar och björkhagar; väkslande med dem gula sädesfält och svarta trädes-

åkrar i dalgången, brunröda fall och nakna gråa klintar högre upp på sluttningarna. Och röda och hvita gårdar och stugor strödda en här, en där, som stora blomster i grönskan, bland dem Storgården mitt i landskapet, som synens brinnande röda hjärta. Och hela taflan inramad i bärgåsarnas stora, lugna, böljmjuka våglinjer.

Det är en syn för unga människor. —

Starbo heter en af härrgårdarna kring Wessman, Solvik en annan. Vid den tid, då denna historia börjar, egde brukspatron på Starbo, en gammal ungkar och enstöring, både Solvik och Storgården. Han hade fått dem i arf, det var hans far, för öfrigt skogssköflare och traktens buse, som haft sådana affärer med sina grannar på de andra gårdarna, att de måste ge honom sina hem och alla egodelar i betalning. Solvikshärrskapet, måg och dotter till Storgården, drog sin väg som fattigt folk och hamnade i tre rum och kök vid en gränd i hufvudstaden. Men härren till Storgården dog på kuppen.

Hans änka, redan då gammal och utsliten, fick emellertid bo kvar. Köket och ett par krypin där bredvid upplätos i nåder åt husets forna härrskarinna och hennes dotterdotter, en af Solvikshärrskapets telningar, hvilken gumman tagit sig af vid den stora

kraschen. Hon hette Birgitta, i hvardagslag förkortat till Brita och vid högtidligare tillfällen till Birgit.

Åren gingo. Jäntan blef en grann och ståtlig ungmö, medan gumman blef allt äldre och skröpligare. Hon låg numera alltid till sängs och sof oftast; det var nog det som höll henne vid lif, trodde folk. Men kanske var det än mer en annan sak.

Se, gården var ännu äldre än käringen och minst lika orkeslös. Det hördes aldrig ett ljud inifrån de stängda rummen, och det lyste aldrig ljus annat än i ett par fönster på nedra botten; de hörde till köket och kamrarna, där de två fruntimren voro inhysta. De andra fönstren voro tätt tillslutna af förhängen och gardiner året om, som af tunga ögonlock. Det gjorde att hela gården tycktes liksom gumman vara försänkt i en djup och lång slummer; gick man förbi där en vinterkväll i skymningen, kunde man till och med tänka att den var död, så tyst och svart och orörlig låg den där i snön.

Inte var det sålunda mycket lif, gumman och flickan kunde blåsa in i de tysta rummen. Men det var i alla fall nog för att de kunde inbilla sig, att det sofvande slottet möjligen skulle kunna vakna än en gång, om där kom någon som ville väcka det. Och frågan är, om inte den inbillningen var fjädern, som höll hjulen i käringkroppens nötta urvärk i gång. Hon tyckte sig troligen ligga där som en gammal drake, rufvande på minnenas heliga skatter. Äller

som en gammal gårdvar, den där skulle vakta det härrelösa huset och se till, att salar och kamrar ej helt och hållet störtade samman af tomhet. —

Innan ridån går upp, måste ännu en hufvudpersons namn skrivas på programmet. Det lyder Karl-Herman Bondeson och bäres af en ung man i islossningsåldern, sonson till gumman på Storgården och genom föräldrarnas bortgång redan i hans barndom öfverlämnad först åt henne, sedan åt sig själf; där stod väl fortfarande en torftig gästkammare bredvid gummans och Birgits för hans räkning, men han hedrade den numera sällan med sin närvaro. Han var student nu sedan några år, låg än vid universitetet, än som barnalärare här och där i bygderna — för närvarande hos en fabrikör i en by ett par mil från Storgården — och kommer som sagt att spela en viss roll i den här historien.

Hvilken nu börjar på allvar — en eftermiddag om vintern, ett par dagar före julafton.

Det var en snövinter, Storgården låg bäddad som i hvit bomull, och en stormvinter, det dånade i skogarna och kom rullande moln af yrsnö öfver åkrarna norrifrån.

Det led mot kväll, mörkret kom redan flödande

utför bärgen i brusande vågor, öfversvämmade åkrarna, böljade fram öfver bygnaderna på udden, slog samman öfver taken och flöt in genom alla springor och hål. Det var fullt af mumlande väsen, synliga endast som skuggor i det svarta. De gledo med vågorna in i rummen, smögo omkring bland bråte och skräp, som kastats på hög i stora salen en trappa upp under många långa år, kröpo ihop i vinklar och vrår och tycktes känna sig som barn i huset.

Några kommo också in i köksvåningen — där var varmare och en doft af lif, men lika tyst och mörkt. I köket låg en katt på spismuren, hoprullad som ett nystan och orörlig; en väfstol stod vid fönstret, och på väfven låg skytteln med afklipt tråd och drömde, att han på sin rosengång genom lifvet fastnat i ett svart krabbasnår, som han aldrig skulle komma lös ur.

Dörren stod öppen in till gummans kammare. Först man kom in där, såg man endast skymningen och hörde endast stormarna, hvilka drogo fram utanför fönstren. Men lyssnade man noga, kunde man höra tunga andedrag, det var någon som sof, och då och då ett par dämpade toner, det var någon som satt och gnolade i skumrasket. När man så vant ögonen vid dunklet, kunde man se dem, gamlafrun och dotterdottern; den ena låg i sin säng borta i ett hörn, den andra satt vid fönstret, stirrade ut i mörkret och lyddes till yrvädrets svarta musik.

Hon hade en sömnad i händerna, men lät den sjunka i skötet, såg ej mönstret eller färgerna längre. Det var en duk att lägga i en fiollåda, ett mjukt täcke att breda öfver fiolen, när han spelat sig trött och ville sofva. Och det är en särskild historia om denna nyttiga lyksartikel.

Hon hade haft en dröm en gång; det var kväll och det var straks före jul äfven då. Hon satt som vanligt vid fönstret i skymningen, och mormodern sof. Hon måtte ha somnat själf också, och hon tyckte att de sofvit i hundra år, både hon och gumman och hela det gamla träslottet. Men nu liksom kände hon i sömnen att de snart skulle vakna alla tre; hon kände att det kom någon långt bortifrån — om inte precis en prins, så åtminstone något ditåt; han kom på skidor öfver snöns hvita snöslätt — söderifrån, utifrån stora värden — en fiol hade han i ena handen, en smågran i den andra, den hade han väl tagit i förbifarten på Granön, och den skulle lysa i stora salen om julafton.

Allt närmare kom han — nu var han framme vid udden, nu hörde hon honom ute på gården. Han stampade af sig snön på trappan, det dånade genom tystnaden — han rök upp dörren och kom in, hon hörde hans snabba, spänstiga steg närma sig —

Då vaknade hon, och inte var det någon skidlöpare. Det var bara blåsten. Hon tände lampan och tog fatt på de gråa hvardagssysslorna igen.

Drömmen vart emellertid en ljusglimt i allt det

gråa. Den låg kvar inom henne, och snart blef den något mer än en dröm. Ett varsel, en värlighet som låg framför henne och lyste, än nära, än åter långt borta i dimman.

En gång när den glimmade närmare än vanligt, plockade hon fram sina sysaker och började på med fioltäcket. Han skulle få det till julklapp, när han kom.

Han kom förstås inte, hvarken den julen eller de följande. Men hvarje år vid samma tid tog hon fram arbetet och sydde dit ett par nya blomster. Det var ju bara en lek, skulle nog aldrig komma till användning. Men det blåste alltid lif i några döda timmar och lyste upp skymningen med sina spelande färger.

Det var ännu knapt halffärdigt, hon hade alljämt tröttnat och lagt det undan till nästa jul. Det gick så äfven nu; hon lät det ligga, steg upp och sträckte på sig.

Huj, det mullrade och tjöt därute, och ibland kastede stormen tjocka moln af snö mot rutorna, då blef det kolmärkt i kammaren. Därinne var varmt och lugnt för rästen, men lugnet var dödens och värmen var unken och kvaf. Hon svepte om sig en schal, öppnade tyst en reglad dörr och smög sig ut i förstugan, som låg där isande kall inom den alltid stängda stora porten.

Det stod en ålderstigen taffel i stora salen bland några andra gamla utspelade trotjänarmöbler. Mycken

klang hade han inte kvar, men alltid nog för en, som intet annat instrument eger och inte kan vara alldeles utan. Hon drog sig undan ditupp till det gamla sällskapet ibland, när det vart alltför tomt och dött på nedra botten; de hade ej plats för spellådan därnere.

Hon smög på tå genom den mörka förstugan och uppför trappan. Alldeles lugn vart hon inte, det tassade steg efter henne, tyckte hon, och då hon öppnade salsdörren var det som om någon annan gled in på samma gång, tätt efter —

Det var ett stort rum, tvärs öfver bygningen. Lågt i taket, fyra fönster med en hop små rutor.

Hon kastade en blick utåt sjön. Det vida snöfältet låg mörkt, strändernas och öarnas skogsvägggar stodo ramsvarta. Hon vågade ej se sig om därinne — tyckte sig höra andedrag ur dunklet, smög försiktigt mellan traslårar och ledbrutna stolar bort till pianot, slog upp locket — det föll tillbaka med en duns, som genljöd i hela huset — satte sig och började spela.

Skygt och dämpat först, några enstaka ackord. Hon lyddes medan de sväfvade bort, och åter hörde hon hur någon andades i mörkret. Hon satt med ryggen utåt rummet, kunde ingenting se men visste ändå att hon hade sällskap.

De sutto där bakom henne, i soffor som voro skelätt utan kött eller skinn, på stolar som brutit minst ett ben hvar. De sutto där stela och högtidliga

och hörde på hennes spel; några nickade i takt, andra gnolade halfhögt med. En satt med slutna ögon och drömde, en annan hviskade i smyg med sin granne.

Men ingen rörde sig, och det gjorde henne lugnare. Hon samlade ihop ackorden till en melodi i moll, en vallvisa i långsam, dröjande takt. Och åter lyddes hon — nu gnolade de högre bakom henne, och det var som om någon svarat därute också, långt borta i mörkret. Hon lät melodin glida snabbare, det blef en ringlande rask danslek, ännu i moll; och någon trampade takten, mjukt som om han hade tofflor, flera falla in, tra—tata, tra—tata, låter det — och åter svarar det utanför, men nu klingar det som en fiol, allt närmare och starkare; nu är han tätt utanför väggen, nu hoppar han in genom fönstret och stannar bakom henne. Han spelar med sordin, samma melodi som hon, men i dur!

Hon vågar ej vända sig om, låter fingrarna dansa öfver tangenterna och tar om melodin, men nu i dur också hon. Och hela tiden hör hon fiolen, han följer henne snabbt och säkert, hon springer undan men han ilar efter, det är en gammal jullek, och vill du ha mig så kom och ta mig, så kom, så kom!

De osynliga ha rest sig, stelbenta och småskratande — konstiga skratt, ihåliga och kluckande. En dansar en sirligt nigande gammalvals med sig själf, och de andra ta småningom i ring runtomkring granen.

Ty det står en julgran mitt på golvet, strålande grann, och det brinner en sprakande stockvedsbrasa i stora spisens gap, vidöppet som i ett smattrande skratt. Därbredvid står ett bord, rågat med skålar och glas, med glögg och frukter, och i ett hörn står julklappsbordet, fullt af alla slags småsaker huller om buller. Och i soffan sitta församlingens älste, de som äro hundra år och därutöfver; kläderna hänga som säckar kring deras pinnskala lemmar och deras hår är hvitt, men de ha röda kinder och unga ögon. De le och stampa takten, tra—tata, tra—tata, och hon som spelar drar den ena låten efter den andra, och fiolen är med och dansen går!

Då ger hon till ett skrik och springer upp — någon kittlade henne på halsen — ett kallt, smalt finger — Det är svart omkring henne som djupt inne i ett bärg, hon ser ej handen framför sig, men hon ser hur mörkret rör sig och känner en iskall andedräkt mot sin kind — —

Hon vaknade upp nere i köket och mindes ej klart hur hon kommit dit. Hon stod och trampade på en spindel och höll med all kraft igen dörren till förstugan; hon hörde steg därute, men de drogo sig småningom bort, tassade uppför trappan och försvunno.

Hon gick på tå in i kammaren. Mörkret stod nu som en svart mur utanför fönstren, men stormen började

domna, endast en tjutande il flög stundom förbi på afstånd. Gumman drog sina timmerstockar jämt och lugnt borta i hörnet och gökklockan pickade i takt med dem, äljes ej ett ljud.

Hon tände en brasa och satte sig framför den. Nu var det slut på drömmerierna för den här gången; nu skulle tiden åter gå sin snörräta snigelgång och hela hälgen flyta förbi utan att lämna spår efter sig. Juldagarna skulle rinna bort som alla andra långa mörka dagar, nyåret skulle komma och bli alldeles likt det gamla. Och gården skulle sofva allt djupare, och en tyst natt skulle dvalan också falla öfver henne själf, tung och djup och för beständigt.

Endast de gamle däruppe i andra våningen skulle alltjämt lefva sitt smygande, ljudlösa spöklif. De voro gengångare som väntade och väntade på förlossningens timma; de skulle icke få ro i grafven förrän *han* kom — han som skulle spela lif i den skendöda gården, skulle fullfölja deras värk och taga i besittning det hem de lämnat honom i arf.

De skulle nog få vänta. År gick ju efter år, utan att han kom. Och hon skulle vänta med dem. —

Så hade hennes tankar åter glidit in i de gamla stelnade hjulspåren, och de lunkade fram där en god stund i trögt skritt och med trötta hängande hufvuden.

Slutligen hände emellertid något, som kom dem

att åter se upp och spetsa öronen. Det lät som ett rop någonstans ute i mörkret; den mojnande blåsten sökte öfverrösta det, men det upprepades, hållalalå! kom det nerifrån udden, och hållalalå! än en gång, nu starkare och närmare.

Birgit stod och lyssnade och kände en sällsamt klar och ljus aning stiga inom henne. Och så följde händelserna slag i slag; hon hann inte ens tänka, hann endast lägga några nya vedträn på brasan, tända lampor och ljus och kasta en hastig blick i spegeln.

Då tittade göken i klockan fram och gol. Sju kuku gol han, det var alldeles som det skulle vara, eftersom klockan var sju; men hon tyckte att hans gamla hesa stämma aldrig klingat så klar och ren. Gumman vaknade och satte sig till hälften upp; och medan de lyssnade på göklåten, hörde de liksom medar glida öfver snön på gården — snön knarrade under dem — de stannade utanför köksförstukvisten — och Birgit ut i köket —

Ja, där stod han i dörren — alldeles som hon sett honom i drömmen. Fiollådan hade han i ena handen och granen i den andra; skidorna hade han ställt ifrån sig i förstugan, nu stod han och skrattade mot henne, hvit som en snögubbe, med rimfrost i mustascher och ögonbryn och friskt rödbrun i ansiktet.

Någon prins var det inte nu håller — inte ens något ditåt. Inte ens en okänd främling långt, långt bortifrån, utifrån stora värden.

Det var bara en ung man som hon sett många gånger förr. Som till och med hade en kammare där i gården för sin räkning, fast han sällan hedrade den med sin närvaro. Och som hon hälsade med ett till hälften glatt öfverraskat och till hälften grymt besviket: Karl-Herman!

2.

BYN.
ETT SAMTAL.

— Nu skall helgonet få höra en orolig själs bikt, sade Karl-Herman senare på kvällen, när de suto framför brasan i Birgits kammare. Han brukade kalla henne Sankta Birgitta och helgonet omväkslande.

— Jag tror jag kan den förut, svarade helgonet. Och Karl-Herman:

— Det är en bisak. Jag måste ha ur mig historien.

— Och jag är den enda lämpliga afstjälpningsplatsen, tack så mycket!

— Ja, hvad! är publiken annat för oss biktare? Men jag väljer åtminstone min. Kunde ju ha satt mig i en järnvägsvagn och begagnat någon guvernant

Storgården.

från trakten, som jag händelsevis fått resällskap med. Men jag tålde inte vid att sitta instängd och skaka idag — måste stå på skidor i yrväder för att få frisk luft i hjärnan och få blodet att rinna lugnt igen.

— Det har alltså varit uppträden på det här stället också. När tänker ynglingen bli en mogen och sansad man egentligen?

— Ä, spela inte gammal och förståndig, det klär dig gudskelof inte. Du skulle ha gjort som jag, där var blankt omöjligt att stå ut. Jag har nu aldrig varit vidare lidelsefullt förälskad i stora byar — såna som väkst upp kring en järnvägsstation, blifvit »kommunikationscentra» och dragit till sig löst folk från alla landsändar, som utvidgats och »gått framåt» och ligga och drömma om att stiga i graderna, till köpingar först och till småstäder sen. Fult ligger den också, mitt på en slätt af åkrar, på stranden af en grund pöl till sjö. Ligger och pöser och vräker sig och speglar sig i sjön och tycker att den är alldeles förbaskat stor och grann och sympatisk på alla sätt. Och se såna hus — fyrkantiga smutsgula trälådor, i rad efter linjal med tanke på de blifvande stadsgatorna, det ena från stenfoten till takåsen en död efterapning af det andra. Och inte ett träd eller en buske i närheten, på sin höjd ett potatisland. Jag vill bara fråga om man *kan* stå ut i en sån omgifning?

— Det fins folk som kan, sade Sankta Birgitta.

— Jag kallar dem inte folk, bröt Karl-Herman ut. Lyft af taken på huslådorna och titta in i rummen ett tag. Emmor och divaner, var lugn för det — med blommiga öfverdrag och tiotusen virkade trasor för att skyla öfver alla hål och fläckar. Och atenienser i hvartannat hörn, öfverfyllda af dödfödda missfoster — porslinsgubbar, bukätter af pappersblommor i brokiga vanskapade vaser, tjocka album med spruckna ryggar och trasiga spännen, uselt illustrerade andliga sånger i gottköpspraktband, och så vidare i oändlighet. Men allt det där tycker man är ganska hemtrefligt och stilfullt, när man sen tittar uppåt väggarna. Tapeterna vill jag inte tala om — men allt som hänger på dem! Oljetryck och sotmålningar — solfjädrar och parasoller, och palmlad och makartsbukätter och kottiljongsdekorationer och blomsterkort med bibelspråk och fan och hans mormor. Jag vill bara fråga om man kan andas i en sån atmosfär?

— Det fins folk som kan, sade Sankta Birgitta. Och Karl-Herman:

— Jag kallar dem fortfarande inte folk. De äro emmor, tjocka och pösiga och med granna öfverdrag öfver sina fläckar. Oljetryck och atenienser äro de, fullplockade med en hop billiga fabriksarbeten, och hvarenda en med presis samma som alla andra. Åtminstone kan jag slå vad om att alla byns ateniens själar ha en miniatyr-Kristus af terracotta och en porslinspojke på ett nattkärl bland sina samlingar.

Förmaksreligionen och rökrumshumorn i lagligt äkta förbund, ett dråpligt resonnemangsparti! — Hör, bor det någon här ofvanpå, det lät som steg?

— Nej, det är de gamle, de sitta på golfvet och lyssna . . .

— Så, de spöka än. Nå, låt dem lyssna. — Men det värsta är att man inte kan tala med de där oljetrycken. Man menar inte samma sak med samma ord, inte ens de vanligaste — oftast menar man raka motsatsen. Det kan göra en tokig. Säger jag: det där är en härlig tafla, så svara de: ja, den är minsann härlig — men det är en vacker och dyrbar ram. Säger jag: det här är en ung bok, så skratta de och säga: ja, den är grön! — och ropar jag: människor, se solnedgången, såna färger! så svara de: ja, det blir ränn. De säga för rätten alltid att det blir ränn, och därför blir det också ränn för det mästa. Jag har inte haft en klar dag under hela denna höst.

— Nej, det har varit en tung höst, instämde Birgit.

— Så, för dig också, sade Karl-Herman, steg upp och började vandra af och an öfver golfvet. Men ä vi inte ena arma ankor som inte slita oss lösa och ge oss iväg. Utan ligga kvar och plaska och kväka i dammen snällt och beskedligt. Husdjur. Hör, är farmor vaken, äller pratar hon i sömn?

— Hon mumlar så där emellanåt. Jag misstänker att hon både hör och ser, om hon också soffer.

— Nå, låt henne höra. Du ska väl också bli en sån där gammal uggla som sofver både dag och natt? Du är på god väg. Håll i bara, och bö här några år till, så är du färdig. Birgit — han stannade plötsligt bredvid henne — du är värd bättre. Slit dig lös, flyg ut ur den här usla buren — dörren är ju öppen, och du *har* vingar, människa! Här vissna de snart bort, men flyg ut så väкса de!

Hon stirrade in i brasan, som redan börjat sjunka ihop och blekna. Och åter hördes steg i rummet ofvanpå, allt fler och ifrigare.

— Hör, sade Karl-Herman. De tyckas vara oroliga däruppe i kväll.

Och Birgit:

— De hålla vakt, jag är fången. Men de kunna vara lugna, jag ämnar inte rymma. Ut, det är så lätt sagt — men hvart? Hvart tänker du själf ta vägen?

Karl-Herman, litet osäkert:

— Jag har det inte riktigt klart för mig än. Kommer väl först att fullborda mina studier, som det så vackert och osant kallas när man tar en examen. Det bör gå på ett år, högst två. Och sen — då är pängarna slut, då ska man börja lefva! Gudarna, jag har längtat denna höst, som aldrig förr. Har också varit fången — fjättrad till hand och fot, af döda själar och gengångare äfven jag. Jag teg i början och begärde endast att till gengäld själf få vara i fred.

Tror du jag fick? De fordrade att jag skulle säga ja och amen till deras ständiga gnat och gnäll på allt som jag håller styft på och älskar. Att jag skulle instämna i fruns klagovisor öfver den tilltagande gudlösheten och i fabrikörens förbannelser öfver norrbaggarna och sosialisterna; att jag skulle spela Waldteufel med dottern och sjunga kvartätter med bokhållarna, beundra deras rika vänner och förakta deras fattiga, och bli mätt på deras kvarlefvor och uppfostra deras barn till samma bleka oljetryck och fullplockade atenienser och pösande emmor som de själfva. Medge att man måste bli het och explodera till slut!

Han tystnade, stod och såg på henne och väntade att hon skulle svara. Men hon teg, alltjämt med blicken inne i glödhopen.

Så gingo några långa minuter. Och åter tog han till orda.

— Det är ledsamt, det här, sade han. Jag trodde du var ung än och skulle hålla med mig. Äller åtminstone förstå mig. Jag har ingen annan än dig, Birgit. Jag kom hit för att väcka dig och vinna dig och få dig med mig en gång — ut i lifvet. Han knöt handen mot taket. Men jag kommer för sent. De ha redan fått dig i sitt våld, de däruppe — de förbannade. Så stannade han tvärt och lyssnade; det hördes ett underligt läte från gummans rum, som ett kväft invärtes hånskratt. Och hon sedan, fortsatte han. Å, när ska vi bli fria, när ska vi komma loss

ur det gamlas förlamande famntag och slippa känna de dödas knotiga fingrar kring strupen!

Han gjorde åter ett uppehåll. Hon hörde hur han stälde sig längst in i ett svart hörn bakom henne, och när han åter talade, kom hans röst dämpad och liksom sjudande ur mörkret.

— Jag kände dem omkring mig därborta, sade han. — De smögo mellan huslådorna om kvällarna, skrufvade ned gaslyktorna så de inte skulle lysa alltför klart, och vaktade dörrar och fönster, så ingen frisk fläkt skulle leta sig in. De hade ett hufvudkvarter vid bönhuset, ett afskräckande fult och naket brädskjul, ett annat vid kyrkan — en träkåk som är grådaskig af ålder och har urtaflor runt omkring tornet men intet värk — blindur som hvarken gå eller slå! Därifrån gingo de ut på sina missionsresor och tiggarrvandringar. Och öfverallt listade de sig in — jag slapp dem inte ens i mitt eget rum; de smugglade in medeltida uppbyggelseskrifter och baksträfvande småstadstidningar på mitt nattbord om kvällarna, de sletto ned och brände upp några fattiga fotografier jag hade på väggen — se det förekom nakna människor på dem! — och en gång hängde de in en gammal frack i mitt klädschåp, förbaskat finkänsligt eftersom jag inte egde någon dylik uniform för likbärare. Jag talade emellertid om för dem, att jag aldrig skulle komma att bära svartrocken, och hängde upp plagget som fågelskrämma på närmaste potatisland. Det gjorde

mig gott, men därmed var också den väpnade freden bruten, och kriget flammade upp på allvar. Ett ädelt krig — en mot alla, de hetsade till och med barn och tjänstefolk mot mig.

— Barn — upprepade Birgit — dina egna lärjungar?

— Ja. Hvad hade jag då annat att göra än att rymma fältet? Å, det kändes skönt att bli fri! Jag hade en härlig resa, genom snön och stormen. Fick bort bönhuslukten ur kläderna och dammet ur ögonen. Och därute på sjön — det sjöng omkring mig och det svarade inom mig. Och så kommer jag hit —

Han kom fram ur hörnet, makade sin stol närmare hennes och satte sig äfven han att se in i brasan, som nu var en svart askhög med några röda gnistor i. Och därpå med lägre röst:

— Birgit. Du tycker att jag är en stackare, och det har du rätt i. Jag är bitter och hatfull och tungsint. Kanske beror det på att jag är så ensam; har ju intet hem, ingenting fast och visst att längta efter och sträfva för. Jag vill bara *ut* — det enda ordet är allt för mig, hem och mål och framtid. Därute — där väntar lifvet på mig — jag kan se det, hur det går oroligt af och an, af och an och väntar på mig. Hvar, det vet jag inte — men just det gör mig vild af längtan och spänning, jag måste söka rätt på det, och jag *skall* finna det!

De sista glöden hade slocknat, det var kolmörkt

i rummet. Och tyst — endast då och då hördes ett brak i isen ute på sjön, ett mummel inne i gummans rum eller ett prassel däruppifrån.

Då steg han häftigt upp, grep tag i hennes stolskarm och vart stående så en stund — bägge andlöst tysta.

— Birgit, sade han därpå med än lägre röst — här är förfärligt. Här får du inte stanna, de ta lif och själ af dig. Jag kan inte fara min väg utan dig, jag blir ingenting och hittar inte rätt utan dig — och du kan inte bli kvar här ensam, du blir tokig —

Han afbröts af en hård knackning i taket. Samtidigt jämrade sig gumman, Birgit skyndade ut till henne, och Karl-Herman stod orörlig och lyddes till tystnaden.

Birgit kom stilla in igen efter en stund.

— Jag är fastväkst, sade hon med bortvänd röst. Vi få försöka ta oss fram hvar och en på sin väg.

Så öppnade hon dörren till hans gästkammare och stängde den åter efter honom.

3.

DEN LÄRDA SMÅSTADEN.
EN BREFVÅKSLING.

Jan.

Birgit!

När tåget första gången brusade fram med mig öfver denna slätt och jag första gången såg slottet och domkyrkotornen dyka upp öfver synranden, drog en syn förbi mina ögon. En stor sal, fylld af sol, af härliga konstverk, af blommande väksters vällukt. Af och an i den vandrade en skara ungt folk — öppna, glada ansikten, raka ryggar, spänstig gång! — och mitt bland dem en ståtlig gubbe med djupa, liffulla forskarögon och mäktig, stilla röst.

Ditin nådde endast svaga ekon af livvets musik

ute i vida värden. Men alla dessa ekon hörde den gamle; alla vindar som kommo dragande långväga ifrån spelade sina höga sånger på hans själs äolsharpa. Och han förstod och tolkade dem och lät dem ljuda högt och klart för de unga; och de lyssnade med glad andakt, och då de efter en tid själfva lärt sig höra och tolka dessa lifvets sånger, drogo de ut på vägarna att sjunga dem för allt folket, att sprida glädje och visdom och musik!

Jag steg af tåget och gick in i staden. Stora salar funnos där, men deras väggar voro nakna, gråa, fula, och de voro ej fyllda af frisk vällukt! Ståtliga gubbar funnos där ock, men deras själar hade inga strängar för långväga vindar att spela på. Och de unga — deras ögon voro grunda och närsynta, deras ryggar böjda som trälars, deras gång trög och tung. De skrefvo af de gamles ord i svarta böcker, lärde sig dem med möda och motvilja utantill, och gingo så ut att bedraga folket och mot dessa döda stenar byta till sig guldstycken och brödbitar. —

Så står det till, o helgon — i denna vrå af värden som kallar sig den eviga ungdomens stad, ljusets härd i den mörka nordnen, de glada vetenskapernas hem, m. m. sådant. Men som är och förblir samma trånga och dystra vrå, hur den än klär ut sig i granna namn och i flygande fanor och blomster och band vid högtidliga tillfällen.

Jag blir tung till sinnes hvarje gång jag ånyo

ser domkyrkotornen höja sig öfver slätten. Och när jag stigit ner på perrongen och ser tåget brusa vidare — då är det som om jag fallit af och blifvit efter, jag ligger på banvallen och ropar och sträcker armarna efter de bortilande, men de höra mig ej, bort rinner ormen öfver slätten och försvinner genom skogens låga svarta mur vid synranden.

Bortom den muren ligger värden, lifvet, friheten!

Jag skickar dig den härligaste sång jag för närvarande vet, »Jeg vil ud» med Ellings präktiga musik. Sjung den och tänk på mig!

Karl-Herman.

Mars.

Birgit.

Jag bor i stadens utkant, mitt för en park af gamla yfviga lönnar och lindar. Mellan kronorna skymtar kyrkogården — och den, de dödas gård, är det vackraste ungdomens stad eger! Lummigt grön, öfverskyggad af stor stillhet, ligger den inom sin gallerkrönte mur. Genomkorsad af ensliga gångar under löfhalfven, full af vårdar med odödliga namn . . .

Här är tyst och stilla. Jag arbetar, och tiden flyter lugnt och entonigt. Längtan sticker upp hufvudet ibland öfver vattenytan som en lockande sjöjungfru, men jag griper fastare tag om årorna och ror bort.

Det går trögt och utan glädje. Jag har kommit

underfund med en sak — att jag ingenting lärt och ingenting kan och ingenting vet. Att jag är obildad, ohyggligt!

Jag har börjat i galen ända — med det som skulle komma sist. Jag sitter och proppar i mig den ena värdsåskådningen efter den andra, men vet inte hur min egen hjärna är beskaffad. Jag vet att Zevstämplet i Agrigent har den från regeln högst sällsamt afvikande anordningen af 7 halfkolonner på gafveln mot 14 på långsidan, men jag har ingen aning om hur trädstammarna utanför mitt fönster äro bygda. Jag är bekant med idéer och monader och kategorier, men jag känner icke bliksten, icke molnen, icke jorden. Jag kan skilja en amphibrachys från en antibacchius, men knappast en fågel från en fisk.

Och jag har icke tid eller ro att börja om på nytt — från det enda rätta hållet. Måste fortsätta att plugga afidna lifsåskådningar och gudsbevis och tämpelruiner — medan hela min själ tränar efter det jag kan känna och se och höra. Det som lefver och lyser och spelar! —

Jag sänder dig några människor, hvilka varit mitt umgänge på lediga stunder. En brokig samling — Peer Gynt och Brand och Tjänstekvinnans son — Hans Alienus och Gösta Berling och Zarathustra! Och med hvar och en skickar jag dig en hälsning.

K. H.

Maj.

Birgit.

Här är vår. Härlig, sjudande vår.

Jag vandrar på kyrkogården om kvällarna, mellan kullar och kors. Det lyser, det doftar, det sjunger. Häggar och syrener blomma, lönnar och lindar stå och vagga sina stora hufvuden som i lidelsefull lifsnjutning. Vårvindarna flyga af och an i glad oro, och solen blöder borta i väster.

Å, det är en hymn, en röd lofsång till lifvet, till allt lefvande och ungt och vårvilt!

Den brusar genom kronorna, den fyller luften, kommer skyarna att skälfva och grässtråna att gunga och böjas. Och den tränger ned i marken, ned genom gräs och mull; den väcker de döda — deras dvala ljusnar ett ögonblick, de slå upp ögonen och lyssna; och när de höra sången och suset, när de höra att det är vår och sol och jubel däruppe i ljuset, då griper dem en längtan och en fasa — jag kan höra hur de vrida sig i kistorna och bända mot locken, hur de sueka och jämra sig och förbanna, och hur de till slut åter sjunka samman med ett maktlöst kvidande —

Jag är själf en död. Jag ligger djupt i jorden, i en trång och svart kista. Jag hör sång i fjärran, jag anar sol och blommande syrener, men själf ligger jag förflamad i mörkret.

Men jag skall vakna en gång. Skall bryta sönder kistan, kasta undan mulden och gräfvä mig upp i det brusande, brännande ljuset. — —

Här har varit vårfast. Det är brukligt att bjuda hit sina kvinliga anförvanter eller närmare bekanta till detta tillfälle; jag ämnade ett ögonblick be dig komma men afstod — dels anar jag att du skulle sagt nej, dels är fästen en genomtråkig och meningslös tillställning. En packad människomassa som dricker punsch och bål, bägge lika vänjeliga, en efter annan ur samma odiskade glas — hälsosamt och smakligt! — som undfågnas med studentsång, denna njutning för de omusikaliske, och som tvingas att lyssna till en oändlig rad tal, hvilka samtliga man kan utantill förut. Ord hvilka segla ut öfver mängden som röda ballonger — ta tag i dem, stick hål i dem, då rusar bara väder ut, och den granna bollen faller till marken som en ful och klibbig och oduglig trasa.

Och detta kallas här att fira våren. —

Karl-Herman.

Helgon!

Jag vet icke om du redan lidit martyrdöden eller ännu är vid lif. Tre epistlar har jag sänt dig; där fins intet att svara på, intet annat än jag och jag och jag, det är visserligen sant. Men du gör en välgärning om du i alla fall ger mig en half sida om dig

till svar; jag är på väg att förgås här i ensamheten. Staden är tom, de ha skingrats hvar och en åt sitt håll, alla. Ån är en uttorkad kloak som förpästas luften; gatorna äro glödheta, slätten ligger död som en brunbränd öken, utan en skugga, utan en glimt friskt vatten. Och aldrig en vind, aldrig en ränsande åska eller ett läskande ränstänk.

Helgon, förbarma dig — endast en droppe af din ungdom, endast en fläkt af din längtan!

K. H.

11 Juli.

Karl-Herman.

Det är Herman i morgon, jag önskar dig lycka och sänder dig några blomster ur Storgårdens trädgård, hvilken jag i år äntligen kommit mig för med att ordna och hyfsa en smula.

Tack för dina bref. Jag har ej besvarat dem af det enkla skäl, att jag intet haft att förtälja dig. Här är ju ingen brist på händelser, men du känner dem alla förut; det är svalorna, som bygga bo, och stararna i hålkarna, som få ungar, det är plantor, som gå till och växa eller vissna och dö, det är en väf, som blir färdig, och en ny, som skall sättas upp, och det är Mormor, som ena dagen kryar till sig och stapplar ut på gården för att få känna solvärme och bloddoft än en gång i lifvet, och som nästa dag

åter ligger i sin säng i dvala. Nu på sommaren är det ju också lif på åkrarna häromkring; någon gång kommer äfven »han själf» hitåkande för att se till egorna och arbetet; han är lustig med sin litet öfverdrifna, halft generade artighet, det är som om han ville be oss att ej hata honom för faderns skull, och han har alltid med sig någon present, en flaska vin, en korg med jordgubbar, en knippa sparris eller dylikt.

Mitt lif för öfrigt är snart berättadt. Hushållsbestyren och trädgårdsarbetet taga mesta tiden, hvarförutom jag ofta anlitas som ett slags klok gumma eller medicinkvinna af folket i stugorna häromkring; jag har fått en viss erfarenhet genom att sköta Mormor, och här fins ju ingen läkare på långa vägar. På lediga stunder drifver jag omkring i bergen eller på sjön, om det är solväder; är det regn och rusk, kryper jag in i ett hörn tillsammans med Gösta Berling eller någon annan kamrat, eller sitter och klinkar uppe på stora salen, helst Sjögren och Sinding och aldra helst den senares Strengjeleik; dessa visor, Du Mor, En rype ifra Vidden, Eg tykkjer det er reint langsomt, Jeg trænger ej lyset tænde, äro det ljufligaste jag vet.

Du skall ha tack för alla dessa böcker och noter, du skickat mig! De äro mig till stor glädje, jag är endast ledsen öfver, att jag ingenting kan ge dig i stället. Du ber om »en fläkt af min längtan»; men om jag nu inte har någon? Åtminstone sträcker den

Storgården.

ej armarna åt samma håll som din; jag vet ju icke, hvad du egentligen menar med ditt »ut», men är det storstaden och lifvet på stengatorna, så har jag varit där, visserligen endast korta tider på besök hos de mina, men jag fick snart nog och såg ingenting där att längta efter. Här »inne» i min »vrå» är ingalunda allt så, som jag skulle vilja ha det; äfven jag har önsknings och upprorstankar, men jag vill det oaktadt ej härifrån och kan ej släppa drömmen om, att dessa önsknings en gång skola förverkligas!

Nu farväl. Kommer du ej hit på någon titt i sommar?

Birgit.

Juli.

Tack, Birgit — för dina härliga bl mster och dina lugna ord! Det kommer ro och svalka öfver mig, när jag läser dem; då skulle jag vilja fly ditin i stillheten, bort från allt som lockar och oroar och äggar. Men jag vet, att jag ej skulle trifvas där länge. Hon skulle snart gripa fatt i mig igen, den gamla eviga längtan. Längtan *ut!*

Det sjunger allt högre och starkare för mina öron, det ordet. Hör, låter det inte som en storm — ut, ut! Hvad jag egentligen menar med det, hvad det heter på kartan — ja, det vet jag ej själf. Jag har ju ingenting klart för mig än. Vet inte hvart jag

skall ta vägen, inte hvad jag skall sträfva för, inte hvad jag innerst vill — knapt hvem jag själf är. Det är dunkelt och grumligt för mig alltsamman. Men ett känner och vet jag, att *därute* skall allt ljusna och slå ut i blom och mogna till frukt! Där äro svaren på alla gåtor, där skall jag hitta mig själf i en vrå, där ligger mitt värk och väntar på mig. Som ett marmorblock, hvilket längtar ur bärget fram i dagsljuset, längtar att gripas af bildhuggaren, att rundas af mäjseln och formas till härliga lefvande gestalter, till höga, strålande bilder och gudsbeläten!

Eja, vore vi där! —

Kanske är det storstaden jag närmast menar. Hufvudstaden — hufvudet är ju kroppens vackraste och ädlaste del; där sitta ögonen som se och öronen som höra, dit strömma alla intryck utifrån, där samlas de och smältas och bli tankar, därifrån spridas de åter på närvernas tusen vägar som äggelser, som vilja och gärningar och dåd.

Där är lif — där står man mitt i striden när tankarna drabba samman, det blikstrar och brusar och jäser omkring en! Och de segrandes jubel och de sårades jämmer smälta ihop till ett mäktigt ackord från en jätteorkäster, ett ackord af djupa toner och höga, af mörka och ljusa, af stigande och sjunkande.

A — att vara en af den orkästerns anförare, att stå där öfver dem alla och leda och härska, att med

en vink af taktpinnens trollspö locka fram glädje och sorg, kärlek och hat, lif och död!!

Och att då vara fjättrad här, där allt sofver en tung, drömlös sömn, både sorg och glädje, både kärlek och hat. Det gör ont, bojorna skära in i mitt kött, det blöder och svider. Men jag filar och filar, och en gång skola länkarna falla isär!

K. H.

Oktober.

Birgitta!

Och i morgon är det din dag. Alla mina tankar och önskningar har jag samlat i den fagra kvinnogestalt jag sänder dig — hennes namn är Snödroppen. Jag har haft henne hos mig här en tid till min själs och mina ögons fröjd. Jag har inbillat mig att hon är lik dig. Hon har just stigit upp ur snön och mörkret, hon står där ännu halfslumrande, redo att slå upp ögonen och väckas af första varma fläkt — endast ett tunt band fjättrar ännu hennes väsen, men det skall snart brista och hon skall stå där naken, frigjord, leende vaken och ung i doft och solsken!

Så ser jag dig, ty så vill jag se dig. Vintermakterna, de mörka och kalla, ha dig ännu i sitt våld, men bandet är redan skört och nära att gå af — där kommer en vild och varmblodig vårvind en dag,

då faller bandet till marken, då vaknar du och slår upp ögonen emot mig — ty det är jag som är i vinden!

Då plockar jag dig, min blomma, med rot och allt, för dig med mig — bort, ut! — och planterar om dig i en annan jord, varmare, saftigare, soligare!

K. H.

Okt.

Karl-Herman.

Tack för bref och lyckönskningar, och tack isynnerhet för Snödroppen, den dejliga! Likheten med mig kan jag emellertid ej upptäcka; min »boja» är nog starkare än hennes, hvaremot jag åtminstone icke ännu sofver på stående fot.

Jag uppvaktades på namnsdagen af ett par gummor från grannstugorna samt af Starbopatronen; de förra öfverlämnade en myrten och en blommande fuchsia, det vackraste de vänliga själarna egde!, den senare en flaska ur sin vinkällare samt Törnrosens Bok, den vackra gamla upplagan, där musiken står. Jag måste spela och sjunga några Songes för honom i skymningen på stora salen; så talade vi om dig, han beundrade Snödroppen och bad mig framföra hans »aktningsfulla hälsning och lyckönskan». Han är märkvärdigt ung för att vara så pass gammal. —

Hur blir det i jul, firar du den här som i fjor?

B.

Nov.

Birgit.

Ditt sista bref har legat och mumlat i mig, alltsen jag fick det. Det är den där »aktningsfulla hälsningen». Hvad vill han med mig — och hvad vill han med dig?? Jag går och inbillar mig att han också är en af makterna som vilja binda dig. En af de gamla, gengångarna. Och hans »artighet» — den är en dålig bot för hvad hans far brutit. Han kunde låta de dina vända åter till Solvik, det vore en bättre försoning. —

De förfölja äfven mig, spökena, också här. Nu i de mörka höstkvällarna ser jag dem stiga upp ur sina grafvar därute på kyrkogården, ser dem sväfva fram öfver gångarna i månskenet, glida in i gatorna, smyga ljudlöst in i husen —

De döda — det är de som dyrkas här i landet. Vi äro fångna i en sjuk döds Kult, en vidskeplig andetro; den präglar hela vår religion, som är en evig spökrädsla, hela vår filosofi, som är en barnslig tro på vålnader. Den trifs och frodas i vår långa sollösa vinter. I de gamla tysta, ensamma gårdarna ute på landet — i byarna med deras missionshus och bönemöten med svart, kokhett kaffe — i de efterblifna sofvande småstäderna. Och sin härd har den här i staden, i de lärdes, främst svartrockarnas, mörka och väl stängda arbetsrum.

Men vi *måste* frigöra oss — från änglar och dämoner, från himlar och helveten. Jorden är vårt hem, jordelivets lycka skall vara vårt mål. Den fria, friska, kropps- och själssköna människans fulla, alltfamnande lifslycka!

Det är detta de inte ha en aning om här i skrubben, inte ens de unga. Inte ens de bästa af dem, de vakna, de få som tänka och som vilja. Det kommer aldrig längre än till tankar och önsknings för dem håller. De äro missnöjda, men det är ett missnöje som ej tar sig uttryck i dåd och lif och lidelse, utan i teorier och stämningar — och som hos de djupast anlagda utmynnar i pessimism och skepsis och weltschmerz och nevrasteni och hvad det allt heter med idel utlänska slagord, vi ha gudskelof inga svänska ord för all denna ynkedom.

Findesièceleynglingar gudbevars.

Se Bruno Mörk — jag har nog talat om honom någon gång, han är min närmaste vän. Han var ung till sinnes som ingen, full af kamplust och glädje, af kärlek och hat. Ingen hade en hvassare och blankare dolk än han — ingen svängde den modigare mot alla andar och spöken. Men äfven han tröttnade — var inte armstark nog, lät dolken slapt falla. Och andarna togo upp den och riktade den till hämd mot hans eget bröst. Där skar den och karfvade och dissekerade; och småningom skar den bort både hjärtat och lun-

gorna och ryggraden, det blef bara ett tomt hvalf, ett grafhvalf där hans vilja låg lik.

Och hans själ — den vandrar nu på de modärna korsvägarna, den är med släpande steg och hängande vingar stadd på flykt från strid och tvifvel och sönderslitenhet till det gamla äppelträdsparadisets mondäna kurort. Till de orkeslösa och ålderslösa gamla fula, unka fattighus!

Det är både ömkligt och sorgligt. Och det värsta är att det smittar. Jag, som är frisk och stark som en bonde — äller åtminstone en Bondeson! — jag går här och slöar och vemodar och pratar för mig själf som en gammal tankspridd professor. Usch.

Men hvad skall man ta sig till. När jag blir alltför led vid mig själf och vid hela kakan, går jag ut och samlar ihop några stycken, vi skramla till en flaska vin, sitta på min balkong och se på solnedgången, läsa värns och reformera samhället. Ett ästet-sällskap för inbördes beundran, säger folk.

Rika stunder ha vi left här i höstens kvällar med deras glasklara luft kring lönnarnas gyllene kronor. I stilla samspråk om allt som sjuder och groor inom oss — om framtiden. Det är den som knutit oss samman, för lifvet; olika tänka och tro vi i mycket, kanske i det mästa, men vi känna alla samma vantrefnad i det som är, samma längtan — bort, ut!

Den blir oss öfvermäktig ibland. Då gå vi ned till staden; sitta på en krog, där ett fosterlänskt

minne firas med skräp och fylla — märk gengångarna!
— sitta på en klubb och spela ett finare raffel till
ljusan dag, gå på en nationsfäst och uppföra vilda
solodanser. Åller till en bakgata, där man berusar
sig med varmt öl och ålderstigna allmänna kvinnor.

Dagen efter kommer den åter mångfaldigt tyngre
och mäktigare, längtan. Efter lif och lycka — efter
värkligheten!

Här fins ingen värklighet. Här fins endast ett
dött och fult sken, en förvrängd spegelbild, ett fattigt
surrogat för allt. Karrikatyr och parodi. Allt i
himmel och på jord parodieras här.

Jeg vil ud, jeg vil ud!

Karl-Herman.

Nov.

Karl-Herman.

Du är orättvis mot Starbogubben. Han är ej
af samma skrot och korn som fadern; visst kunde
hans önskan att försona dennes »brott» ta sig litet
verksamare uttryck, men att den ej gör det, beror
nog på hans finkänslighet och enstöringsblyghet, och
de egenskaperna lär han ha fått i arf af modern.
Han »vill» nog för öfrigt ingenting med mig — han
är visserligen ungtkarl, men från den synpunkten syns
han äfven mig något för gammal. — Du svarade ej
på min fråga om julen?

Birgit.

22 Des.

Birgit.

Jag kan ej komma i jul. Måste arbeta dag och natt för att få slut på strafftiden. Måste bli fri senast fram på våren.

Jag har också kommit så långt bort från julen. Det känns svårt ibland — jag öfverraskar mig stundtals med att gå och bära på den gamla skolpojkslängtan hem — hem till julgran och brasor och otta och salmsång och allt det där. Det har en gloria omkring sig, en klang i sig som lockar och ropar.

Men endast på afstånd och i drömmarna. Glorian skulle blekna om jag kom mitt upp i det, det vet jag. Jag skulle pinas af all denna frid och vilja bort. Det stormar i mig, och stormen blåser bort alla glorior.

Och jag är och blir med hvar dag alltmer en kättare, en hedning. A dessa ord, jag älskar själfva klangen i dem. När du hör ordet kättare — ser du icke då ett själfullt ansikte med ögonen riktade uppåt och fyllda af strålände helig vrede, med läpparna sammanbitna i trots — ser du ej det ansiktet skymta ur de flammande lågorna af ett bål, ur en myllrande massa andra ansikten, mörka, grofva, förvildade — med små skelande tomma ögon, med munnarna vidöppna i skrån och tjut!

Och när du hör det ordet hedning — ser du icke då en naken soldyrkare, en senfull, härlig ynglinga-gestalt, han står på en bärgtopp och skrattar mot solen, glittrande glad åt lifvet och åt allt som lefver, skälfvande i tacksam lycka öfver att det är hans, allt detta, med styrkans och glädjens och ungdomens rätt!

Han har något af detta i sig, pojken på taflan som jag sänder dig till en anspråklös julklapp — en reproduktion af Carl Larssons Sankt Göran och draken. Jag är hänförd af den dikten. Var lugn, prinsässa, där du sitter och stirrar ut genom det låga fönstret med de små rutorna — snart kommer han, vallpojken från fjällen, stöter en klanggrann fanfar i sitt horn, går rakt fram till draken som slingrar sig kring ditt röda träslott — draken med kallgrinet och judenäsan — knipsar med ett hugg af hans fula gamla skalle, klifver in och kastar den för dina fötter — stolt, lugn, segerviss och segerglad, prinsässa!

Ja, nu är det gjort, säger han — och det är jag som gjort det! Och hon står tyst och förvånad och kan inte fatta att det är sant och törs inte ens bli glad.

Men sant är det! —

Som tåkst till målningen bifogar jag Nils Collett Vogts storartade dikter »Fra Vaar til Høst» med Sindings jubelhärliga musik. Denna »Ungdom, Skjønhed!» dikten om de unga hellenerna! Denna »Sid ikke», å!

»Sid ikke i Skyggen af kolde Aar
og vaag over døde Minder,
spring ud, spring ud i den stærke Dag,
som luer af Mod, naar den rinder!
Og hvis du er rig, da er Livet rigt,
da synger det dig imøde,
thi *du* er Livet, spring ud og lad
de døde begrave de døde!
Der sløses med Kræfter i Vaarens Storm,
der favnes i unge Dage,
og vi er Guder, Guder paa Jord,
som leende tramper de svage.
Vi kjender ei Had, vi kjender ei Nag,
ei Frygt eller daadløs Anger,
og Jorderig er vort skjønné Hjem
og Solen vor himmelske Sanger.
Vor himmelske Sanger, vi følger dig
til Sommer og fjerne Fester:
svingende Toner, der svulmer, dør
i Bruset af Livets Orkester!»

K. H.

(Följande bref går förbi det föregående på vägen
utan att de veta om hvarann.)

22 December.

Karl-Herman.

Eftersom du ännu ej sagt, om du kommer hit till helgen, antar jag, att vi ej få se dig, och skickar därför ett litet paket och dessa rader. Jag hade gladt mig åt att du skulle komma, det är tomt att fira jul ensam. För mig går det ändå an, men dig tycker jag riktigt synd om, julen i stan föreställer jag mig som något fasansfullt, isynnerhet för en ensam och hemlös människa. Att äta gröt och lutfisk på ett värdshus eller matställe, arma varelse! Det blir ingen julstämning, och den vill jag ej för mitt lif mista, hur jag än tänker och tror för öfrigt.

Nu rör Mormor på sig. Farväl, och *God Jul*, Karl-Herman!

Birgit.

Nyårsnatten.

Helgon!

Tack för din julkhälsning — den var min predikan och min salm under min ensamma hylgafton. Och tack för din julgåfva! Den gjorde det ljusst och varmt i mitt mörka rum, den mjuka röda kudden. Jag sjönk ner i den med slutna ögon, tyckte att den var en böljande ung kvinnobarm, tyckte att jag hörde ett stort och starkt kvinnohjärta klappa inne i den, lugnt och jämt — —

Nu slår klockan i domkyrkotornet tolf. Nu sjunker det gamla året i mörkret — spänner sina gamla utkörda åkarkampar från tidens rullande vagn och leder dem stapplande bort i natten. Och det nya året kommer ridande i galopp, ställer sina stolta fålar i skacklarna — glänsande svart är den ena, han heter Natt, skinande vit är den andra, Dag heter han — hoppar upp i vagnen och slår en smällande klatsch med piskan. För att köra vagnen än ett hvarf kring solen, än en bit framåt, mot målet!

Mycket gaf han mig, den gamle kusken som tjänat ut. Men enformig var resan, det gick i tung och trög traf. Jag satt hopsjunken bak i vagnen och stirrade trött på hjulen, som sakta och gnisslande gingo runt, runt.

Nu har jag rest mig, nu vill jag stå vid hans, den unges sida, och hjälpa honom att piska på springarna och att sköta tömmarna — hej låt det gå, mina springare två, framåt, framåt!

K. H.

(Äfven följande epistel möter den förra på vägen.)

Nyårsnatten.

Karl-Herman!

Det är underligt med nyårsnatten, ingen annan natt är som den. Jag kan ej sofva, jag hör röster

i mörkret och stegen däruppe äro ifrigare och oroligare än någonsin.

Just nu slår gökklockan sina tolf slag. Kanske är det en inbillning, men jag tycker, att allt blir tyst i samma ögonblick som det sista slaget förklingar, rösterna förstummas och stegen däruppe stanna, det är en tystnad, hvilken liksom väntar och håller andan.

Å, det är så mycket jag skulle vilja tala med dig om, allvarligt och öppet, men jag får inga ord och ingen reda i allt vimlet af tankar och frågor.

Hvad jag vill säga, är innerst kanske endast ett tack för det gångna året, och så ett lycka till — måtte det nya ge oss åtminstone en liten del af all den glädje och frihet och lifsfullhet, vi sträcka våra händer efter!

Birgit.

2 Jan.

Birgit — hur skall jag rätt tacka dig för ditt nyårsbref — och hur skall jag tolka det??

Den ena stunden ser jag dunkla djup af längtan och löften och salighet mellan raderna, den andra fasar jag tillbaka och piskar mig till att intet se.

Detta som du vill tala med mig om — detta lycka till — och all den glädje och frihet —

Birgit, det svindlar för mig när jag tänker på hvad allt detta *kan* innebära och hvad mitt lif skulle

bli och min gärning, om den innebörden vore en
värklighet och ej en inbillning!?

Karl-Herman.

(Återigen mötas detta och föregående bref på
vägen.)

2 Jan.

Karl-Herman.

Jag har gått och ånkrat mitt förra bref, nyårs-
natten hade mig i sitt våld, jag visste ej hvad jag
skref, det skedde som i en dröm.

Bränn upp brefvet, om du vill göra mig glad,
och förlåt mig!

Birgit.

Birgit!

April.

Nu har undervärket timat. Jag är fri, fri!

Har haft en afskedsfäst för vänner och bekanta,
har blomstersmyckats och hyllats med tal och värser
och lefverop. Har bränt alla kollegier och andra
katekesböcker och packat in de öfriga — de som här
äro om ej förbudna, så inte långt ifrån. Ty det är
endast på dem man kan lefva — inte på katekes-
böckerna. —

Det har för öfrigt varit en svår tid. Jag fick
ett tungt slag på nyåret, domnade af ett tag efter
det . . Men det tycks vara tämligen hållbart gods i

mig; jag reste mig snart igen, stängde in alla bittra minnen i ena bordslådan och alla vildsinta önsknningar i den andra, och störtade mig på hufvudet i arbetet.

Nu är äntligen den stund kommen, då jag åter får öppna buren och släppa ut de instängda fjärlarna. I täta hopar komma de tumlande, af och an flyga de i vild fröjd, jag har fönstren ut till parken på vid gafvel, en mäktig bölja af frisk vårluft strömmar in, den fyller och rusar dem, de hvirfla kring mitt hufvud, de tissla och tassla i mina öron.

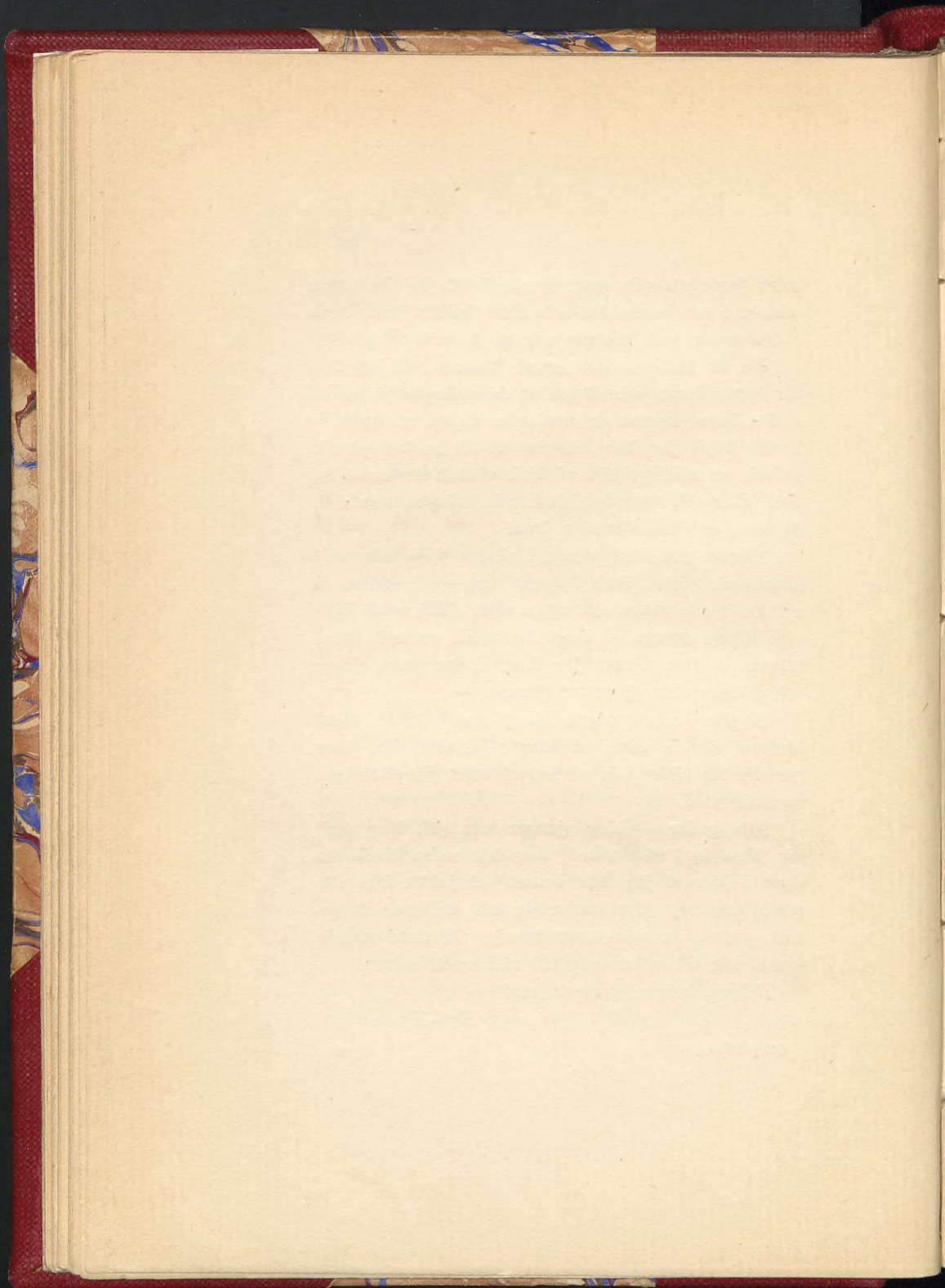
Minnen och önsknningar, I skolen följa mig ut i lifvet och solen, ännu i denna dag — I skolen få ny kraft och växa och flyga vida. Några af Eder vilja flyga norrut — långt bort till en sjö bland bergen — dem fångar jag åter, binder deras vingar och gömmer dem djupast i ränseln. —

Birgit — skrif någon gång som hittills! Sänd brefven till de dina, så hämtar jag dem där. Jag ger dig för öfrigt min adräss, så snart jag fått någon varaktig stad.

Alla gudar — idag sjunger min själ, idag skall jag tåga in i mitt rike! Jag hör redan klockorna ringa i fjärran, jag hör bruset och jublet från alla gator och torg, det samlar sig och strömmar ut genom porten, en mångtusenstämmig, döfvande mäktig hymn, mig till mötes, mig till välkomsthälsning!

Helgon, helgon, vore du med!

Karl-Herman.

II.

STORSTADEN.

»There are none happy in the world
but beings who enjoy freely a vast hori-
zon — said Damodara, when his herds
required new and larger pastures.»

Henry D. Thoreau (Walden).

1.

TVÅ BREF.

Den 14 Sept.

Kära Barn!

Länge skulle vi ha skrivit till Dig, men det är svårt att få tiden att räcka till, när man måste sträfvä och slita från morgon till qväll, som är nödvändigt för att kunna lefva här i staden, och inte ha vi just heller några glada nyheter att meddela Dig. — — —

Men jag får inte klaga, sjelf har jag ju helsa och krafter ännu, och så har jag ju Annika, den solstrålen, som hjälper mig och Far så mycket hon hinner för *sitt* arbete. Vi ha hört, att Karl-H. lär ha flyttat

hit till staden redan i våras, och vi ha väntat, att han skulle söka upp oss någon gång, men ännu ha vi ej sett till honom. Stackars gosse, måtte han ej komma på afvägar, här finnes så mycken uselhet och skalkar som locka, han är också så ensam och hemlös och så lär han ju ha blifvit en sådan *fritänkare* och *rabulist*, ja häftig och underlig var han då redan som barn. Nej, nu får jag sluta för denna gång. Du sköter väl om Mormor och Dig sjelf, Birgit lilla, måtte Du få vara frisk och glad önskar

Din tillgifna gamla

Mor.

Okt.

Kära-Mor på Storgården!

För att följa den reglementerade brefställaren, så tack för din sista epistel, vi må bra, hur mår du och hur mår Mormor, vardt skörden god i år, har du haft visit af Starbogubben nyligen och kommer du inte hit och hälsar på oss snart, m. m., m. m., m. m.?

Allvarsamt taladt så må vi som vanligt, d. v. s. si och så. Mig går det visserligen ingen nöd på, jag har fullt upp att göra, hinner ej grubbla vidare mycket öfver lifvet, hvarken det förflutna eller det tillkommande, och har gudskelof inte tid att lyssna, om

saknaden skriker till i mig ibland. Värre är det med Far och Mor, jag har ännu inte upphört att förvåna mig öfver hur de sitta fast i allt detta som gått, i sina landtdrömmar och herrgårdsvanor. Tror du inte de ha kvar sin gamla tideräkning än i dag! *Det* var strax före höbärgningen, *det* var vid Olsmässan och *det* vid Miksmässan, och *det* hände i löfspriekningen och *det* när syrenerna blommade, säga de, fast de intet hö ha att bärga, ingen Olle med kaka att glädja sig åt, ej ett grönt löf eller en syrénkvist att lukta på! Och värst är det förstås på sommaren; att gå på brännheta stengator, i stinkande skyar af dam och rök, att sitta instängda i kyffen, kväfvande kvalmiga fast aldrig en solstråle kan lista sig in i dem, när man är van att plaska i friskt rinnande vatten och att sitta i svala blommande löfsalar! Det käns knogigt ibland, jag beundrar de gamla, att de stå ut. — —

— — — — — *)

Jag har gått och hoppats, att Karl-Herman skulle titta hit någon gång och hjälpa mig att pigga upp gubben och gumman för en stund. Men inte ett ljud ha vi hört från honom, och ingen af oss har ens stött på honom på gatan, förrän nu för ett par dar sedan, då jag såg en skynt af honom på afstånd. Jag märkte, att han också såg mig; men i detsamma försvann han

*) Dessa streck motsvara 15 brefsidor af mindre allmänt intresse.

i en port, alldeles som om han inte velat träffa mig,
jag förstår inte hvad det är åt honom, förstår du?

Skrif snart och tala om det, är du snäll, Brita
lilla! Och hälsa sjön och skogarna och alltihop från
din längtansfulla syster

Annika.

2.

UR EN UNG MANS
DAGBOK.

Sept.

Nu är det höst.

Nu har staden åter vaknat ur somnardvalan, och livvets brusande flod strömmar åter fram genom gatorna.

Det är sen kväll, men jag hör ännu vågorna, hur de tungt glida förbi mitt fönster, hur de mötas och kämpa därute i den smala bädden mellan husraderna, hur de stöta samman, famnas, brottas, segna ned och glida bort i det matta lyktskenet. Och följas af andra som strida samma strid, som storma fram och sjunka tillbaka, upp i ljuset och ner igen, ner i det slukande mörkret.

De äro väfda af tusen och åter tusen ljud, vågorna. Det är tramp-tramp af fötter — trötta fötter och starka fötter, alla falla de tungt på gatstenarna — det är vagnar och rullande hjul, de jaga fram med ett dån som kanonsalfvor. Det är människohopar som vältra om hvarann — när de mötas i de tränga gränderna är det som en rasande sammandrabbning, en strid för lifvet. Det är hundskall och stegrande hästarnas gnäggningar, skarpa hvisslingar ur polispiopor och gälla ringningar från spårvagnarnas klockor, ropande röster och snyftningar och skratt.

Tusen och åter tusen ljud som vilja ordna sig till melodier men ej kunna. Som samla sig utan att smälta samman, som famnas och slitas isär —

De draga genom min hjärna, de piska mina tankar framför sig och låta dem hvirfla bort i svindlande fart. Jag följer dem, rusar ut ur kammaren, kastar mig hufvudstupa i det upprörda hafvet. Jag glider in i grändernas labyrint, låter mig bäras fram af människofloden, känner mig ibland nära att drunkna i den men flyter upp igen, flyter vidare, vidare. Smälter in i strömmen, halft medvetlös, känner mig som en våg bland alla de andra vågorna. Går som i ett rus, döfvad af larmet. Ser mig ej om, känner endast hur människorna skymta förbi, hur kläder snudda vid mig och blickar glida öfver mig. Och det är som smekningar af kära händer, de äro mina fränder och vänner

i striden, alla dessa obekanta, hvilkas anletsdrag jag knapt hinner se.

Och jag går i väntan — nu kommer det — nu får min längtan gestalt och kommer mig till mötes ur vimlet, ur mörkret — nu stiger hon upp ur det vältrande hafvet, där hvarje våg är en människa och hvarje droppe en tanke — hon, glädjens, kärlekens, livvets gudinna — och nu smälta alla skrik och rop samman till ett enda, ett tusen- och dock enstämmigt jubel — —

Jag har gått så i väntan hela den långa, döda sommaren. Hvarje morgon har det sjungit till inom mig, när jag vaknat, i dag skall det komma, i dag! Hvarje natt har jag legat sömlös bland spillrorna af en grusad dag, men där har alltid flämtat en gnista i gruset — i morgon, har den hviskat, i morgon kommer det! — allt svagare och svagare.

Men det kom ej. Molnen hänga tunga och orörliga öfver hustaken, människohoparna vältra om hvarann, bullret stiger och sjunker, och det är intet enstämmigt jubelskri, det är musik i moll till en vild och vanvettig häksdans. Och blickar glida öfver mig, men de äro kalla, mörka, likgiltiga.

Och den växer med ens till omotsäglich, klipphård visshet, aningen som länge ropat inom mig men som jag sökt öfverrösta och dränka i larmet. Jag har lefvat här i månader, långa som år, men intet har hänt af allt det jag väntat. Ej ett fjät närmare har

jag kommit lifvet, värligheten, mig själf och allt detta som jag trår och letar efter.

— — — — —

Okt.

Är jag sjuk, eller hvadan denna ständiga missstämning, denna kväljande oro. Det är som om jag skulle sjunka i något grått och mörkt, själf stretar jag fåfängt emot och ingen annan ser jag som kan hjälpa mig upp. Jag känner mig ensam, mitt i vimlet, mitt i hopen af fäst- och arbetskamrater.

Det var längesen vi gåfvo hvarann våra tankar och drömmar, mitt helgon borta i skogarna. Jag har kommit långt ifrån dig — har ej funnit någon frihet och salighet att bjuda dig härute i vida värden. Bäst därför att du ingenting vet om mitt lif.

Jag såg din syster en dag, men jag gömde mig — har ingen hälsning att ge dig, ingen gåfva att sända dig. —

Jag arbetar hetsigt, det måste jag för att kunna lefva. Men hvilket arbete! Jag skrifver rim om väder och vind och skvaller om dagens knappnålsstrider och nattens skandaler. Jag springer på möten och sammanträden och skrifver af alla fraser och lögner, som talarna läsa upp för mig med stora gester och falsk patos; jag går som en jakthund på spår efter berömda människor, smickrar dem och kryper på knä för dem

och fullproppas till gengäld med karamällor af tillgjord blygsamhet, hvilka gömma en stenhård kärna af själfbelåtenhet och rykteshunger inom sitt söta, mjuka skal. Och jag vankar på gatorna och blir glad, när en käring blir öfverkörd eller en barnunge ramlar ner ur ett fönster i fämte våningen eller en berusad kvinna slåss med en polis — jag gör braskande »sannsagor» och »bilder ur lifvet» af allt detta och får bra betalt för dem.

Och detta är uppfyllelsen af drömmarna. Detta är att leda utvecklingen, att vara en upplysningens öfverstepräst, en människofostrare och bildningspridare!

Sankta Birgitta, var det du som hade rätt? Ligger ej lyckan här i en vrå och väntar oss — ligger ej mitt värk och slumrar som en pärla i sin mussla djupt på botten af det vida, brusande hafvet? I väntan på dykaren som skall plocka den och föra den upp i ljuset.

Kanske har jag inte sjunkit nog djupt än för att finna henne. — — —

Den är förfärlig, denna ensamhet. Den ligger osynlig i luften öfver gator och torg, den sväfvar på orörliga vingar och späjar efter ett rof att slå ned på och uppsluka.

Jag går där i vimlet i oro och ångest och vet ej hvi denna oro skälfver i mig, ej hvarifrån denna

ångest kommer. Då hör jag ett sus öfver mitt hufvud — jag känner något stort, tungt, mörkt falla öfver mig från höjden. Jag går som insvept i en svart sky mitt i det brokiga myllret. Jag irrar husvill, okänd, en främling utan hem och utan mål mitt ibland de brådskande, krälände stadsmyrorna. Jag går som i sömn och knuffas och kastas fram och tillbaka — jag skulle vilja ropa, jag skulle vilja skrika, men det blir bara ett stönande som kväfs af stenarnas dån och drunknar i det vilda surret från vimlets ostämnda orkäster.

— — — — —

Nov.

Jag går och letar och letar än. Efter lyckan, glädjen, verkligheten. Efter människan — och efter Gud.

Allt detta stora, härliga, hvilket allt innerst är ett och samma — fins det icke här, mitt i det rika lefvande lifvet, hvar fins det då?

Jag trodde friheten skulle vänta mig här. Men jag går i skock i de stora salarna, i skacklor på de trånga gatorna. I glädjetomt trälände, i tanklös njutning. Och hvarken arbete eller njutning lämna några spår i tidens mjuka mossor. Mina dagar äro tomma, som oskrifna pappersark, den ena lik den andra, som den ena trälen alla andra i hopen.

Jag trodde jag skulle finna mig själf här; mitt väsen och dess bestämmeelse. Men jag är i stället på god väg att tappa bort mig själf i människomyllret och stenmassorna — så som alla tappa bort sig själfva här. Jag känner alla dessa andra nöta sig mot mig, för hvarje gång fastnar en bit af dem på mig, till sist blir jag bara en mosaik af slika småbitar som ursprungligen tillhört andra. Och själf har jag väl på samma sätt splittrats i smådelar som klibbat sig fast vid andra, en här, en där. Jag går och letar i hoparna och husen för att samla bitarna igen — går som en lumpsamlare med en spetsig käpp och sticker i hvar skräphög som kommer i min väg. —

Och jag trodde att klarheten skulle hvila öfver lifvet »härute». Trodde mig vandra upp på vidderna, när jag blef fri från småstadsfängelset och ilade hit. Men här ligger ständigt mörk rök och tung dimma öfver lifvet. Här kräla våra själar som myror och maskar djupt i jorden, gräfva sig som mullvadar gångar och hål under stenarna, sväfva ej som fåglar öfver höjderna. Är det då underligt att allt hvad vi röra vid dras ner i gruset, smutsas, kastas på hög att multna i mullvadsgångarna och att förtorka i pänning-drakarnas stängda skattkammare — i stället för att spridas öfver jorden som befruktande, lifgifvande frömjöl!

Allt detta som skall höja och förädla oss — allt skönt som skall göra människan skön — det fläckas,

bindes, fjättras, säljes för pengar. Är det icke så med våra målares drömmar och syner, med våra skådespel, med vår musik. Är det icke så med glädjen — den får du köpa per halfbutälj, i någon annan form fins den icke här.

Och kärleken! I stadens mörkaste vrår, i stenhusens innersta hörn och i grändernas gömställen bo nattfjärilar och spindlar, ljusskygga mörkrets barn. I skymningen först våga de sig fram, då smyga de ut på gatorna, då fladdra de hit och dit mellan husen, i torgen och parkerna. Hvar en sådan möter en ensam man, glider hon tätt förbi honom, stryker sig intill honom, spinner ett nät kring honom af heta blickar och döfvande stark doft. Drar honom med sig in i sin mörka vrå, smeker honom i sömn, skänker honom sin skönhet en kort stund af glömska och konstlat lugn i jäktet. Suger till gengäld lifskraften ur honom, suger hans själ och samvete — och släpper honom fri igen, full af äckel och leda, med en förvriden, förkrympt syn på sig själf, på människan, på lifvet.

Lifvet, som är barnet. — —

Jag trodde jag skulle finna framtiden här — det unga i tiden. Gå på en variété, där har du framtiden; där är ungdomen samlad till fäst och dyrkan. Och där har du konstnjutning och hänförelse — hör hur de gnolande lyssna till dessa positivvisor på franska och tyska, se hur deras ögon suga sig fast vid de

halfnakna sångerskornas fläskiga bröst, hur de blomsterkasta och ligga på knä för dessa amerikanska dansöser med elektriska lampor under kjolarna! — —

Natt. Jag står i fönstret, lutar pannan mot den kalla rutan och ser ut. Floden har lagt sig, vågorna domnat. Blott en ensam skugga glider då och då förbi, och här och där blinkar en sömnig lykta borta i mörkret. Det är en djup tystnad, men lyssnar man noga kan man höra ett sus, tungt och darrande; det är väl alla dagens ljud, alla suckar och skrik, alla svordomar och hundskall och hårda ord och snyftningar, som ännu ligga kvar i den svarta luften, långsamt förtonande mellan husväggarna.

Allt är stilla. Men det är ingen stärkande sömn, ingen lugn och kraftförnyande hvila. Lifvet håller endast andan ett ögonblick, det har dignat af trötthet och ligger nu utsträckt i sömnlös vanmakt. Man kan höra hur det vrider sig i mörkret på sin hårda stenbädd och hur dess hjärta klappar hårt och ojämt.

Denna oro! Aldrig, aldrig släpper den oss. Den skälfter i oss och omkring oss dag och natt, den kryper på oss som ohyra, och sticker och biter öfverallt. Den är med oss i vårt arbete, i vår hvila; när de äro samlade till fäst, när de sitta kring brasan eller lampan om höstkällarna här i hemmen — känna de sig lugna, känna de det så, att alla orostankar och hvardagsbekymmer sakta sväfva bort eller lägga

sig ned att sofva, om också blott för en svinnande stund? Jag har aldrig känt det, aldrig sett någon känna det.

Är det då underligt att vi äro trötta. Och med hvar dag som går blir vår börda tyngre och tyngre att bära, vår oro vildare och vildare. Hvar skall det sluta — hur skola vi orka fram?

Jag hör en aflägsen röst svara mig ur mörkret. Det är Bruno Mörks stämma — hans, som en gång var mig en vän framför alla vänner — och jag hör andra röster instämma och mumla bifall. Denna börda, säger han — låt oss kasta af den i trons, den blinda, allena saliggörande barnatrons, sköte. Där fins hvila, där fins ro och ny kraft.

Blinda — ja, blinda äro de, alla dessa afällingar. De se ej hur hon förställer sig och bedrar dem, hon som de kalla moder — som de tro vara ung och jungfrulig och full af lif, men som för längesen nått den ålder då man ej längre kan föda några barn, då mjölken börjar sina i bröstet och blodet torka i ådrorna. Som sminkar sig och färgar sitt gråa hår och fyller ut sina hårda, knotiga former med stoppning och kuddar, alltid ängsligt efter sista modet. Som smickrar och kokätterar och är medgörlig för att ynglingarna ej skola vända henne ryggen — men som i grund och botten är en gammal tråkig gumma, hvilken ej har annat än några nötta salongsfraser att säga, några skrockfulla ammsagor att be-

rätta, några utslitna sentimentala slagdängor att sjunga, och hvilken ännu lefver i minnena från sin glansfulla ungdom, flydd för sekler sedan, och ej vill tro att hon åldrats och ej har en aning om allt som sen dess hänt och alltjämt händer och sker omkring henne!

Nej. Det är ej till henne vi skola gå med vår längtan och våra frågor, ej i hennes famn vi kunna söka kraft och nytt lif.

Jag kallade en annan kvinna moder — henne, i hvilken armar jag nu ligger och vändas och vrider mig, drottningen bland städer. All min längtan drog mig till henne, all min kärlek ville jag skänka henne. Hon gaf mig i gengåfva ångest och trötthet till döden. Hon var en sköka, vämjelse och leda gaf hon mig.

Hvar är du, moder — du som har kraft att hjälpa oss med våra bördor, som aldrig tröttnar att besvara våra frågor och laga våra sönderslagna leksaker — som har aldrig sinande mjölk för våra torra läppar och alltid nya sagor och visor för våra trötta sinnen att sjunka i, att stiga upp ur stärkta, uthvilade, för-yngrade! —

Des.

Något har hänt. Jag är yr och vimmelkantig, full af något nytt, något blånande ljust.

Jag går på gatan i kväll, följer strömmen, bäres

fram och åter, slungas ut ur en gata och in i en annan, fastnar i trängseln och ryckes bort igen af en vältrande våg.

Då känner jag hur en arm glider in under min och hur en varelse smyger sig tätt intill mig. Det ropar till inom mig — nu kommer det, nu är hon här, nu, nu! — Jag vänder mig skygt åt sidan — det är en kvinna, hon har en tjock mörkgrön slöja för ansiktet, men jag känner att hon ser på mig — Och så börjar hon tala, lugnt och dämpat, som för sig själf; hennes röst susar entonigt som en brasa under det mumlande sorlet runt omkring.

— Du ser på människorna, säger hon, det är underligt med dem. Vet du hvart de gå, alla dessa som vimla och kräla omkring dig? De ila framåt utan att se sig om — blott framåt, framåt. Men hvart? Det tycks väl som de skulle ha ett mål, fast jag ej kan se det —

Hon blir tyst. Hennes ord ringa i mina öron, hvart gå de —

— Ett mål, om det också bara vore en bänk att hvilat ut på för en stund, fortsätter hon. Men de äro så olika, människorna; kanske beror det på hvad de ha omkring sig. Det fins ju de som ha blomster och luftens fåglar till grannar och en lefvande skog till hem. Men andra ha bara en vrå i ett dött vidunder af sten, dem är det synd om —

Hon tystnar åter. Det är som om jag skulle

hålla på att vakna ur en djup sömn. Jag ser uppåt husväggarna med en sällsam orolig undran. Och hon talar åter.

— Å de där stenvidundren, säger hon, kan du se dem och ej hata dem. De stå utefter gatorna stela och liflösa, i räta led som soldater. De stirra med sina många ögon, det är en ond, girig blick; den glänser, men det är ej solen den speglar. När jag ser människor gå in i dem, känner jag en kall rysning — det tycks mig att de små människorna bli uppslukade, utan nåd och barmhärtighet. De komma nog aldrig ut igen, tänker jag, ut i luften och solskenet. De ligga därinne i mörkret i stenodjurens magar och smälta, odjuren suga musten och lifvet ur dem, de bli sten i stället för kött och blod, bara sten —

Vi ha saktat våra steg, kanske för att komma takt med hennes lugna, långsamma tal. Jag går och betraktar ansiktena som skymta förbi, och jag känner den kalla rysning hon talat om. Då stannar hon framför ett upplyst butikfönster, där några speglar blänka.

— Du ser på människorna, säger hon, men se också på dig själf. Akta dig — du är på väg att bli stenmänniska, äfven du. Jag ser nog att du har friluftsandens kvar längst in i ögonen, men akta den väl, han trifs ej i grändluften, han vill ha sol och barrdoft —

Jag stirrar mot min spegelbild — jag känner knapt igen den. Kinderna äro skarpa och knotiga, som stenar utan mossor. Hyn är gul som visset löf och skiftar redan i grått — stengrått. Och ögonen — äfven de äro gråa, hårda, liflösa — som sten. Jag stirrar länge in i dem; då slår till slut ett sus emot mig, som ett skogssus långt, långt borta. Jag känner hela min själ hopklämd som i en tvångströja och en tyngd öfver bröstet som vill kväfva mig.

Jag vänder mig häftigt om — hon är borta, som sjunken i jorden. Jag ser endast obekanta ansikten, de dyka upp ur skymningen och fladdra förbi i ett ständigt väkslande vimmel. Och alla ha de samma drag — mina egna drag, gråa, hårda, likbleka.

Jag bryter mig fram genom trängseln, jag vill bort, vill hem. Jag hör röster och skrik ur larmet, allt gatlifvets elände kommer öfver mig, all grändluftens och grändmörkrets fasa skriker omkring mig ur tusen munnar. Ve, ve, skrika de — förbannelse öfver dig, du skönaste bland städer! Du bygger slott och palats mot himmelen, men i de mörka vrårna mellan dem sitta dina barn hopkrupna och svälta ihjäl — du reser kyrkor och vackra hus af sten, men i de höga rummen gå dina barn och darra af köld. Förbannelse öfver dig — du bygger krogar och granna salar för nuets tomma glädje, som slår ihjäl tiden i stället för att låta den lefva och växa och alstra lif; likkistor för allt det sköna som är, kan du förfärdiga,

men aldrig vaggor för det som kommer — fängelsehålor och kyffen för trälrar kan du bygga, men aldrig hem för människor. Ve dig, ve dig, du stänger ute solen och reser murar för våra ögon och fjättrar oss i trånga sällar med nakna stenväggar — du behandlar oss uslare än tjufvar och mördare, dem ger du åtminstone vatten och bröd men oss ger du stenar för bröd och rännstenssmuts för vatten — du är helvetet, du låter furierna jaga oss alla osaliga själar, lifskampens och hatets furier, rikedomens dämoner, fattigdomens onda djäflar — — —

Och jag ser dem, furierna, och jag flyr i skräck — det är icke människor som vimla kring mig, det är spöken och vålnader som jaga mig; jag känner dem väl, det är de gamla, de vilja kasta sig öfver mig, vilja trampa ned mig, och jag flyr i vanvettig skrämsel öfver gatstenarna — nej, det är ej stenar, det är dödskallar, de kullkastades och nedtrampades hufvudskålar är det, de ha blifvit liggande där, ha tryckts ned i jorden af alla rullande hjul och alla tunga klackar, och öfver dem går den febevilda hetsjakten fram och ingen hinner stanna och lyssna till deras doftva mummel, deras strypta jämmer — — —

Och nu ligger ett eko af den okändas lugna, beslöjade röst och dallrar i mig. Jag hör enstaka ord af hennes tal dyka upp ur sorlet — blomster och

luftens fåglar till grannar — en lefvande skog till hem — friluftsanden — han trifs ej i grändluften — han vill ha sol och barrdoft — sol och barrdoft —

Jag tycker det klarnar, jag tycker dimman börjar lyfta och förtunnas.

Jag tycker jag ser mig själf djupt därinne i det ljusnande dunklet — som en mörk skepnad, tyst och orörlig, med armarna sträckta mot höjden.

Och han växer, jag ser honom sakta skjuta uppåt genom dimman, väldig och vördnadsbjudande, och ser hans armar sänka sig och lägga sig i kors öfver det breda bröstet, lugnt och hvilande.

Och jag sjunker på knä. Är det icke människan jag ser — är det icke Gud jag skådar . . .

Långt i fjärran skymtar han, djupt inne i töcknen, men töcknen ljusna och skyarna skingras, det börjar klarna, det börjar dagas! — —

8.

EN HISTORIA OM
EN LÄNGTARE.

Det är sista söndagen före jul, i skymningen.

Karl-Herman går och drifver på gatorna som vanligt. De äro fulla af folk, det trampar och skvampar i snöslasket. Det är ett svart vimmel som krälar på botten af ett ljushaf; de stora butikfönstren, fulla af lågor och färger och glitter, äro slussarna genom hvilka strålfoderna mynna ut. Kring dem samla sig hoparna och trängas och knuffas för att få se en glimt af all den strålande prakten därinne.

Karl-Herman följer med strömmen, där den sakta böljar framåt, häjdad och drifves tillbaka, släppes lös och brusar fram igen. Slutligen stannar han framför ett väldigt fönster, högre och bredare än alla andra.

Det är fullt af leksaker, och endast leksaker. Där ligga dockprinsässor och drömma i guld och sammet, där stå tvärsäkra dockmasar och stura i skinnpäls och ullstrumpor. Där spatsera elefanter och björnar omkring för sig själfva bland vaxljus och flaggor, och tennsoldater draga till storms mot pappfästningar. Där kila velosipedryttare af och an bland porslinsänglar och Betlehemsstjärnor af mässing, och mitt uppe i denna glada villervalla växer en tyst skog af smågranar, höljda i bomullssnö — kring den största, som står i mitten och är klädd till julgran, går en ringdans af tomtar, ett helt sällskap gapskrattande och rundmagade gråskägg i lindebarnsformat.

Allt som allt är detta fönster sålunda den underbaraste sagovärd för nybakade människobarn, men en samling af allsköns glittrande skräp och gottköpskram för gammalt förståndigt folk. Likafullt kan Karl-Herman ej slita sig därifrån; han står mitt i en barnskara, småflickor snegla fnissande på honom och gatpojkar dra honom i rocken — han hvarken ser eller hör, han står orörlig och stirrar på härligheten och har liksom ett fuktigt återsken af en invärtes glädje i sina gråa stenögon.

Till slut rycker strömmen honom bort. Han känner en stor tomhet i bröstet och får längtan att sitta tyst i ett soffhörn i en ung människas närhet.

Och om en stund står han i Alvar Grans atelier.

Alvar Gran är en målare som har sitt hem i bärge-
n kring Wessman, ej långt från Storgården.

Han håller på att packa, skall hem öfver hälgén.
Han står och stampar i en koffert och hvisslar en
gammal polkätt.

— Det är Anders Jans Lätta, det här, säger han.
Moster Matilda brukar spela den efter maten på jul-
kalasen, det är den enda dansmusik hon kan, men
den kan hon också på sina tio fingrar!

Och han dansar Anders Jans Lätta i kofferten,
hvisslar de två repriserna om och om igen och tycks
för hvarje takt få en allt starkare känsla af hälg och
fäst och hemtrefnad. —

Karl-Herman hade sjunkit ned i en hvilstol och
satt och lyddes till den hvirflande melodin.

Det var skumt och tyst därinne. Ateliern låg
högt i ett stort hus, gatörnas buller steg ditupp som
ett doft brus, ett mullrande nerifrån hafsbottnen, och
den yra polkmelodin tumlade fram öfver tystnadens
lugna, spegelsvarta yta som en slända med glittrande
vingar.

Då ljud en svag knackning på dörren. Målaren
tystnade och lyssnade.

— Det är farbror Johan, sade han halfhögt. En
gammal klassik som regelbundet letar upp mig fram-
emot jul och ger mig hälsningar hem. Alltid samma
hälsningar i samma ordalag. Har för rästen förr
varit förste man på åtskilliga större kontor, men är

nu siste på ett åtskilligt mindre. Synd om gubben, han är ensam och tämligen illa ansatt afflugorna. Vi göra en god gärning om vi gå ut och umgås med honom en stund.

En ny skygg knackning. Dörren öppnades, någon stack in ett gammalt rödsprängt ansikte och ett par immiga glasögon, och en ängsligt gnäggande röst småskrattade: Jaså, herr plankstrykarn är hemma?

— Nej, men han far hem imorn, svarade målaren och hvisslade ett par takter ur polkätten, medan han kastade ner några böcker i kofferten.

— Imorn, ja det ante mig just, sade det gamla ansiktet, hvars mun doldes af ett par stripiga och snusiga mustascher och hvars kinder täcktes af ett nät af röda fibrer, här och där skiftande i blått. Du ska väl hälsa dem därhemma. Om de vill ha någon hälsning från ett sånt här gammalt — —

Han afbröt själfbekännelsen och tystnade, när han fick syn på Karl-Herman. Målaren presenterade.

— Och farbror har inte lust att följa mig och jula på landet i år håller? frågade han sen och singlar ner ett hoprullat par strumpor i kofferten.

De immiga glasögonen togos af och torkades på en rödbrun snusnäsdud. De riktiga ögonen, immiga äfven de, sneglade åt sidan och mustascherna mumlade:

— Hvad var det du hvisslade nyss — tyckte jag kände igen melodin —

— Det var Anders Jans Lätta, moster Matildas polkätt, sade målaren och tog upp första reprisen.

— Hm, Anders Jans Lätta ja — moster Matilda ja — — Det lyste till liksom en gnista i de disiga ögonen, det kala hufvudet vaggade med ett par takter, så gjorde det ett häftigt kast.

— Hvad säger herrarna om en biffstek och ett litet glas punsch — jag bjuder — om jag får den äran —

— Tack, vi ska väl ha en afskedsbägare, sade målaren och slog igen kofferten. —

Karl-Herman följde. De trängde sig tysta genom folkströmmen, med gubben i spetsen som vägvisare; stodo en längre stund och väntade på bord i en matsal, full af stekos och sorl och slammer; inmundigade slutligen en seg biffstek, kryddad af ett tort och kort samspråk emellanåt. Öfvergingo därpå till kaféet och började knifkastningen, såsom den älste af de tre ynglingarna skämtsamt uttryckte sig.

Salen var liten och fylld af ett enda tjockt rök-moln, kväfvande tungt och hett, mättat af kvalmig sigarrdoft och klibbig punschlukt och halft ogenomskinligt. Bord vid bord, kring dem slitna schaggsoffor och emmor, och alla upptagna. Gaslågorna och de svettröda ansiktena skymtade oredigt genom rökskyn, och sorlet ljöd söfvande entonigt.

De tre sutto tysta hvar i sitt hörn, rökte och skålade då och då. Det var den gamle som först gjorde ett försök att bryta tystnaden.

— Det här är mitt hem, det, sade han och drack ur sitt glas. Ingen svarade — han gjorde en ny ansats.

— Det har varit mitt hem i trätti år, det här stället, sade han mumlande och tömde ett nytt glas.

Målaren yttrade något om en dålig gobelängimitation på väggen, men den gamle tog upp sin tråd igen.

— Hör du Alvar, sade han — förlåt att jag afbryter, men har ni ekstolarna kvar i salen än?

Ja, de stodo kvar.

— Hm, det är stolar det. Skinnklädda och grant skulpterade, och stöd för både rygg och armar och ben. Det är stolar att sjunka ned i, man vill aldrig opp igen. Det är annat än de här åbäkena — oppstoppade schaggsäckar — blankslitna och fläckiga och med fördjupningar efter alla svin som vältrat sig i dem. Fy tusan.

Han beseglade detta ultimatum med en ny bottenföck, hvarefter dialogen blef något lifigare.

— Ja, det är pampiga stolar, sade Alvar Gran.

— Präktiga stolar, instämde gubben, riktiga hedersknyfflar till stolar. Du ska hälsa dem från mig, Alvar. Om de vill ha någon hälsning från ett sånt här gammalt — —

— Mins farbror runda bordet också? afbröt målaren.

Och gubben sken upp. Om han mindes — runda bordet i saln, karusällbordet, Härre Gud. När man satt omkring det om vinterkvällarna, och lät det snurra så gubben far fick mors sykorg och mor fick hans toddyglas i stället, hähähä, skål tamig fanken! Och lådor runtom, hvarannan fyrkantig och hvarannan trekantig och hvarenda en full af undervärk och trefligheter, bilderböcker och kortlekar och sällskapsspel och allt möjligt. Det var ett bord det. Jag får väl aldrig se ett sånt bord mer i lifvet. Du ska hälsa runda bordet, Alvar —

— Farbror skulle följa med mig och hälsa på det själf än en gång, tyckte målaren. Gubben snöt sig högljutt, snusade och drack. Så sade han långsamt:

— Alvar — trapetsen står väl kvar i trädgårn?

Ja, den stod också kvar.

— Hm, den också, det gläder mig. Jag var styf på den som pojke, ska jag säga. Kunde snurra både i armveckan och knäveckan, baklänges och framåt och hur som helst. Gud vet om jag inte till och med gjorde stora jättesvingen. Vi var friska och starka, den tidens ungdom. Jag ville se er göra stora jättesvingen, gossar!

Han skrattade och drack. Vart allvarsam igen och började småprata hit och dit, alltmer sväfvande på målet. Han talade om en gammal kugelbana under björkarna — om en ring i ett snöre i en trädgren, den skulle kastas på en krok i stammen — om tunn-

band att kasta krans med, omvirade med granna brokiga trasor — och om en gammal häsja, hög som ett trevåningshus; den var en stolt fregatt, påstod han, det var en hel hop småpojkar i sjömanskläder som klättrade upp och ned i masterna och sutto på utkik högst i toppen och stirrade mot en blå landstrimma långt förut — — Och detta var allt saker som — ja, det var endast sådant som gaf lifvet värde och gjorde det drägligt och möjligt att stå ut med.

När han kom att nämna detta om lifvet, vart han rörd och sänkte rösten. Gossar, sade han — jag talar inte ofta om det här. Men det tränger på ibland — mäst när man går och känner jul i luften. Då dyker det opp, allt det där gamla. Det hjälper inte att man super. Tvärtom — det blir bara tydligare. Man ser det bättre ju mer man får i sig — man får ingen ro för det.

Han fylde glaset till brädden och tömde det långsamt. Målaren använde pausen till att berätta en historia, ett nytt fåfängt försök att leda gamlingens tankar in i andra strömfåror. Han hörde ej ett ord.

— Det är stan, ser ni, bröt han ut med skroflig röst och slog knytnäfven i bordet. Den förbannade stan, gossar, ingenting annat. Bli aldrig stadsmänniskor, gossar, det säger jag er, det är fördärfvet. Ha de något hem i stan, kanske — se er omkring, det här är mitt hem, och det där är min familj, en hop gläfsande valpar och gamla fyllhundar och löpska hyndor,

fin familj, hva. Och ha de någon jul i stan kanske, jag har inte haft någon jul på förti år, jag, inte på förti år —

Han sjönk ihop, Karl-Herman såg en vattendroppe ringla ned utför den röda näsan och fann det vara tid att bryta upp. Men gubben tog fatt i hans arm och höll honom kvar.

— Straks, kära ni, straks, sade han ängsligt. Bara ett glas till — jag kan inte gå hem än, ser ni, kan inte sofva, för gatbullret förstår ni.

Han sjönk åter tillbaka i soffan, satt en stund och stirrade framför sig och sade så:

— Alvar — bruka ni pojkar vara med om julstök — slakt och bak och sånt?

Ja, det brukade de nog, och det var nästan det bästa af hela hälgén, tyckte målaren.

— Jo, det är säkert, det, sade den gamle strålande. Vi hjälpte till med det där i min ungdom också, både pojkar och flickor. Det är ett lif det. Det gör maten till något mera än bara mat. Sannerligen, det gör köksstök till en fästlighet och pigsysslor till en de saligas lek, Härre Gud! Å, den förbannade stan. Bli aldrig stadsmänniskor, gossar, då har ni ingen glädje mer i lifvet. Ni får aldrig stöpa talgljus, och stoppa korf, och baka pepparkaksgubbar. Och vefva köttkvarn sen! Hå, det gamla positivet, det var ett instrument som man kunde sjunga visor till — vi sjöng alltid den där gamla trefliga melodin,

hur var den nu — sim saladimbomba saladu saladim — —

Han skrålade högt så att hela salen såg mot deras bord, och Karl Herman fann nu på allvar tiden vara inne att bryta upp. Gubben följde motsträfvigt, kryssade mellan borden och såg stint i golfvet.

De gingo tigande gatan framåt. Det var kallt och mörkt, snön yrde ljudlöst kring gatlyktorna och husen lågo tysta med stängda portar och nerfälda gardiner. En släde kom stundom glidande, medarna trängde igenom snöskorpan och skrapade gnistrande och gnisslande mot stenläggningen. Och ur ett hus med upplysta fönster ljöd dämpad dansmusik ut i natten.

Gubben hade tagit målarens arm, stöflade osäkert i snön och flåsade tungt. Han stannade framför det upplysta huset, lyssnade på musiken och sade, då den tystnade:

— Gossar — jag har visst pratat smörja i kväll — men bli aldrig stadsmänniskor, ynglingar, vefva köttkvarn och klä julgran i stället, kan ni inte det, då har ni ingenting mer att lefva för, då är det slut med er — riktigt ordentligt slut, förstår ni —

Han nickade och rann bort utefter husväggen. De andra stodo kvar och sågo efter honom — då vände han sig och ropade halfhögt:

— Alvar, du hälsar väl häsjan — om hon vill ha någon hälsning — —

Så gick han vidare, de sågo honom törna mot en lyktstolpe och därpå uppslukas af mörkret.

— Gubben har rätt, tänkte Karl-Herman högt efter en stunds tystnad.

— Visst tusan har han rätt, sade Alvar Gran och räckte fram handen till afsked. Jag kommer inte hit igen — åtminstone inte snart. Det är ju bleka vansinnet att ligga här och törsta — när man har blåa bärg och gröna skogar att suga färg ur.

— Du ska hälsa häsjan från mig också, sade Karl-Herman. Och Storgården, ifall du kommer åt det hållet eller träffar någon därifrån.

Så skildes de och gingo hvar och en till sin vrå i de stora mörka stenmassorna.

4.

PÅ STORGÅRDEN.

Åter är det en kväll om vintern, straks före jul.

Åter är det en snøvinter och en stormvinter, Storgården ligger bäddad som i hvit bomull, det dånar i skogarna och moln af yrsnö komma rullande öfver åkrarna och svepa in det tysta huset på udden i mörker och svart musik.

Och åter susa en sofvandes tunga andedrag genom stillheten i den skumma kammaren, och någon sitter och smågnolar i halfdagern vid fönstret med en sömnad sjunken orörlig i skötet.

Det är en duk att lägga i en fiollåda.

Den är färdig nu. Silkesblommorna äro utslagna,

de ligga och dofta och lysa i kammarerna med sina klara färger.

Men färgerna blekna småningom i skymningen, som blir allt tätare och svartare. Deras spel tystnar och förtonar i den djupa, brusande stillheten. Och allt är mörkt och tyst och sänkt i slummer och dvala.

Endast däruppe, i andra våningen, smyga tassande fötter stundom öfver golvet, och stundom tränger en lång suck eller en dämpad hviskning ned genom trossbotten . .

Då knarra steg i snön ute på gården. De närma sig, någon stampar på förstutrappan och låser upp dörren.

Birgit reser sig häftigt och lyssnar. Så går hon långsamt och med osäkra steg ut i köket.

Där står en man med en svart väska i ena handen och några paket i den andra. Hon tar först väskan, låser upp den och drar fram innehållet. Inga bref, endast tidningar.

Så paketen. På två af dem står det »Öppnas julaften» — det ena har hennes fars stil, det andra Starbopatrons.

På det tredje, som är en trälåda, står intet utom adrässen. Men hon känner igen äfven den stilen, får ram hammare och tång och bryter upp locket.

Där ligger en statyätt, väl inlindad i bomull och

mjuka spånslingor. Hon sliter bort dem; det är en ung kvinna — en syster till Snödroppen — smärt och fin; hon står och sträcker armarna våldsamt uppåt, med tillbakakastat hufvud och slutna ögon, som om hon sträckte sig efter solen i vild, förtviflad längtan.

Och på fotblocket står ett namn inristat — Solrosen.

Birgit letar bland spånor och bomullstappar — är där intet mer — nej, inte den minsta papperslapp, inte ett ord.

Den späda gestalten är stel och fuktigt iskall efter resan; hon ställer den på en pall framför brasan och blir stående i skådan.

Då tycker hon att det går en skälfnig genom de smidiga lemmarna, som en rysning af lycka... att skötet sväller och den unga barmen sakta häfver sig som i ett djupt andedrag... att hon spänner de smala armarnas muskler och låter det fagra hufvudet sjunka än mer tillbaka, som om hon varit fjättrad i ett stort kallt mörker och nu blifvit fri och kommit ut i solen, som om hon stode där och badade i den varma, rena luften i ett rus af salig hänryckning...

5.

ETT NYÅRSBREF.

Kära syster i skogen!

Vi hunno ej i brådskan ge dig någon ordentlig julhälsning till följeslagare åt de usla små klappar vi sände dig; det är sålunda min glada plikt att i ersättning ge dig en riktigt ordentlig nyårshälsning. —

-----*

Du skall ha 10,000 *tack* för din julsändning! Herre Jesses såna bullar, och en sån korf och en sån skinka, man fick hälgstämning bara man såg den! Tack vare dessa härligheter kände vi dock en liten fläkt af jul; Far såg riktigt lycksalig ut, när han skar för af skinkan, och du skulle ha sett Mor, när hon tände på grenljusen!

Annars vet man ej mycket af hälgfrid och fäst-

* Strecken beteckna här 17 brefsidor, hvilka kunna öfverhoppas.

känslor här i oron och gatbullret. Jag har gått och drömt om, hur vi brukade följa rättarn till skogen efter gran förr på skidor! Nu får man köpa sin gran på ett svart och smutsigt torg, fullt af en skrikande trängsel, och får man en liten mager buske, kan man vara glad. Och julottan sen! Att stiga upp midt i natten och åka ett par mil med bloss och bjällerklang genom tysta skogar, det var fäst! Och vår gamla fula träkyrka, den var ett himmelrike med alla sina strålände dankar i jämförelse med de höga, granna salarna här och deras kalla, elektriska ljus! — Karl-Herman ha vi ännu ej lyckats upptäcka, han gömmer sig väl. Jag har ändå gjort kraftiga försök att få tag i honom, för att be honom komma hit och fira julafton hos oss; jag frågade på flera tidningar och fick äntligen hans adress, men när jag kom dit var han utflugen ur buren, hade nyss flyttat, hvart visste ingen, han hade för rästen inte bött där håller mer än en kort tid, den oroliga själen. Jag har sålunda ej håller kunnat lämna fram den klapp, du skickade med till honom; jag är mycket nyfiken på, hvad det kan vara för ett konstvärk! Och om du har fått något af honom i gengäfvä?! — Tjänis på dig nu, Brita lilla! Och Godt Nytt År än en gång, riktigt på allvar! Däri instämna Far och Mor af hela sitt hjärta!

Din egen syster

Annika.

6.

UR DAGBOKEN.

Mellan jul och nyår.

Ja, det klarnar! — —

Det står ett skogbeväkt bärge utanför staden, där man på en fläck sökt samla hela landets lif, all den skönhet och glädje som i gångna tider left ute i våra härliga bygder, och som väl ännu lefver kvar här och där i skymundan.

Jag trifs inte där på folksöndagarna med historiska tåg och utklädda statister, med tennsoldatsdrabbningar och stadsdamer i bonddräkt — med schweitseri och regementsmusik, elektriskt ljus och landsmål och annan variété. Och med alla skogens och luftens fria ädlingar hållna i slafveri och fjättrade i trånga burar.

Men det bärget är trots allt detta ett fridens och glädjens tämpel — några steg från storstadseländet, några vingslag högre än fämvåningshusen och fabriks-skorstenarna.

Jag har gått där under juldagarna på de tysta vägarna som slingra genom barrskogsdungarna, mellan snötäckta gräsmattor och frusna dammar, mellan gamla stugor och klockstaplar. Har gått ensam i tystnaden om kvällarna och drömt mig långt långt bort. Har gått de banade vägarna till slut och vandrat vilda stigar dem man nyss börjat röja, öfver stock och sten, genom täta snår och snöljus stillhet.

Och jag har känt hur mosaikskalet omkring mig började mjukna och lösas upp i ensamhetens friska luft, hur fläckarna från alla de andra började blekna och försvinna. Och jag har haft god tid att dra fram den sista trasan af mig själf ur hennes dammiga vrå, för att skölja henne i skogsluften, för att stryka ut hennes veck och skrynklor, låta solen skina på henne och börja sy en hälgdagsdräkt åt den nya människan af henne. —

Jag går till Oktorpsgården en mörk stjärnkväll. Den ligger där lugn och sluten, med de låga husen och lidren som en fast mur kring den stora borggården — ett gammalt drömmande sagorike i skogen. Det är tyst i uthusen; kreaturen sofva i stall och ladugård, grisen ligger och gryntar i sömnen i sin vrå, och hönsen sitta upplugna på sin nattpinne, som

stora svarta klot i mörkret. När jag går förbi drängstugan hör jag snarkningar, och det prasslar i den doftande skymningen inne på höskullen . .

Så går jag in i stugan. Där brinna brasor i spisarna och talgljus på borden; rummen äro små och låga, men ändå räcker ej detta sken till att lysa upp dem, skuggorna ligga tjocka och fasta i hörn och skrubbar. Och jag känner att det sitter folk på bänkarna kring borden, fast jag ej kan se dem, och jag hör andedrag bakom de fördragna sängomhängena . .

Jag klifver in i väfkammaren. Där brinna ett par hornlyktor, där är skymningen än rödare och varmare än i de andra rummen. Och i denna sväfvande sagodager ser jag en ung flicka i väfstolen, med rött lif och nakna starka armar och ett rikt ljust hår, som får gullglans i lyktskenet. Men hon ser ej mig, ty hon sitter lutad öfver väfven och sofver. Och det är ej heller någon annan än jag som ser henne . .

Men den bästa synen möter mig när jag stiger uppför den branta, smala trappan till vinden. Där är tomt och dödstyst först i mörkret. Men snart hör jag steg af lätta ifriga fötter smyga under bjälkar och stockar, jag ser ögon blinka i vinklar och vrår och känner otydliga skepnader snudda förbi mig.

Ja, det är tomtarna jag hör tassa och pyssla i skrubbarna. Och det är den stora, ljufliga sago-stämningen från länge länge sen, jag sjunker allt djupare ner i — med dess sällsamma blandning af

spännande mörkrädsla och trygg hemkänsla. Och när jag ser ut genom vindsluggen — stjärnatten strålar därute, långt nere i mörkrets djup flämta stadens tusentals ljus, men gatbullret och ångvisslornas skrik nå ej hit. Här hvilar lifvet, och runtom står skogen tyst och stark och hög under vinternattens gnistrande himmel och bidar lugnt den sena gryningen. —

Ja, alla dessa gamla gårdar och stugor.

Mäst hemtam är jag i Laksbrostugan; jag har hälsat på där förr, många gånger, när den låg i en annan trakt; det är min egen mors släkt som left inom den stugans väggar i långliga tider.

Där ser jag syner! Jag ser ärevördiga nämde-män sitta och fundera i de väldiga länstolarna; jag ser saksmanmor gå och putsa talgdankarna med sin stora ljussaks, jag hör hennes döttrar slamra med grytlock och tenntallrikar i det trånga, skumma köket, medan refpannkakan fräser i spisen och sandpotatisen glöder i sin plåtform.

Och jag sätter mig i en af skinnstolarna i tings-salen och drömmer att jag själf är en myndig nämde-man med gård och egor, med starkt och sunt bond-blod i ådrorna, lefvande ett lugnt lif utan längtan.

Och allt blir så klart och ljust inom mig och omkring mig. Jag ser min gamla dunkla, tomma åtrå draga bort och fördunsta som en blå rök och en ny stiga öfver synranden och närma sig som en skara flyttfåglar på väg hemåt om våren — mot norr.

Och jag vill följa dem. Jag vill bort härifrån, jag *måste* bort, för mitt lif och min själs frälsning.

Ty här fins ej lyckan. Det är ej i strid och hat och oro vi skola söka lifvet och oss själfva, jag ser det nu. Det är i det stora ljusa lugnet, i alla krafters glada samvärkan, enhet, jämvikt. I en ensam gård på landet, insvept i solig stillhet — icke i stadens råa, bittra ofrid.

Här fins icke lugnet, icke kärleken, icke helheten. Här är allt styckat, splittrat, halft. Här är hvarje människa endast en liten skruf i den stora maskinen, kan endast utveckla en enda liten sida af den stora, härliga organismen människa. Här komma skrikande vindar från alla väderstreck och draga oss hit och draga oss dit och vilja inbilla oss att vi äro som de, att vi kunna lefva ett jäktande kamplif, ett hetsat kapplöpningslif, ett kringstrykarlif som ej är fäst vid något, ej älskar sig in i något, ej eger något.

Här fins icke friheten. Se på dessa stenhus — hvad äro de annat än sällfångelser allesamman. De ha inga hem, stadsmänniskorna — de bo i fångelser.

Men hemmet — skall icke det vara vår kyrka och vår borg, vår värkstad, full af lif och sjungande sträfvan, vår hvilostad, full af lek och stärkande ro!

De säga att hemlifvet är kälkborgerligt, är banalt och trivialt och hvad de allt använda för utlänska talesätt. Men fins något kälkborgerligare och tommare, något mera dött och dödande än deras utelif och bohemlif

och kasernlif! Men de veta icke hvad de säga, ty de ha inga hem i staden. De bo i andras hus, vägg i vägg och lif i lif med människor, dem de ej känna, ej älska, ej ha en tanke, en önskan, en glädje gemensam med. De flytta en gång om året, kanske oftare; d. v. s. de byta hvart år om kyrka, värkstad, husgudar. Och de flesta låna allt sitt bohag; de arbeta med andras verktyg, de lägga sina käraste minnen och innersta hemligheter i andras lådor, de se sig i andras speglar, de äta på andras tallrikar, de sofva hvarje natt i en säng som icke är deras egen!

A — hur länge skall guden i er slumra, människor — när skall han skaka af sig djurhuden, resa sig och skapa sin värd!

Ty hvad skall hemmet vara annat än bilden i Ert inre af all världen, omsatt i yttre gestalt? Annat än en klar droppe, som speglar och i en punkt samlar allt?

Det fins ej två själar som bära samma bild af världen, ej två droppar som spegla alltet lika. Därför måste hvar och en af oss själf bygga sitt hem. Och I bon i kaserner dem andra bygga, och ej ens bygga för Eder räkning, den ena en död, kalkerad kopia af den andra! Och I lefven Ert korta lif i rum, dem tapetserare smycka och möblera åt Er!

Jag undrar ej öfver att I tillbringen Era dagar på gatorna och Era nätter på krogarna.

Men jag vill gråta, när jag ser Er skockas som

får i kyrkor dem andra rest åt Er, utan kraft och längtan nog att resa hvar och en Er egen kyrka, att dyrka hvar och en Er egen gud. Och när jag ser Er sitta slöa i sällerna och drömma dödsbäddsdrömmar om ett annat lif — i stället för att själfva gripa tag i Ert lif och göra det till klingande dikter, till höga hymner och lofsånger!

Dessa gårdar och stugor här på bärget — äro de icke dikter allesamman, äro de icke gamla odödliga visor och sagor! Diktade bort i fjällen och skogarna, i den starka stillheten, den stora blåa friheten.

Endast där kunna vi höra den melodi som ligger och gnolar inom oss alla, och forma vårt lif efter den. Endast där kunna vi på samma gång samla och vidga oss — bli hvad det är meningen att vi skola bli, helgjutna, fullödiga människor — stärka våra slappa muskler och fördärfvade närver och stämma själ och kropp så att de samklinga i ett djupt, fullt, mäktigt durackord! Sunda och glada själar i sunda och sköna kroppar!

Endast där kunna vi ge vår slumrande inre värd lif och värklighet.

Men människan skapades icke allena — man och kvinna skapades hon. Den röda tråd som går igenom allt lefvande är snodd af två trådar, och det är först när dessa innerligt slingra sig om hvarann och knyts samman, som de båda bli nog starka att kunna uthärda all slitning och nötning.

En ensam man eller kvinna lever endast ett halft lif. Tråden brister, huset störtar samman, arvet förslöas. Det är i mans och kvinnas förening och sammansmältning som arvet får lif och evighet — som lifvet alltjämt födes på nytt. Som individen lever fullt och helt. Släktets, mänsklighetens, alltets lif.

Men hvad är den yttre formen för denna enhet och sammansmältning om ej hemmet?

Gif hvarje man den kvinna, som är hans lifshalvas motsvarande hälft — gif så hvarje par ett eget hem, ett slott, en gård, en stuga, alltefter deras väsens behof af utrymme och makt att fylla en större eller mindre rymd med lif och skönhet. Alltefter storleken af den värdsbild som slumrar i deras inre.

Och jorden skall bära en god, glad, hel och harmonisk mänsklighet! — —

Det kommer öfver mig, allt detta, där jag sitter i den gamla tingssalens tysta brasskymning. Det står klart för mig med ens, som om en blikst flammat till och kastat ett ögonblicks ljus öfver hela min mörka, molnhöljda värd.

Men brasan slocknar, talgljusen brinna ned i stakarna. Jag stiger upp, går ut i mörkret igen och irrar vidare, från stuga till stuga.

Och så klättrar jag upp på utsiktstornets topp.

Jag står där mitt ibland de lågande eldarna på tornets krön. Djupt under mig ligger staden; djupt

neri i mörkret, men den är full af gnistrande stjärnor och ljus. De lysa i rader i gator och torg, de brinna i de väldiga husmassorna, de flamma utanför kaféer och teatrar, de kila af och an och kors och tvärs öfver strömmarnas och vikarnas svarta vatten. Och öfver taken glimmar telefonrådarnas nät i den dunkla luften.

Hon ligger utsträckt framför mina fötter, drottningen. Grann är hon, höljd af mörkrets tjocka svarta slöja, öfversållad af pärlor och ädelstenar i fantastiska mönster och bjärta färger. De tindra och glindra mot den mörka botten; somliga äro lösa, de rulla snabbt hit och dit och draga en lysande strimma efter sig öfver det svarta tyget.

Ånej; det är inga pärlor och ädla stenar. Det är glittrande droppar af svett, hvilka prässas ut genom hennes hud, där hon vrider sig i slö vällust under mörkrets våldsamma omfamning. Det är heta droppar af de giftiga vätskor, hvilka fylla den stora svarta spindelns inre — de lysa och locka, från alla håll komma fjärilar och bin flygande, de tro att dropparna äro honung, men de äro gift som rusar och bedöfvar; och så sitta de kräken där förlamade och slå med vingarna och trassla in sig alltmer och mer i nätet — detta nät af oräkneliga glänsande silfvertrådar, som den stora svarta spindeln spinner runt omkring sig, allt vidare och vidare.

Har hon icke sträckt det ända hit upp på bärget,
Storgården.

har hon icke spunnit det till och med kring luftens och de fria markernas konungar, kring örn och björn och älg!

Jag tycker mig se deras ögon stirra ur de mörka dungarna kring tornets fot. Det är trötta, tungsinta ögon. De se bort från staden, bort mot skogsåsarna i fjärran, där himmel och jord smälta hop i det djupa, stilla mörkret.

Jag ville följa deras blickar och deras tankar. Men jag måste ned i djupet igen — ned i det täta, snärjande nätet. —

Jan.

»Du gick beklämd på de trånga gatorna, — du kunde icke lida staden, denna kvarleva från civilisationens råa barndom, då stadshuset bygdes till en fästning och gatan till en löpgraf.» (Strindberg.)

»But alas! we do like cowbirds and cuckoos, which lay their eggs in nests which other birds have built.» (Thoreau.)

»Men i regeln ha de i staden inga hem, bara våningar.» (Ellen Key.)

»Naturen visar människan att hon icke kan lefva utan åkern, att hon behöfver fältet som fisken vattnet. Människan ser att hon går under, om hon sliter sig lös från torfvan, att det är bonden ensam som oaf-

brutet fortplantar sig frisk och sund, medan staden uttorkar sina invånares märg, gör dem sjuka och ofruktsamma och ofelbart efter två eller tre generationer utrotar dem så, att alla städer efter hundra år skulle vara kyrkogårdar utan ett lefvande väsen, om de döda ej tidtals ersattes genom inflyttningar från landsbygden. — Men icke förty envisas människan att lämna åkern och vandra in i staden, att slita sig bort från lifvet och famna döden.» (Max Nordau.)

»Siffrorna tala med en förfärlig tydlighet. I de äldre, illa bebygda kvarteren i Paris finnas i luften 8 gånger flera bakterier än i de bättre bebygda, 36,000 gånger flera än i bärgs- och hafsluft. Lefnadsåldern är vida kortare i städerna än på landet. — De dödföddas antal stiger med städernas storlek. — — Om den andliga osundheten tala siffrorna lika tydligt. Hela sammanpackningssystemet värkar moraliskt förstörande. — — Antalet personer angripna af fyllerigalenskap är vida större i de stora städerna än på andra ställen; långt flera brott begås här, och långt flera människor beröfva sig själfva lifvet. — — Öfver storstädernas fattigkvarter (säg hela sanningen: öfver storstäderna!) kunde stå som skylt hvad Dante såg öfver helvetet: I, som inträden, låten hoppet fara! — — För hvarje steg en storstad går framåt, blifva lefnadsvilkoren olyckligare för största delen af dess befolkning.» (Dr G. Bang, Europeisk Kulturhistoria i korta drag).

»Människans hela lifsvärksamhet är i grunden ingenting annat än förvandlat solljus.» — »All kraft, hvarmed vår kropp lefver och rör sig, leder sitt ursprung ur det renaste solljus. — — Utan solvärmen skulle all *vind* med nödvändighet upphöra.» — »Vi måste framför allt låta luft, ljus och sol få tillträde till våra boningar. — — Det är ett känt faktum att barn, som växa upp i ljusfattiga bostäder, få ett påfallande blekt och sjukligt utseende. Väkster, som stå i mörkt rum, få gulbleka blad i stället för gröna och taga för öfrigt ingen fart i väksten. — — Ljuset är nödvändigt för utvecklingen af det gröna hos växterna liksom af det röda i de animala blodkropparna. — — Solljuset är ett bland de förnämsta medlen att förebygga sjukdomar och sjuklighet — — och är af största betydelse som luftränsare. Miasmerna och de osunda dunsterna, som trifvas i mörkret, försvinna eller oskadliggöras under solljusets invärkan. Bakterierna dö eller kunna ej vidare utvecklas, då solen får tillträde. T. o. m. pästbasillen skall ej kunna uthärda solljuset längre än en timme. — När vi tala om bad äro vi vana att tänka på vatten och vattenbad, men man har också ljusluftbad och solbad. — — Det är jämväl ändamålsenligt att bära ljusa kläder under sommaren.» —

De ha ramlat ned öfver mig från alla håll, dessa sitat — ur böcker, småskrifter, tidningsuppsatser. Det

är många med mig som ha läst dem, många som kanske till och med ha begrundat dem. Och likväl stänga de in sig i mörka källare, likväl bygga de höga murar framför alla sina fönster, likväl fly de för den minsta solstråle och gå i svarta begrafningskläder och göra lifvet till en lång natt, en lång, kall, mulen vinternatt!

Gå ut på gatorna nu i denna slaskvinter. De äro kärr och smutspölar, de äro svarta mullvadsgångar, trånga tunnlar, kloaker fulla af afskräden och ruttnande lik. Och luften är sjukhusluft, grå och fuktig och äckligt ljum, som en lungsiktigs andedräkt, som fylld af våtvarma, klibbiga, illaluktande insekter.

Fåfängt letar du där efter lifvets färger. Gråa, bleka, glanslösa äro husens väggar, kvinnornas kinder, männens tankar och gärningar. Där fins intet ljus som kan komma löfven på deras lifs träd att grönska, blodets rosor att slå ut och dofta.

Och de hugga ned skogar och hagar, de fylla sjöarna med grus, de kväfva markens grönska och blomstrande brokighet under gråa, döda stenmassor och låta tunga ogenomträngliga moln af sot och rök vältra mot rymden, skymmande bort sol och stjärnor!

Å, människor — jag ville ropa till er, jag ville skrika så att den slumrande längtan i er vaknade, slog upp ögonen, reste sig hög och vild och knöt handen mot den svarta, tryckande himlen!

Men jag dras in i gränderna, jag sjunker i rännstenssmutsen, mina rop förkvävas af smutsen, den

vämjeliga, tjocka, slemmiga, den tränger in genom alla porer, fyller min strupe, klibbar ihop mina ögonlock, täpper till mina öron.

Å, bort härifrån! Upp på bergen, in i skogarna, ned på hufvudet i de klara, kalla skogssjöarna att tvätta mig ren, ren!

Och så hit »ut» igen — för att jämna alla storstäder med jorden, för att komma människorna att i sjungande skaror vandra ut i solluften, friluftent!!

Äro de blinda som icke se att detta är den enda möjliga räddningen! Som söka lyckan i fabrikslarm och krogсор, i gatbuller och kasernlif — äller i en gammal kvalmig gudstjänst med rökelse och brinnande vaxljus mitt på ljusa dan — en gudstjänst som alltigenom är en begrafningsseremoni. Söka lifvet i en dyrkan af döden! —

De tala ironiskt om gamla teorier om »återgång till naturen». Nej, ingen återgång; målet ligger framför oss. Och det är ej och kan ej vara något annat än en innerlig förening af natur och kultur.

Men fins en enda glittrande skäriva, en enda klar droppe natur kvar i deras gatsmuts och lumpbodar? Och kan ett odlat frö gro där i källare och bakgårdar, i grafhvalf och stenhopar? Där i mörkret, där på hällebärget! —

De visa på sina promenader och parker. Hvad äro dessa annat än ömkliga parodier på skogen — liksom deras skyskrapor äro parodier på människohem.

De tala om sin sport och peka på sina idrotts-parker. Men det är en hädelse, en skamlig profanering af det härliga namnet att kalla de sirkuskonster, som där bedrifvas, för idrott. Sport äro de; och det är samma skilnad på sport och idrott som på en idiot och ett snille, en fotografiapparat och en konstnärshjärna. Velosipedryttare på Valhallavägen — man behöfver endast höra denna underliga sammanställning af begrepp!

Och deras konstgjorda skidbackar. Och deras skridskobanor — trånga och fyllda af ett kacklande, kurtiserande, krälände vimmel så att man ej har rum för ett ordentligt ytterskär.

Jag längtar att sträcka ut på en blank, vid insjö, mellan gröna holmar och branta skogbevuksna stränder!

Det är så med allt, allt. Trångt är det, litet, hopkrympt, futtigt.

Jag längtar till min barndoms jättar. Längtar att tala med resarna i bärigen, att höra de stora andarna mumla i molnen öfver vidderna, i skogarnas djup, i dimman öfver sjön.

Jag längtar att själf sväfva öfver vidderna. Att stiga uppför branterna med en mastfura till staf, att klifva bort i sjumilsstöflar öfver bärgåsarna, att svepa omkring mig dimman som en osynliggörande mantel och segla omkring inne i det hvita dunklet på sjöns största holme, med en logvägg till styre och en häsjestång till rorkult!

Luft vill jag ha. Luft att andas och att bäras af, luft i lungorna och under vingarna! —

Jag längtar hem. Jag vill hem till dig, gamla Mor. Ty nu vet jag hvar du sitter och väntar mig, du som aldrig tröttnar att laga våra sönderslagna lek-saker, du som har aldrig sinande mjölk för våra torra läppar och alltid nya sagor och visor för våra hung-rande sinnen.

Febr.

En ljusglimt har jag i mitt mörker.

Här fins en stadsdel af villor, små hus, gömda bland träd och buskar och skilda från gatan och från hvarann af en mur.

Det susar åtminstone en fläkt af hem kring dem. Jag går där om mornarna fram och tillbaka, ser dem vakna och gnugga sömnen ur ögonen, hälsar på dem och pratar med dem. Och vi ha småningom blifvit bekanta och goda vänner.

Gardinerna äro ännu nerdragna för några fönster, men andra äro öppna, och jag ser en ung kvinna där-inne, hon går och städar och ställer i ordning, lugnt och gnolande. —

En af villorna har stått tom några dar, fönstren ha gapat som brustna ögon, ingen rök ur skorstenarna, ej ett steg eller en hviskning därinifrån.

I dag ha de börjat rivva. Där skall resas ett fämåningshus!! —

Ett flyttlass stod i dag utanför en annan villa. Skall den gå samma väg? —

Ja — i dag har äfven den börjat grusas. Och ännu en står öde och öfvergifven.

Och ur deras grus skola »storstadspalats» stå upp. Hyreskaserner, drifhus, fängelser!

Äro de då blinda, äro de då vansinniga! Som bygga sig nya helveten i stället för att offra alla sina krafter och viga hela sitt lif åt att rivva ned de gamla!

— — — — —
Folk rycker på akslarna och pratar om utopier och omöjligheter och påstår tvärsäkert, att stadsidén ej kan skaffas ur värden, att storstaden är ett nödvändigt ont, om den ens är något ont, m. m. i samma stil.

Somliga kasta upp den gamla omtuggade kvickheten att städerna ju också ligga på landet. Andra räkna upp en hop inrättningar som de kalla kulturens grundvalar, teatrar, skolor, tidningar, fabriker, muséer, och påstå att dessa med nödvändighet fordra denna sammangyttring, denna myrstacksträngsel, denna sillpackning med åtföljande slagsmål och hat och elände och skämd luft. Såsom luften alltid blir skämd och förpästad, när många människor äro hopträngda på en fläck!

Och detta obevisade påstående slunga de fram som ett fynd, som en af dem upptäckt, oomkullrunlig naturlag!

Men det fins folk som tviflar på fabrikernas kulturvärde och som tror, att alla skolor skola försvinna så småningom och göras öfverflödiga af hemmen. När människorna äntligen komma därhän, att de kunna uppfostra sina barn själfva, att de anse detta vara deras första och heligaste plikt och rättighet, och ej längre äro nog vidunderligt okunniga och lättsinniga att kasta dem i armarna på främlingar. Liksom om de endast lämnade skomakaren ett par skor till halfsulning äller sände en fotogenkanna till diversehandlaren för påfyllning.

Jag vet också en som anser teatrar, muséer, tidningar och dylika skräplårar tämligen umbärliga. Hvarför skall jag gå på teatern, säger han, då jag kan sitta i min länstol och se samma skådespel uppföras framför mig, utan att nödgas först stå i kö och sedan få hela min njutning sönderplockad och förintad af hostningar och hviskningar, af konstlade tonfall och falska åtbörder, af det församlade folkets indiantjut och bifallsstamp! Rif ned muséerna, säger han vidare, och sprid konstvärken öfver landet, häng taflorna i hemmen och på härbärgena, och ställ byster och bildstoder utefter landsvägarna, i trädgårdarna, i sängkamrarna för våra barnaföderskor att se på! Och tidningarna, säger han slutligen — med deras referat

öfver rättegångar, mord, olycksfall, nykterhetsförenings-sammanträden och bolagsstämmor, deras annonser och följetong och hvarjehanda och kåserier om allt och intet. Hvilka äro vår upplysta tids förnämsta, nej enda lektyr och bildningsmedel! —

Men hvarför kasta ut barnet med badvattnet. Nej — ned med murarna och fångelserna, ut i luften med skolan och prässen och senen och alltihop!

Ett skådespel som gafs i ett tämpel mitt i stor-skogen! En undervisning som meddelades på en öppen hafsstrand — en tidning som skrefs, sattes och trycktes på en bärgklint med fri utsikt runtom öfver vida synfält! . . .

Omöjligheter, utopier, barnsliga luftsloft?

Med våra meddelelse- och samfärdsmedel — och än mer med våra barns! Med telefoner, automobiler, flygmaskiner!!

Mars.

Här tycks dock finnas några som fått upp ögonen — om också blott till en första yrvaken blick.

Denna härliga rörelse för anskaffandet af egna hem på landet åt stadsarbetare; dessa sträfvanden att förena konst och hantverk; dessa skrifter om konsten i hemmet, dessa utställningar af möbler och husgeråd och hela rum, anordnade och skapade af konstnärer

— de äro alla tecken och förebud. Varsel om en ny tid!

Och här fins folk som hatar gatorna och lefver långt borta i bygderna med hela sin själ och alla sina tankar. Det händer ibland att jag känner en frisk fläkt genom grådiset, en våg som af grön doft genom grändernas vämjeliga stank. När jag ser upp, ser jag ett par ögon skymta förbi, och där ligger något mer i dem än den vanliga kalla grådagern. Och jag undrar om den människan icke haft en friluftssande till farfarsfar äller mormorsmormor, och om det inte kan vara en gnista skogslängtan som hållit sig vid lif genom flera led stenmänniskor och nu flammar upp igen mitt i fabriksröken. —

Och mina närmaste vänner, dessa målare och skrifvare, diktare och drömmare af alla slag. De förbanna staden och dyrka landet. De måla ett lif i helt andra färger än dem de se omkring sig. De gå här husvillan och längta hem och hata henne, den svarta spindeln, men sitta ändå kvar och sprattla i nätet, ha inte kraft och dådlust nog att slita sig lösa. Ynkedom!

April.

Det är flera än vi som vantrifvas. Jag har sett och hört det i dag.

Det är vår i luften — vår och längtan. Och det

är ett rop som susar i hvarje vindfläkt, som hviskar i hvart naket träd och hvar torr buske i parkerna, som kvider i vagnshjulens gnissel och sjunger i människornas steg mot stenarna och ligger tyst bedjande eller gällt skrikande i allas ögon — allas, t. o. m. de tommaste och kallaste.

Ett enda rop — ut till landet, ut till landet!

De ha alla gripits af samma längtan — bort från allt som är, bort från allt stenfif, allt unket och instängt och dött kammarlif! Bort från allt det döda grå, ut till det lefvande gröna, det väksande, doftande, allsmåttiga gröna!

De äro svåltkonstnärer, stadsmänniskorna. De förbinda sig att mot en lumpen pänning låta mura in sig i en trång säll med tjocka stenväggar, för hela sitt lif. Men alltid känna de dock innerst den eviga längtan ut, ut i solen, i skogsluft, i hafsluft! Den blir dem öfvermåttig om våren; och de starkaste och lyckligaste bryta sig ut ur sällan och gömma sig i en strandklyfta eller ett skogssnår för en kort tid. För att om hösten åter frivilligt stänga in sig och svålt!

Men arma, arma äro alla de, hvilka icke ha list eller styrka nog att kunna bryta sig ut och rymma, om också blott för den korta tiden. Äller hvilkas börs icke är späckad nog för att de skola kunna muta dörrvaktarna.

Och de äro många, många. —

Ar jag icke själf en bland dem.

Går jag icke här i hat till allt som omger mig, och längtar hem och vet ej hvar detta hem fins och tar ej ett steg för att leta rätt på det.

I molnen ligger det, i luften sväfvat det, tätt öfver ett högt bärg långt bort i värden. Jag kunde nå det och dra ner det till jorden, om jag blott vore däruppe på bärgtoppen. Men jag är för slö, för eländigt trög och håglös för att sätta mig igång och klättra uppför bärget.

Hvarje morgon vaknar jag och rusar upp och tänker: i dag skall det ske, i dag skall det bli slut! Och hvarje kväll ligger jag och väntar på sömnen, grubblande och hopplös — jag har ju intet hem, hvart skall jag ta vägen, och hvar skall jag få timmer till mitt hus och mat och kläder till min kropp.

Och aldrig skall jag ensam kunna sy min hälgdagsdräkt färdig och göra en praktklädnad af min trasa. Aldrig kan en ensam människa skapa ett hem.

Jag drömmer ibland röda drömmar om ett träslott i en grön dal — på en udde i en blå sjö. Och om en sofvande prinsässa.

Men det är icke om mig hon drömmer. Det är icke mig hon väntar, icke af min kyss hon skall väckas till lif och lek igen.

Jag har ej det trollspö, för hvilket den täta häcken kring slottet skall öppna sig och vika undan. — —

Och jag ligger ensam och grubblar i min trånga, mörka säll.

Den vettar mot norr, mot en bred gata med två rader träd i mitten. Jag har nyss flyttat in i den. Flyttat för fämte gången under ett år. Det var namnet på gatan som drog mig hit — Bärggatan. Och så träden och läget, i stadens utkant.

Men träden äro magra, torra, ännu utan en knopp eller en grön aning kring det svarta grenväcket. I bottenvåningen bor jag, så gott som ute på gatan; människorna gå och sneгла in genom mina fönsterskärmar, och spårvagnarna skramla förbi tätt utefter trottoaren, en hvar fämte minut.

Och mot norr bor jag. Aldrig en solglint genom fönstren, aldrig en flik af den blåa rymden; de skyhöga husmurarna på andra sidan gatan skymma bort den.

Jag söker smycka sällan så gott jag kan, med skisser som jag tagit från mina målarvänners väggar, med talkvistar som jag fört med mig från vandringar utom staden, med bohagsting som jag köper när jag händelsevis har en slant öfver. Jag går och snokar i antikvitetsbodas och bosättningsmagasin, det är mina härligaste andaktsstunder, och jag kommer hem med ett par tennljusstakar då och ett par vinglas då, med en gammal länstol ena veckan och ett gammalt kopparsstick den andra och ett mässingsbeklätt skrin eller en ljuskrona i kyrkstil den tredje.

Men skissernas varma färger blekna och kallna i min gråa skymning, talkvistarna bli snart bruna och nakna i kammarluften, och ljusstakar och länstolar stå och vantrivas som jag och bli nog aldrig hemmastadda i min källarskrubb. —

7.

ETT KORTBREF.

4 April.

Syster Brita!

Endast några rader i dag. Far är klen, det är nog ingen fara på färde, men han vill träffa dig och om du på något vis kan så kom hit på någon vecka ju förr dess hällre! Det fins väl alltid en gumma i någon af dina stugor, som kan vikariera för dig som borgfru på Storgården under tiden? Om du hinner så vandra öfver till Solvik på en titt och tag med en hälsning därifrån, helst in natura (köp en killing eller en smörbytta eller något i den stilen af rättarns!) Far skulle sätta värde på det. Skrif eller telegrafer ett

Storgården.

par ord och säg när du kommer! Och var inte orolig för Far, han kryar nog till sig, jag hoppas på dig och på en färsk och påtaglig hälsning från Solvik som de bästa botemedlen. Herre Gud, Brita, hvad det ska bli *gräsligt* roligt att få träffa dig, det var så längesen! Att riktigt få titta på dig och ta på dig och höra din ljufva stämma igen! Välkommen, välkommen, välkommen!!!

Annika.

(Utanpå kortbrevet).

P. S. Du mins väl att vi ha flyttat nu i dagarna, till Berggatan? Ja, jag möter dig för resten naturligtvis vid station. Välkommen!

A.

8.

EN SOLSAGA.

Karl-Herman satt och halfsof i sin kammare. Det led mot kväll, solen hade ej gått ned än, men därinne i skrubben började luften redan skymma. Han satt och slöade i en länstol och kände sig sakta domna bort i det sjunkande dunklet, som strömmade in med brus och dån från gatan.

Då drog en dröm förbi hans slutna ögon. —

Det var högt uppe i rymden, tyckte han. Den hvälfde sig hög och oändlig runt omkring, stjärnorna vandrade stilla af och an på de blåa vidderna, och

mitt ibland dem vandrade Solen, omgifven af sitt lysande hof.

Det var ungt folk med strålände ögon och ljuslockigt hår; det lyste som flammande eld omkring dem, och molnen blefvo purpuröda mattor, när de sväfvade fram öfver dem i sakta vaggande dans. Och bland dem gingo lekare med gullharpor, de spelte och sjöngo så det genljöd i rymdens blåa hvalf, och munkänkar bjödo kring det klaraste gullgula vin i stora gnistrande glasbägare.

Så drog Solen fram genom rymden i glans och glädje. Då hörde han ett sällsamt ljud djupt under molnen, stannade och lyssnade.

Hofvet stannade också, och alla stjärnorna som irrade hit och dit kring det lysande följet. De lutade sig ut öfver skyarnas kanter och skådade ned i djupet med undran.

Aldrig hade de hört ett sådant ljud förr. Aldrig hade de tänkt att en så himlastormande, trotsig förtviflan kunde ligga gömd i en enda svag ton.

De sågo ingenting först, men när de vant sina ögon vid mörkret i rymdens gapande afgrund, skönjde de därnere en ensam stjärna, hon skyntade genom skyarna med ett flämtande matt sken.

Det var från henne tonen steg mot höjden. Steg som ett skrik, dämpat genom afståndet, men gällt ändå så att det skar genom rymdens tystnad.

Och alla rymdens väsen lyddes och undrade, ty

de hade aldrig hört denna sällsamma klang, och aldrig hade de sett ett svartare mörker än det, som likt ett förfärligt vidunder fannade stjärnan i afgrunden.

Då sågo de en skepnad sväfvade upp genom molnen. Han var svart som djupet, och han höjde sig med tunga, oroliga, liksom vredgade vingslag genom luften. Han kom närmare, då sågo de att han hade stora svartblåa vingar och var höljd i en mantel, purpur-svart som tjockt blod. Och han flög med rynkad panna och armarna korslagda öfver bröstet.

Det var en tanke, han kom från stjärnan under molnen. Det var en människotanke, han kom från jorden.

Därnere låg én man i en klipphåla, djup som en grufva, trång och mörk. Hans händer och fötter voro fjättrade vid stenväggen med tjocka järnkedjor. En orm stack fram sitt hufvud ur en ränna i bärget, och droppar af hans etter föllo på mannens hjässa, i jämn och långsam takt, frätande och brännande, alltid på samma punkt. Och en gam satt och hackade på mannens hjärta, slet ut det och slukade det bit för bit, och det växte alltid igen i samma ögonblick som den sista blodiga trasan försvann i hans gap.

Mannen låg orörlig och stirrade med håliga ögon och sammanprässade läppar upp mot klyftans öppning, hvilken som en liten ljusgrå punkt sväfvade i mörkret

högt öfver hans hufvud. Och hans ansikte var hårt och svart och skrofligt som bärget.

Han sjönk stundom samman i vanmakt. Då lågo hans tankar på sina knän och kvedo och tiggde om en strimma ljus, om en droppe dagg.

Men han hade också stunder då han tänkte andra tankar. Det var en af dem som steg genom mörkret, bröt sig väg genom moln och dimmor, svingade sig upp till Solen och trädde fram för hans anlete.

Det var ett djärft tal han förde.

— Jag fordrar friheten som min egendom, sade han. Jag kräfver ljuset och lifvet som mina rättigheter. Det är Din plikt att lösa mina bojer och blåsa lif i mitt döda mörker. Jag tigger icke en glimt af Ditt ljus, jag vill icke stjäla en gnista af Din eld. Jag befaller Dig att ge mig dem som min välförtjänta lön för längtan och lidande.

Och om jag också aldrig längtat, aldrig lidit — är jag icke Din undersåte och Din son, har jag icke samma rätt till Dina rikedomar som dina andra söner?

Fader, gif mig min lön, mitt arf!

Så slutade han och stod bidande inför Solen med lyftad panna och öppna, flammmande ögon.

Det var tyst i den lysande skaran. Alla stodo undrande och väntande.

Men Solen stod sänkt i tankar, hela hans väldiga gestalt var insvept i ett moln af ljus och strålande stillhet.

Då sköt en blikst ur molnet —

Det skingrades i samma stund, den väldige stod där i sin fulla glans och härlighet. Jordtanken svindlade, vacklade med utbredda armar och var nära att störta baklänges i bråddjupet — bliksten hade träffat hans hjärta, han förde händerna krampaktigt mot bröstet — han kände sina armar famna något mjukt, varmt, skälfvande — han såg upp, och en ung kvinna låg i hans famn.

Hon log mot honom, hon såg på honom med två tindrande blåa stjärnor till ögon, hon lindade sina runda armar kring hans hals och rörde sakta sina fina vingar, genomskinliga som glas och beströdda med ett skimrande gullstoft. Hon rörde dem lugnt i takt med hans hjärtas våldsamma, jublande slag, och luften dallrade och klang kring honom.

Och han böjde stilla sitt hufvud inför Solen, spände ut sina stora, hopsjunkna vingar, sväfvade ut i rymden och sjönk snabbt i det mörka djupet med den strålande varelsen i sina armar.

De mötte moln och skyar på sin färd; de trängde igenom dem lätt och mjukt, och molnen skiftade länge efteråt i de grannaste färger. De mötte stjärnor och kometer, hvilka kastade en varm ljusstrimma på dem till hälsning i förbifarten — de skulle nog gärna velat följa, men deras banor förde till andra trakter, det var ju ingenting att göra åt den saken.

Så nalkades de två vingade varelserna jorden.

Tanken saktade sin flykt, hon gled ur hans armar, och snart stodo de välbehållna på en hög bärgtopp.

Bärgtet var täckt af tät och tyst vildskog, men den ljusnade när de tågade fram mellan stammarna, och det vart ett lif och ett spelande i alla buskar. Det stod glans kring hvarje fura, och blommor slogo ut i hennes spår, hvita skogsstjärnor och sippor, skära linnéor och pyrolor och konvaljer med klart klingande klockor. Hon plockade famnen full af dem, och en vind som de mötte svepte omkring henne en ljusgrön slöja af alla skogens dofter, så tunn och fin att hennes skära hy öfverallt skimrade igenom. Och runt omkring henne vimlade fåglar och fjärilar, och sländor; hon höll upp slöjan som en korg framför sig, och i den trillade både sländor och fjärilar och fågelkvitter ner och blefvo liggande där bland blommor och blad.

Och så voro de framme vid ingången till hålan. De böjde sig fram öfver randen, sågo ned och lyssnade. I det tjocka mörkret lyste två gulgröna gnistor, det var ormens ögon, och en blodröd fläck, som ett halförbränt kol; den minskades och slocknade ett ögonblick men växte åter och fick formen af ett hjärta. Och allt var tyst — endast ettrets droppar föllo i jämn, långsam takt, dropp-dropp, som pickandet af ett ur.

Då löste hon sin slöja och skakade den öfver hålans öppning. Ett rägn af blommor och blad, af

fjärilar och drillar och sländor föll glittrande ned i djupet. Det vart ett vimmel af sprakande gnistor, af klingande lågor och bjärta färgblikstar i mörkret. De sågo i det skiftande skenet, hur en silfvervingad slända flög emot ormen — han drog sig väsende in i rämnan, och bärget slöt sig efter honom; hur några klara droppar af en lärkdrill föllo i gamens ögon — de slöto sig, han sjönk ihop på bottnen, och ur den svarta gyttjan sköt en törnrosbuske upp med spetsiga taggar och höljd af blommor, röda som doppade i blod. De sågo hur järnkedjorna brusto och förvandlades till gröna slingrande refvor, och hur mannen reste sig hög och fri och såg upp mot höjden, skyggande för ögonen med handen — — — — —

— — — — —

— — — — —

Här var drömmen slut.

Karl-Herman sprang upp och såg sig yrvaken omkring.

Han hade hjärnan full af sjungande värme, ögonen af ljus och öronen af glad musik. Den gråa skymningen var borta, han såg en flod af solsken strömma in öfver väggen mitt framför honom; hela fönstret aftecknade sig klart och gullstrimmigt på den mörkbruna tapeten, och taflornas färger brunno och flammade.

När han hämtat sig från den första häpnaden,

tittade han ut. Men hur han stirrade mot himlen öfver hustaken, kunde han ej upptäcka en skymt af solen äller någon annan ljuskälla. Han började just misstänka att han antingen hallusinerade äller var en lekboll för några hittills okända makters hemlighetsfulla nycker — då han kom att sänka blicken och åter befann sig mitt i den enkla och klara s. k. värligheten.

Den sjunkande solen, som han ej kunde se, sken rätt på ett fönster tvärs öfver gatan, och detta fönster hade af en omedvetet människovänlig byggmästare plaserats så, att dess refläks föll rakt in i Karl-Hermans skrubb vid denna årets tid och dygnets timma.

Den refläksen blef nu hans högsta glädje och gamman. Den kom igen dag efter dag, och han gick och längtade mot kvällen, och när då strålfoden kom glidande öfver väggen, satt han och såg på den långa stunder äller gick omkring i kammaren och spelte fiol för sig själf och kände något nytt röra sig inom honom, något rött och varmt.

Ibland stod han också och tittade öfver gatan, mot fönstret på andra sidan. Han hade ej minsta aning om hvem som bodde där, erinrade sig endast att han sett ett lass flyttsaker utanför porten för en tid sedan; men det måste vara präktigt folk, tänkte han, eftersom de kunde kasta sol in till en ensam

fånge i mörkret. Och han längtade att få komma till dem och trycka deras händer. —

Så står han där åter en kväll och tittar. Och aldrig har fönstret lyst och glimmat som nu; det är som om hela rummet innanför vore fullt af eld, som om rutorna glödde och blommor och gardiner därbakom stode i ljusan låga.

Då öppnas den ena fönsterhalfvan — en kvinna står där och ser ned på gatvimlet. Han skönjer ej hennes drag, afståndet är för långt öfver den breda gatan och han är för djupt nere — hennes fönster är tre trappor upp. Men han får en häftig hjärtklappning, känner blodet rusa fram genom hjärnan som en sprängande vårfloed och hör ett aflägsset mäktigt brus sjunga i öronen.

Hon står insvept i gyllene ljus — det är som vore det från henne allt skenet strålar ut — skenet som faller in i hans skumma håla. Och han känner en doft som af skog — af pyrolor och konvaljer — den gör honom yr och rusig — Och han hör en lärkdrill långt borta och tycker sig se ett glittrande vimmel af vingar, röda, hvita, blå —

Och han kan ej längre stå emot. Han rusar ut, går som i sömn öfver gatan, insnärjd i en trasslig härfva af tankar och underliga, dunkla aningar. Vågar ej se upp mot fönstret — hör porten slå igen tungt

bakom honom — springer uppför trapporna med alla pulsar bultande vildare och vildare, med rysningar genom hela kroppen, än isande kalla, än brännheta —

Så trycker han på en knapp och hör en ringklocka pingla. Vill ej se på namnplåten under dörrens mattslipade ruta. Hör steg därinne och ser en ljus gestalt skymta bakom glaset — hör dörren öppnas — slår upp ögonen och breder ut armarna —

— Min sol, min sol! säger han och sluter den heliga Birgitta i ett vilt, kramande kraftigt famntag.

9.

HEMÅT!

Det ligger ett gammalt rödmålat hus
på en udde i Wessmans sjö bort i Dalarna.
Kring knutarna gå vindarna med sjungande sus,
mot stränderna slå böljorna med sorlande brus,
det är stilla i de tomma, låga salarna.

Jag har längtat dit både dag och natt,
till udden i Wessmans sjö bort i Dalarna.
Har längtat tungt och har längtat glatt
dit bort till de skymmande stilla salarna.
Ja Härre min Gud, till en gammal katt
som slickar sig i solskenet dagen i ända,
till åkerns fågelskrämna i stukad hälgdagshatt,

till skrubben på vind — där står en gammal slända —
 till brandgula liljor och turska bönor,
 till häggdoft och stall-lukt och kalvvar och hönor —
 ja, Härre min Gud, jag har längtat till allt
 som lefver därborta, som kryper och flyger,
 som doftar och lyser, och tassar och smyger —
 till smultron och lingon och plättar och palt,
 till mörten som slår och masken som krälar,
 och till alla de gamla dödas själar,
 som om natten på tå
 genom salarna gå . . .

Jag har längtat dit både nätter och dar,
 till gården på stranden därborta i Dalarna.
 Nu min säng jag tar och min väg jag far
 och flyttar in i de tomma låga salarna,
 för nu blir det sommar, Härre min Gud,
 och nu står min käresta midsommarbrud!
 Så bjuder jag eder farväl och adjö,
 du mörka stad, du salta sjö,
 och godnatt, I gator och gränder grå,
 jag har egna, ljusare vägar att gå!
 Du spårvagnskusk, räck mig till afsked näfven —
 jag får väl egna hästar att köra äfven.
 Du fängelsesäll, där jag inspärрад sutit,
 du spindel som gift i mitt sinne gjutit —
 jag ger er så många som flyger och far,

min säng under ena armen jag tar,
 mitt skrifbord under den andra och drar
 mina färde en morgon, Härre min Gud, en majmorgon
 klar!

Denna dikt rann ur Karl-Hermans stålpena natten efter den kväll, då hans och den heliga Birgittas vägar genom en slumpens outransakliga och högst sällsamma nyck åter möttes.

De kände sig denna kväll som två barn, hvilka gått vilse och kommit ifrån hvarann i bärigen. *Hon* hade nog alltid haft en känning af, åt hvilket håll hemmet låg; hade också råkat på en stig, som hon visste skulle föra fram, och satt sig på en sten att vänta. Men *han* hade ströfvat vida i vildmarkerna; hade trasslat in sig i snären och följt de vilda djurens spår och kommit allt längre och längre bort från rätta vägen — till och med till slut gått åt rakt motsatt håll. Han hade stannat ibland och ropat på henne — kom häråt, kom häråt, här en väg! Och hon hade svarat i början — nej, här är vägen, kom hit! — tills afståndet blef allt längre och han ej mer kunde höra hennes rop. Då hade han till sist stannat framför en brant bärgvägg, just när han trodde att han var på rätt stråt och straks skulle se bygden breda ut sig vid och fri under hans ögon. Han hade sjunkit ihop rädd och uttröttad först, men sprungit upp igen och gett sig till att klättra uppför klippan; och när

han efter stor möda och dödsångest stod däruppe på toppen — då såg han gården djupt nere i dalen med rök ur skorstenen och ljus i fönstren, och såg också henne, där hon satt och väntade på honom i en glänta i skogen helt nära gården.

Han hade rusat utför branten igen, det hade gått med fart. Så hade de träffats, och nu gingo de hand i hand och med säkra steg hemåt. —

För att icke längre tala i haltande bilder, så blef denna kväll en vändpunkt i åtskilliga människors lif och ansågs af Karl-Herman såsom den saligaste aftonstund, någon människa hittills upplefvat på jorden.

Hans fiol var benägen att instämma i denna åsikt, hufvudsakligen med anledning af ett mjukt och skönt täcke, hvilket breddes öfver honom och utestängde alla oroande och störande missljud. Han hade förut en längre tid haft svårt att sofva om nätterna, hade legat och lyssnat till alla gatans buller och skrik med strängarnas närver ständigt dallrande i våldsam oro. Nu sjönk han i en ljuflig, stärkande slummer, och det var täckets förtjänst. Han skulle egentligen ha fått det redan i julas, sade den unga dam som bredde det öfver honom, om de blott kunnat leta rätt på hans gömställe då. — —

Där ~~kvälldes~~ för öfrigt många stora och glada planer denna kväll inom det sollysta fönstret tre trappor upp.

Den närmaste följden af dem var, att Karl-Herman en annan kväll samlade ihop sina vänner målarna och skrifvarna på Alvar Grans atelier och talade om för dem att han nu äntligen funnit himmelriket, att han med det allra snaraste skulle lämna denna jämmerdal och att de voro en hop ömkliga stackare och död-dansare, om de inte gjorde som han — om de inte insågo att de *måste* göra som han, för sitt lif och sin själs frälsning!

Så kom de stora planernas förvärligande.

Det började med att Karl-Herman och hans käreasta en solig Majdag sågo storstadens kyrktorn och fabriks-skorstenar sjunka bakom synranden och en ensam gård dyka upp i stället mellan gröna dungar och blåa bärg.

Och det fortsattes med, att de nästa soliga Majdag rodde öfver ett glittrande vatten, väckte Starbo-patronen ur hans middagslur och berättade för honom, att de äfvenledes ämnade väcka hans sofvande slott och blåsa lif i hans gamla skendöda gårdar. De höllo just på att flytta in i Storgården, sade de; gumman kunde ej ha långt kvar, och som en ung kvinna ju ej kunde bo där ensam, så hade de, Karl-Herman och Birgit, kommit öfverens om att slå sig ihop för sin återstående lefnad. De hoppades dessutom, att han

Storgården.

äfvén skulle låta det gamla Solvikshärrskapet ånyo ta sitt forna hem i besittning; det var ju hans far som drifvit dem bort i sorg och elände, och äfvén den gården stod ju så gott som tom och skulle väl tariva en erfaren och hemmastadd skötare.

Patronen småskrattade först och tänkte inom sig, att det var ett ganska sällsamt förslag. Så bjöd han på vin, slog upp ett gammalt klaver och bad dem profva det. Birgit satte sig ned att ackompanjera, och Karl-Herman sjöng följande romantiska visa:

Är jag ditt hjärtas konung,
 du drömmens stolta drottning min,
 så tåga i mitt rike
 vid klang af höga hymner in!
 Och är den gåfvan fyllest,
 så följ mig upp på drömmarnas höjd —
 ditt varde allt hvad du skådar,
 vårnätters vemod, soldagars fröjd!

De mörke jordens männer
 dig bjuda guld och blommor och bröd,
 dig bjuda fält och skogar
 och rikedom's ro intill din död.
 Vet flygande vind hvar mitt rike
 blånar i väntan på drottningen sin —
 vet vandrande sol den dagen,
 då jag bär dig i skälfvande fröjd därin!

Slutackordet låg och sam som ett djuprött moln i den klara solluften, hvilken strömmade in genom de öppna fönstren. Den gamle satt tyst med hufvudet lutat i handen. Så steg han upp, och ett tankfullt, ljusst allvar låg som en genomskinlig slöja öfver det magra eremitansiktet.

— Ske Eder vilja, sade han. Han hade länge gått och grubblat öfver hur han skulle kunna infria den skuld han fått i arf. Han var glad öfver att de nu löst gåtan och lyft bördan från hans axlar. Han utbrakte deras skål, önskade dem lycka och hälsade dem välkomna till trakten och till fädernetorfvän. Han talade sig allt varmare och gladare, han var lycklig öfver att de kommit till honom, kunde väl behöfva litet ungdom i närheten på gamla dar. Och han skulle själf framlägga förslaget för Birgits far, skulle i alla fall resa in till hufvudstaden i dagarna.

Han drack i botten och skakade deras händer och var smått rörd af vin och glädje. Så drog han Karl-Herman med sig in på kontoret, och de blefvo sittande där en god stund; de afhandlade Storgårdens restärering och återställande i beboeligt skick, de bygde nya slott och kyrkor här och där kring sjön, hvilka skulle hembjudas på hyggliga vilkor åt andra längtare efter lugn och luft och andakt; m. m. dylikt. —

Det var röd solnedgång borta öfver Sunnansjöbärgen, när Karl-Herman och Birgit rodde hem. Sjön

låg blank och rödskimrande, bärgen runtom stodo höljda i luftig ljusblå solrök, och allt var stilla.

— Det är en saga, allt det här, sade Birgit, där hon satt i aktern och såg bort emot Storgården, som skymtade fram bland uddens björkar långt förut.

Karl-Herman lät årorna hvila och vände sig om.

— En härlig saga, sade han. Och än fins det gamla hyggliga kungar på jorden! —

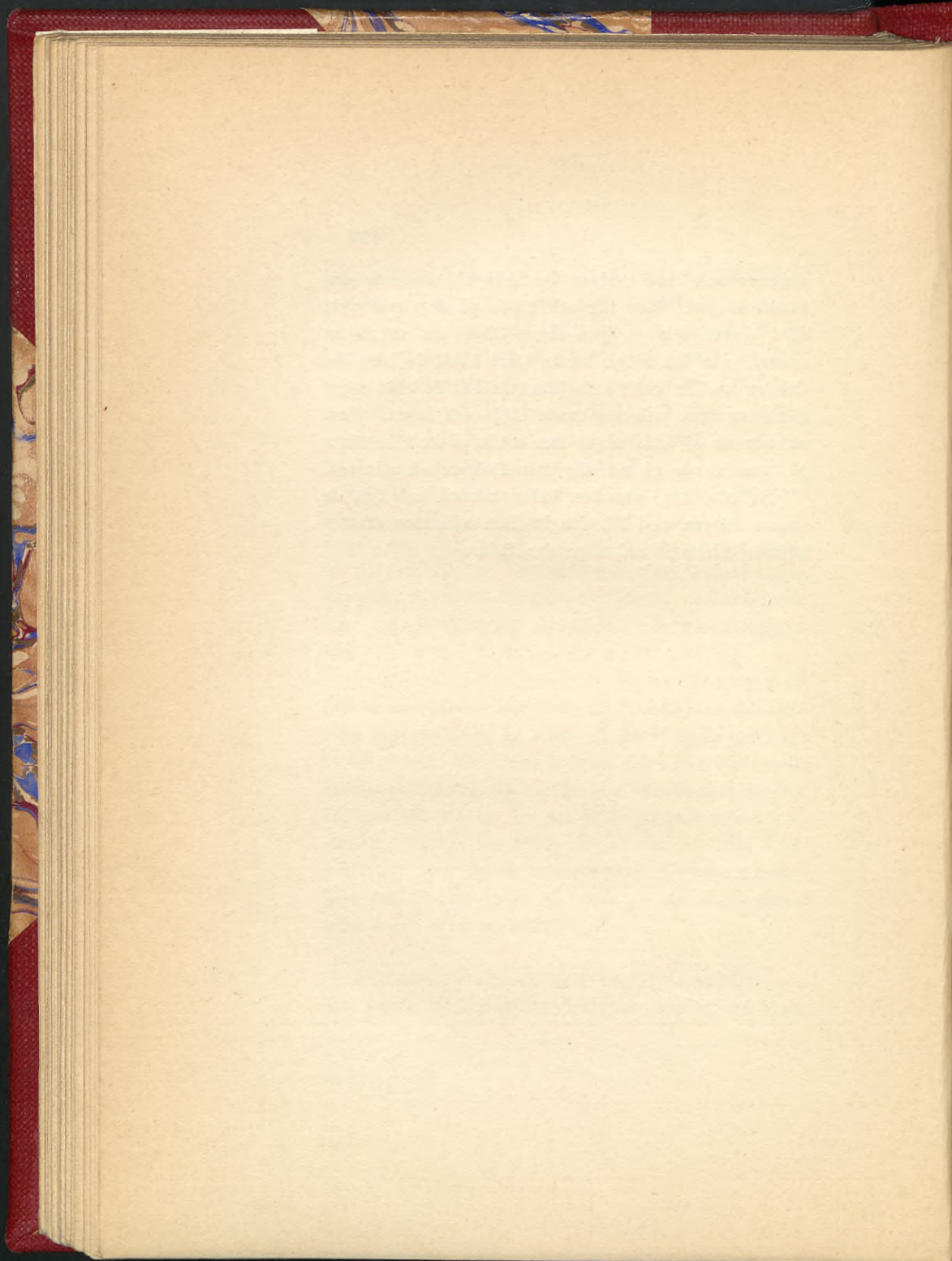
De nämnda stora planernas förvärligande fortskred sålunda, att Storgårdens stängda fönster och dörrar slogos upp på vid gafvel, att de tomma rummen fylles af lif och sol och doftande luft, och att de nakna väggarna genljödo af sång och skratt, af brådslande steg och hammarslag, af murslefvares och målarpänslars och skurborstars sorlande musik.

Det åstadkom vidare, att Solvikshärrskapet ett par veckor senare återvände ur landsflykten och ånyo efter många långa år stodo på sin veranda och sågo ut öfver sjön. De gingo ur rum och i rum och synade hvarje golfplanka, de tittade in i minsta skrubben från källaren till vinden. De vandrade en half natt i trädgården, hälsade på hvarje buske och buro sig i allmänhet åt som om de antingen varit en smula konstiga eller ock mycket gröna på jorden, i stället för gamla erfarna och sansade människor. —

Planernas värligblifvande medförde slutligen, att den gamla på Storgården vaknade upp ur sin långa

slummer och med undran lyssnade till sångerna och hammarslagen. Hon låg och hörde på dem med nytt lif i ögonen och en ljus dager öfver det skrumpna anletet, när det blifvit henne klart hvad de betydde. Och en vacker kväll sade hon farväl åt de båda unga, sjönk samman och slocknade stilla och lugnt. Som om hon nu ej hade något mer att lefva för eller vänta på, utan kunde gå sin väg utan fruktan och utan oro.

Nu när han, som hon bidat, kommit och fyllt de tomma salarna med lif, dragit fram minnenas skatter i ljuset och tagit arf efter sina fäder.

III.

LANTGÅRDEN.

»Människan skall lefva i Helhet, Hälsa, Salighet»
— — i »Universalitet, Frid med alla, Öfverflöd på
allt (d. v. s. kraft af allheten: Rikedomens idé)».

»Frukten (Växstens Gudstjänst) faller, genom det
nya frö den innebär, tillsammans i idén med Roten
(Växstens Jordbruk), det först utsådda fröet; såsom
Prästen och Bonden sällat sig tillsammans i själfva
staten; och Bonden, som var statens första, blir ock
därigenom dess sista.»

(Förslag till Manhemsförbundets Organismus.)

C. J. L. Almqvist.

1.

PROLOG.

Å, denna månad Juni
med majstång och fiol och konvalj och viol
och en skinande sol,
så syna man varder brun i!

Å, denna månad Juni!
All jorden är grann som en brokig duk
och ljuflig och mjuk
som ett bolster med äjderdun i.

Ja, denna månad Juni —
se soln sina armar kring jorden slår,
och hvart susande snår
det är en skum paulun i...

I denna månad Juni,
då gifter jag mig, å lys då, min sol!
Och den mjukaste stol
i min kammare sätter jag frun i!

Det var tyst i hela våningen.

Våningen låg en trappa upp i en gård på landet och bestod af fyra rum. Ett gästrum med rödmålade väggar, ljusgrön furumöbel, en bokhylla med glad kvällslektyr för gästerna samt en stor säng med hemväfda omhängen i upphämta, rött och hvitt. Ett rum med blåmålade möbler och ljusgula tapeter och gardiner, man kunde föreställa sig att det skulle vara fullt af solsken äfven i regnväder; det tycktes vara afsett för en ung fru, kanske i en framtid äfven till barnkammare. Vidare en sängkammare i blått och hvitt, med tjocka, varmt djupröda förhängen för dörrar och fönster; med en Venusbyst i ett hörn och i ett annat en stafyätt med ordet Snödroppen inhugget i sockeln; med en tafla på väggen, föreställande en mor som ger sitt barn bröstet — fotografi efter en italiensk mästare — samt öfver de två vitmålade träsängarna en stor färglitografi i vit ram, afbildande Sankt Göran och draken.

Slutligen en stor sal med blekgröna, tafvelbehängda väggar — enfärgade som i de andra rummen, utan några vidunderliga schablonblomster eller andra skamfläckar; med fönsterförhängen på ringar, hemväfda äfven de, munkabälte med mönster i fint skiftande grönt och gult på klarröd botten; samt med fyra fönster, två på långväggen, husets gafvel som vettade åt söder och öppna sjön, ett på hvar kortvägg åt solens uppgång och nedgång, med utsikt öfver hvar sin vik.

Fyrkantiga låga fönster med en hop små rutor

var det, och lågt i taket var det, men ett ljust rum var det i alla fall och ansågs åtminstone af de två unga människor, hvilka nyss flyttat in i huset, som det hemtrefligaste och stilfullaste och härligaste rum här på jorden. Det var för öfrigt fullt af möbler, stolar och bord, bokhyllor och soffor, skrifbord och pianino; och det såg ut att kunna användas till litet af hvarje, till hvardags- och arbetsrum likaväl som till fäst- och musiksalong, till verkstad likaväl som till kyrka. —

Det var som sagt tyst i hela våningen, de två unga människorna voro nämligen borta och gifte sig i en annan gård ett stycke därifrån. Det hördes endast en hvissling genom det öppna fönstret åt gårdssidan, det var en pojke som höll på att resa en äreport af björkar öfver stora trappan; och från nedra våningen, som inhyste kök och matsal med flera dylika lokaler för kroppens glädje och fägnad, hördes steg och en gnolande fruntimmersröst af ung klangfärg — det var en jungfru som gick och stälde i ordning, klädde med blommor och grönt, viftade med en damviska af röda fjädrar och gjorde det fint och trefsam på alla sätt.

Det var själfva midsommarafton, en lugn och varm och solgrann dag. Den blåa luften böljade in genom fönstren, full af svalka och glitter från sjön, af blom-

dofter, surrande humlor och brokiga fjärilar från jorden, af glödande gullgula ångor från solen. Möblerna i stora salen stodo och dásade i den varma tystnaden, halfsofvande och behagligt slöa. De lyddes till hvisseltonerna och stegen därnerifrån och väntade; häruppe var allt redo, soffor och stolar skeno nymålade och damfria, den öppna järnspisen höll en stor björklöfsruska i sitt svarta gap, friska blommor doftade i alla vaser på bord och hyllor, och kyrkkronan i taket glänste i kapp med ett par ljusskärmar, också af mässing, mellan långväggens båda fönster.

Under dem stod en gammal långsoffa — en ståtlig pjäs i fri kajsarstil, massiv mahogny, konstfullt arbetade förgyllda beslag samt beklädnad af ett varmt grönt tyg — och bredde ut sig som en vördig mormor, äller som en höna bland sina kycklingar. Kycklingarna voro stolar och taburätter i samma stil, plaserade här och där vid väggarna och kring ett runt karusällbord på en flossamatta mitt framför långsoffan.

Det var hon som bröt tystnaden. Hon sträckte på sig, talade och sade:

— Jaha, nu ha vi samlats här från alla möjliga håll, och det är nog meningen att vi ska lefva och trifvas tillsammans här en tid bortåt. Det dröjer än en stund innan *de* komma hem, och vi torde böra använda den till att stifva litet närmare bekantskap, äller hvad säger herrskapet?

Två hvita länstolar, klädda med röda lagerkransar

på grön botten, stodo mitt emot långsoffan. Det var en af dem som svarade:

— Det vore nog inte ur vägen, sade han. Det förefaller mig som om vi skulle kunna komma bra öfverens, och det är en viktig sak för trefnaden i ett rum.

— Det är en viktig sak, upprepade den andra länstolen — han var yngst af de två och gjord efter sin äldre bror som modäll.

— Det tror jag, det, sade långsoffan. Och efter som jag är älst i laget, jag har mina modiga hundra år på nacken, ska jag säga —

— Käringen bär sina år med heder, det måste man medge, afbröt en af kycklingarna, en stol borta i ett hörn.

— Hon har också blifvit uppriggad med en spritt ny klänning, den gamla harpan, tyckte en annan, och både stolar och taburätter fnissade. Men långsoffan låtsades ej höra utan fortsatte:

— Efter som jag är älst i laget, säger jag, så vågar jag föreslå att vi lägga bort titlarna, det är nödvändigt för att man skall känna sig ogenerad och hemmastadd med hvarann.

— Vi få tacka, sade länstolarna, tack tack! kom det från en gökklocka på väggen, och tack! klang det till inne i pianinot.

— Så där ja, sade långsoffan, nu känner man sig som barn i huset, det är en skön känsla. Man står

på sin rätta plats och är god vän och bror med omgifningen. Det är inte alltid man har den glädjen.

— Nej, det ska gudarna veta, sade ljuskronan och blänkte till i solstrimman. Jag kommer från ett ställe där jag vantrifdes grymt; satt upphängd bland lampor och lyktor och kronor af alla slag, ett brokigt sällskap som skrek om hvarann och var utstyrt i de rysligaste färger och de vanvettigaste fasoner. Och den som skrek värst och var rikast behängd med kedjor och grannlåt och tingel-tangel, den gick först åt. Ett lysande pack som totalt förstörde andakten för en och själfvt var fullkomligt utan religion. Jag satt tyst i ett hörn och väntade, och nu är jag belönad; här sitter jag bra, har treffiga saker och glatt folk att lysa på. Och här ligger det andakt i luften..

Nu snurrade karusällbordet om ett hvarf och upphof sin röst.

— Har uppleft något liknande, sade det. Har stått några år mitt för en turkisk divan, och omkring mig stodo pussigt feta emmor och knarriga amerikanska gungstolar. En skamlig behandling — passar ett gammalt hederligt karusällbord kanske i en sån omgifning, den mäst stillösa och själlösa och trista man kan tänka sig. Jag började till slut själf knarra och gnälla af dåligt humör, när de ville ha mig att snurra. Men titta hit — nu går det som en dans!

Bordskifvan snurrade runt så duken fladdrade och

blommorna i vaserna vajade som granna fanor, och inte ett gnäll hördes.

Det kom i stället liksom en suck ur ett snår af bladväkster framför ett fönster; krukorna buros upp af grenarna på en björkstubbe, och mitt ibland dem, på själfva stubben, stod en statyätt, öfverskyggad af en bredbladig palm — en ung flicka, hon hette Solrosen, ty hon stod och öppnade sin famn för solen med tillbakaböjt hufvud och armarna sträckta mot höjden. Det var hon som suckade, men det var en suck af välbehag.

— Lilla vackra varelse, sade den ena länstolen, hur är det med hälsan och kärleken?

— Hur är det med hälsan och kärleken? sade den andra länstolen efter.

— Tack, svarade Solrosen och log, och hennes röst var som en doftfyld fläkt. Nu har jag det skönt och ljufligt, men äfven jag har haft det svårt. Jag bodde, innan jag blef hitskickad, i en stor stad, i en liten mörk kammare mot norr, dit aldrig en solstråle trängde. En mur af höga hus stod och skymde bort solen, och aldrig kom där annat än rök och köld och mörker genom fönstret. Då längtade jag —

— Känner till det där, tyckte en skrattande pojke inom glas och ram på väggen, ritad i tusch. Jag bodde i samma kammare; jag måste ju skratta där också, fast där inte fans något att skratta åt — därför blef det också ett fånskratt. Men nu jäderannitta, ha ha ha!

Och han skrattade med hvarenda rynka i ansiktet, med ögon och mun och kinder och näsa.

— Jag var också med, susade det ur en annan tafla, en mörkgrön tall mot en brinnande solnedgång. Jag längtade också och kände mig torka och vissna där i den mörka skrubben. Men nu har jag fått ljus och saft och evig grönska igen!

— Jojo, instämde långsoffan. Längtat ha vi nog lite hvar, fast vi inte visste att det var just hit. Vi ha nog haft en förnedringens tid, äfven jag och mina småttingar.

— Det ha vi, sade en stol. De ha farit nedrigt fram med oss. Vi ha gått på auktioner och kastats hit och dit —

— Ja, inföll en taburätt, och våra klänningar refvo de sönder.

Och stolar och taburätter ropade om hvarann:

— Stopningen slet de bort — färgen läto de nötas af och blekna — halta och trasiga och eländiga läto de oss bli — och till slut slängde de undan oss på en vind, till ett rof för råttor och maskar — som om vi varit utlevade och odugliga, som om man inte kunnat ha oss i rum längre!

Deras ordsvall afbröts af en röst inifrån sängkammaren; den tillhörde en hvit pinnsoffa framför fönstret.

— Då voro vi olyckskamrater, sade hon. Jag har visserligen bott här hela mitt lif, men det har nu i många år varit ett dött och sorgligt lif. Jag

har också stått och frusit oklädd och lemlästad och full af alla slags fördömda småkryp. Och så som det spökade sen! Hvarenda mörk vinternatt kommo de oroliga själarna smygande och satte sig tysta och hemska i mina hörn. Usch, jag ryser bara jag tänker på't.

— Ja, jag känner mig knäsvag än, sade en annan röst därinne, det var en stol, skinande hvit och nystruken äfven den. Jag hade bara två ben på den tiden, men de konstiga varelserna sutto lika säkert på mig som om jag haft alla fyra i behåll. Det var fasansfulla nätter.

— Ohyggliga nätter, instämde en annan stol. Men nu är det slut på dem. Nu har man fred för alla spöken och gastar, de tyckas ha fått ro i grafven nu äntligen.

— Var lugn för det! ropade en ung stämma, också i sängkammaren — den klang som en hornlåt, hög och klar; det var vallpojken på taflan, han som kallades Sankt Görän. De spöka aldrig mer, fortsatte han, och det är min förtjänst. Det är jag som har huggit hufvudet af draken och hela hans anhang!

— Det var bra gjort, hviskade Snödroppen, och alla de andra höllo med, både Solrosen och kyrkkronan och gökklockan och hela sällskapet.

Långsoffan mumlade också bifall och sträckte på sig makligt och välmående.

— Men nu borde vi snart ha dem här, sade hon sen. Tyst — jag tycker jag hör musik —

De lyssnade alla.

— Ja, sade Solrosen och tittade ut. Det spelar ute på sjön. Och jag ser båtar — fyra fäm stycken — löfklädda och flaggprydda. Nu lägger en i land — två människor stiga ur — nu ro båtarna bort igen, och de två stå kvar på stranden och vifta.

En uggle på skrifbordet — hon var af metall och uppbar en lampa på sitt hufvud, hvilket utgjorde själfva oljehuset — kastade en sned blick genom fönstret ur sina gula ögon. Så nickade hon tyst och belåtet och försjönk åter i sitt stirrande grubbel.

— Kors, sade långsoffan, och vi som inte ännu kommit öfverens om hur vi ska ta emot dem. Någon borde väl hålla tal — är det ingen som har några vackra värser i beredskap?

Hon tittade bort till bokhyllorna, och där kröp en liten gestalt fram ur ungefär hvarannan bok och satte sig på öfversta kanten af ryggen.

— Nog har jag värser, sade en af dem. Och jag med, och jag med, ropade de andra.

— Gott, sade långsoffan. Nå, ni svarta likkista därborta — ni passar inte riktigt ihop med oss andra, men det förlåta vi er efter som ert inre låter bättre än ert yttre ser ut — har ni något i musikkväg att bjuda på, en klangfull och glädjerik hyllningsmarsch till eksempel?

Det sjöng till liksom ett mäktigt inledningsackord till en bröllopsmarsch djupt inne i pianinots svarta låda.

— Bra, sade långsoffan. Då torde vi vara färdiga.

Ljuskronans gullklara stämma hördes uppifrån taket.

— Men skulle inte gardinerna dragas för och mina ljus tändas? Det ser alltid fästligt ut med brinnande ljus.

Och ur björkruskan i spisen tonade en djup basröst:

— Det gör det, sade den. Och om någon så vill vara vänlig och ta bort det här löfskräpet och tända en ordentlig brasa i stället, så lofvar jag att härrskapet ska få fäststämning. Jag är ju själfva altaret i den här kyrkan, och i dag om någonsin ska väl min eld brinna.

— Prata inte tok, tyckte långsoffan. Nu är det sommar, nu ska vi ha solljus och grönt. Var ni lugna, ni får nog lysa och spraka när vintern kommer. Men hör — nu ha vi dem här —

De lyssnade åter. En hund skälde, men det var bara af glädje och vänskap; det hördes skratt och prat och rop, så trampade raska steg ut och in i rummen på nedra botten, och slutligen ilade de lätt och snabbt uppför trappan.

— Nu! hviskade långsoffan, och hvart lefvande ting i stora salen stod och väntade i glad spänning.

Och dörren öppnades, och där stodo de, tätt bredvid hvarann — hon i slöja och myrtenkrona och hvit

från topp till tå, han med en stor röd ros på uppslaget till sin mörkblåa kavaj.

De blefvo stående tysta, skådande och lyssnande. Det var ett surr och en doft, ett klingande och ett prasslande därinne. Pianinots strängar dallrade i dämpade men fulla durackord, och ur bokhyllorna trängde ett sorl af röster i rytmiska vågor, som om de läst värs och gnolat visor. Humlor och fjärilar stämde in, där de fladdrade kring blomvaserna, och blommorna lyste med sina grannaste färger och sände ut skyar af väluktande rökelse i rummet. Solrosen sträckte sina armar mot de två, och ugglan gaf dem en djup och allvarlig blick ur sina stora ögon; långsoffan och länstolarna öppnade vitt sin famn och bådo dem sjunka ned och hvila ut, och karusällbordet höll fram en bricka med en gnistrande vinkaraffin och två glas emot dem.

Genom västra fönstret föll en bred solstrimma in, och det var som om den tände lågor i kronljusens toppar och röda flammor bland det gröna björklöfvet i spisen.

Och göken i klockan tittade fram och gol, kuku, kuku! — så högt och klart som det var möjligt med hans gamla hesa stämma.

Det gick en stund, så hviskade han med rosen: — Härre min Gud — och alltihop det här är för vår skull, och är vårt!

Han slog armarna om henne med myrtenkronan,

bar henne runt rummet och satte henne i ett hörn af långsoffan — det klack till i den gamla varelsen, och hon såg sig stolt och glad omkring. Så fylde han vinglasen och sjönk ned på flössamattan framför soffan.

— Jag skulle hålla tal, sade han — de logo båda, men så blef han allvarsam. Men det djupaste och varmaste i människan tål inga granna, frasande kläder. Det tål knapt någon annan dräkt än ordet tack — och hvad har jag annat att säga, till lifvet och till mitt hem och till er alla. Det är hon här och ni alla som ha gett mig lyckan, och jag kan bara säga *tack!* och be er älska mig som jag älskar er — och hur jag älskar er alla, det kan inte sägas med ord —

Han tömde glaset. Så sjönk hans ansikte i hennes sköte, och det kom något som lät som en snyftning.

— Ta mig sjutton snickare, gråter inte stora karn som en barnunge! hviskade den ena länstolen.

— Ta mig nitton målare gråter han inte! sade den andra.

— Jag har sett honom så där förr, svarade Solrosen halfhögt. Men då var det inte af lycka.

— Det är riktigt rörande, tyckte karusällbordet och gjorde ett försök att gnälla med, men det gick inte, det var för väl smort.

Långsoffan sade ingenting. Hon stod tyst och höll de två konstiga kropparna i sin famn.

Men till slut sprang han upp, skrattade och gaf långsoffan en duktig klapp.

— Nej, det här duger inte, mor lilla, sade han. I dag ska det vara sång och musik, i dag är det midsommarafton!

Han tog den hvitklädda om lifvet och drog henne med sig till pianot. Och han spelade och hon sjöng, och hon spelade och han sjöng, och fiolen kom fram ur sin låda, och hvarenda sträng i instrumenten svängde och ropade, och soffor och stolar och bord lyssnade glada och gnolade med så gott de kunde. Solrosen vaggade stilla sitt hufvud, ljuskronan gungade sakta af och an i takt; porträttet af en stor tonsättare, som satt ofvanför pianot, log och såg förnöjt ut, och ur hvarenda bok i hyllorna stack ett lyssnande och storögt diktarhufvud upp.

— Så där ska det låta, sade långsoffan.

— Det ska det, instämde ena länstolen. Det är riktigt svårt att hålla sig still, man vill opp och hoppa på sina gamla ben.

Han hade knapt tystnat, förrän han med rosen lade bort fiolen, slog armarna om honom, länstolen, och började valsa med honom i famnen salen runt.

Hon spelade en nigande gammalvals, vände sig om att se på dem och skrattade. Stolar och soffor och bord stämde in och vredo sig af skratt, och länstolen måste skratta med, fast allt snurrade i en vild hvirfvel för hans svindlande medvetande.

Då gick solen ned. Valsen tystnade, han släppte länstolen och bugade sig djupt. Stolen sjönk ihop, pustande och knäsvag, och han sjönk ihop i den.

Skymningen flöt in genom fönstren, det blef tyst inne i salen och stilla runt omkring gården; endast ur skogen på andra sidan viken kom ett dämpat sus sväfvande.

De smögo fram till fönstret, stodo tysta och sågo ut. Sjön låg lugn, höjderna långt bort på andra stranden stego mot rymden som blåa drömmar. Och öfver dem stod fullmånen stor och klar; det låg en glittrande gullbeströdd väg öfver vattnet, och en full flod af mildt ljus strömmade sakta in genom fönstret och sköljde öfver de två orörliga gestalterna.

De gledo slutligen bort med ljusstrimman och försvunno i skymningen som två andar. En dörr stängdes, det hördes tassande steg och hviskningar, så vart allt tyst.

— Hur känns det i bena? sade långsoffan småskrattande till länstolen.

— Stelt, svarade länstolen. Man är inte van vid sådan kraftig motion. Men roligt var det. Skall i alla fall bli skönt att få sofva en stund.

— Det skall bli skönt, tyckte den andra länstolen och gäspade, fast han inte alls varit med i dansen.

— Hvem kan sofva midsommarnatten! sade Solrosen — hon stod nu mitt i månskensfloden och badade sina sköna lemmar. Den natten är till för vakna drömmar och inte för sömn.

— Den natten är till för drömmar, gnolade det stilla i pianot. Och ur fiolen kom det bortdöende — för drömmar — —

Ugglan på skrifbordet teg, men det glimtade något
ljusst djupt i hennes allvarliga ögon.

— Det är nog sant, sade långsoffan. Men det
passar bara för ungt folk. Jag är gammal, jag slumrar
nog in en stund trots månsken och allt.

Och det gjorde hon.

2.

ETT ÅR.

Nu öfverlämnas ordet åt Karl-Herman Bondesón, härre till Storgården.

Efterföljande fragment och anteckningar äro nämligen knyckta ur hans skrifbordslåda, där de lågo huller om buller, nedkastade då och då på lösa lappar, med färgpännor i olika skiftningar, med rött eller blått bläck, alltefter stundens dager och klang.

Det är funderingar och stämningar. Det är skisser och utkast, sitat och ofullbordade bref, och visor och sånger.

Bitar af en dagbok, äller, hvilket är ungefär det samma, en jagbok. De skulle också kunna kallas frön

till en sagbok. Äller kanske till och med till en lagbok.

Mycken »handling» fins där väl ej i dem. Såvida man ej hyllar den åsikten, att det kan vara lika många äfventyr och händelser i en enkel skildring af ett hvardagslif som i ett krigståg mot indianerna äller en nordpolsfärd.

Det kommer möjligen också att bli böcker af dem en gång. Nu plockar jag emellertid ihop dem som de äro, och ordnar dem endast för öfverskådlighetens skull under rubrikerna Sommar, Höst, Vinter och Vår.

SOMMAR.

Om sommaren är lifvet skönt
och sanden mjuk att trafva i,
om sommaren är gräset grönt
och mullen lätt att grafva i.
Om sommaren, om sommaren
är allt som det skall vara,
är dagens id en lustig lek
och nattens sömn ett kärligt smek
och alla kvällar klara.

Om sommaren går soln omkring
och tittar glad på ängarna,
och folk och fjärlar ta i ring,

när spelman stryker strängarna.
Om sommaren, om sommaren
är hagen full af fålar,
är skogen full af jubelskrik,
är mänskan full af hög musik
och blåa skyn af strålar.

Men stackars folk, som måste gå
om sommaren i gränderna
och längta ut till böljan blå,
till skogarna och stränderna.
Om sommaren, om sommaren,
då är det skönt att rulla
i grönt grönt gräs, i böljor blå
med hvarje själens vinkel och vrå
af doft och solsken fulla!

DAGORDNING.

Kl. 6 på morgonen: Vällingklockan ringer. Upp
ur sängen, ner på hufvudet i sjön.
Flaggan hissas. Morgonhymn.
Arbete.

Kl. 9: Frukost — under björkarna på udden, om solen tillåter. (Ägg och biffstek eller köttbullar, eller sill och potatis. Mjölk, välling).

Arbete.

Före middagen skogsvandring eller roddtur. Badning för andra gången under hetare dagar.

Kl. 1: Middag — på udden, om solen vill.. (Fisk: gädda, aborre, sik, laksöring, mört; stekt eller kokt. Kött någon gång — efter 20 juli beckasin, and; efter 15 augusti hare, tjäder, orre, hjärpe — orren kostar 60 öre à (högst) 1 kr., hjärpen 30 à 35 öre; och än billigare blir att skjuta dem själf.. Puddingar, korfkaka, pannkaka, plättar, med sylt. Grönsaker — rädisor och rättikor, spenat, blomkål, ärter, bönor, morötter, sallad. Sur mjölk eller filbunke. Nypon-, frukt- eller grönsoppa; vinkallskål. Äller bär eller kräm med mjölk och grädde — något ljufigare för alla fäm sinnen än hjortronkräm med grädde får man leta efter; den rätten är en dikt om vildmarkens härlighet, om viddernas gyllene syner, om jordens eviga friskhet och rikedom!)

Siesta i gröngräset eller hängmatta. Tidningarna läsas.

Arbete.

Kl. 5: Aftonvard (kaffe eller hällre mjölk med skorpor eller smörgås).

Arbete.

Kl. 8: Kvällsvard — på udden, om kvällen är

lugn och varm. (Gröt: ris-, hafre- eller mannagryns-, gubbgröt, vattgröt med lingon.) Äller bär eller kräm och mjölk. Understundom kräftor (efter 15 Aug.).

Dans på logen eller kring majstången. Springlekar i gräset. Roddtur på sjön i solnedgången — med fiol, flöjt, jakthorn, sång, vågskvalp, ekol . .

Högst på udden — mellan de tvänne vikar,
 dessa den djupblå insjömantelns flikar —
 ligger, bäddad i gräs och i guldgul säd,
 vaktad af björkar och knotiga äppelträd,
 af ärtspönas spjut och humlestörarnas lansar,
 en rödmålad gård, där man lefver och sträfvar och dansar!

Det är en gård! Bygd af en okänd byggmästare,
 hvilken var en stor konstnär fast ingen visste det,
 troligen inte ens han själf.

Se på stora bygningen, hur den växer upp ur
 jorden, hur den i en punkt samlar och smälter om
 hela den kringliggande näjden. Af barrskogens stammar
 äro väggarna sammansatta; med rödfärg äro de målade
 — med jordens blod kan man säga, ty rödfärgen är

gjord af järn, och järn fins i bärgens ådror liksom i väksternas och djurens. Hvarje knut är hvitstruken, hvarje innervägg mellan rummen är utvändigt betecknad af en lodrät hvitmålad post; dessa poster, liknande pelare af hvita björkstammar, dela väggarna i väl afvägda fält och bära taket fast och säkert. Och taket — är icke dess kontur densamma som de omgivande bärgens våglinje! Ett vågbärg, en bärgkam, men stilerad, afklädd all tillfällighet och oväsentlighet, med själfva schemat blottat, själfva tanken och lagen i företeelsen klarlagd i ljuset.

Det är lycka endast att bo i ett sådant hus. Man kan inbilla sig vara en jätte som bor i ett bärg. Man kan inbilla sig bo ej blott i traktens och landets röda hjärta, utan i jordens, världens!

Och se på uthusen. Stall och ladugård, loge och vedbod i en länga — rödmålade alla, litet förfallna, medgifves, tämligen tomma också — en ko, ett par killingar och några höns äro hela besättningen, vi ha inte haft råd att anskaffa någon större än, inte ens en häst. Men hur fullt af lif är där icke likaväl. Gå in i ladugården en kväll. Hjärtros kröker sin breda, mäktiga hals, vänder mot dig sitt härrligt vackra hufvud med de hvälfda bladlika öronen och de kraftiga hornen, fint runda som om de vore svarfvade; skakar sin klara skälla, råmar en ton — en dämpad, djup orgelton! — och ger dig en lång blick ur sina stora, lugna ögon. Hönsen sitta uppflugna på sin natt-

pinne, tysta, orörliga. Och killingarna stå i sin bur, sticka fram sina fina skära nosar mellan spjälorna och bräka; öppna buren, släpp ut dem i det stora, skumma rummet, och du skall se lifsglädje — de sätta iväg öfver golfvet med hopp efter hopp, jämfota med alla fyra fötterna, det smäller och klampår som trumpinnar — de sparka bakut och stängas och göra de allra galnaste och glädjevildaste krumsprång och kullerbyttor.

Det är en säregen luft därinne. En frisk lukt af djur och vilda marker, af spenvarm mjölk och skinn och fjädrar. Jag tycker mer om den än om stadsdamernas ylang-ylang och doftande sprit.

Äller gå in i logen. Den är full af sommarnattens dårande skymning, af stark, torr hödoft, af svalbon under takbjälkarna. Det tittar fram ett litet hufvud i svart hätta och röd halsduk däruppe, du hör ett fint kvitter och mins den gamla värsen:

Gossar och jäntor
 ligga på logen
 och kyssas och klappas
 och kyssas och klappas,
 och jag sitter och ser! . .

Men grannast i hela längan är en gammal bodbygnad närmast gårdsplanen. I två våningar med en svale på framsidan, ett loft som värkar forntid och väcker gamla sagor om lindorm och jungfrubur och

Gustaf Wasa i Dalarna till lif inom en, bara man ser på det.

Får jag en son, skola han och jag skapa ett vikingahem däruppe i öfre våningen. En gästabadssal med nakna takbjälkar och väggfasta bänkar, med rökfång och hemväfda bonader och ett lågt fönster, genom hvilket man skymtar sjön och holmarna och drakskeppet i viken, där det ligger och sliter i sina kättingar . .

Den skapelsen är lätt gjord. Skelättet, grunden, stämningen fins där redan. —

Och på hvarenda knut sitter en hålk för himmelens fåglar att bo i, äller en väderflöjel för himmelens vindar att leka med. En »värleka», som de säga här i trakten.

Människorna fråga, och fråga som barn.

De spörja mig om det ej blir ensamt och långsamt här i ödemarken, här i sivilisationens utkanter, långt från all ära och redlighet och hur de allt öknämma mina härliga bärg och bygder.

Här är ingen ödemark. Mina bygder lefva fullt och rikt, och äran och redligheten äro barnfödda och uppvuksna här i stugor och gårdar.

Ödemarken, det är staden. Mina bärg skifta i alla lifvets färger, i jordens gröna, i luftens blå och i solens brinnande röda. Rif af dem deras mjuka,

Storgården.

tjocka mantel, slit bort deras fina hud af mossor och gräs — där ligga spända senor och muskler af malm, ren och glänsande. Stick hål i deras fasta kött — där springer en stråle i höjden, en rik och glittrande klar källåder ur djupet. Ropa till dem, och du får svar:

Runt kring gården ropa röster i skogarna,
sjunga i bärgen, gnola i röda logarna.

Jag ser dig nalkas i bärget och stanna att skåda
och att med ett Hållala lå! din ankomst bebåda;
det svarar från uthuslängan — hållala lå!

Jag ser dig i brynet af slutningens björkhage stå,
stödd mot en stam och ljufligt trött efter färden,
och hör dig ropa tvärs öfver åkrar och gården:

Hej och goddag, är härrskapet hemma idag?

Det svarar inifrån stallet: hemma idag!

Och säg, är jag välkommen? sjunger du klingande
klart —

ja, välkommen! ropar en röst bakom höskullens vägg.
Och prata och säg, att eko det är blott och bart —
jag sett små män med långa grånade skägg
tassa på skullarna, smyga i lider och stall,
och jag tänker jag vet, hvem som ger dig en väl-
komstrall!

Och du behöfver bara stiga ut på stora trappan
— af väldiga, hela stenhällar — och ropa ut öfver
sjön, så svara dig mina vänner i bärgen runt om.

En sitter i Lekombärget, öster om sjön, en i Mässan mitt emot, en under Fängenhällarna, ofvanom Norrvik, och en långt bort i Sunnansjöbärgen. Och alla lyssnade till din, den lilla människans, svaga stämma, och söka härma dess klang med sina mäktiga sjungande röster. —

Staden är ödemarken. Den är en grå stenhop, naken, uttorkad, död. Endast myror springa där af och an bland stenar och torra kvistar i ständig jäktad oro, tränga ut hvarann, trampa ned hvarann.

Där ligga inga klara källor förborgade i djupen. Där sjunger ej jorden, där svara ej stenarna på dina klingande rop. —

Det fins två slags ensamhet. En är tung att bära — det är den som ligger osynlig i luften öfver gator och torg, späjande efter ett rof att uppsluka — som plötsligt slår ned på en irrande själ mitt i vimlet, sveper in honom i en svart sky, kastar honom fram och åter, klämmer honom i trängseln som mellan sköldar . .

Den ensamheten är helvetet på jorden. Jag känner den, har själf vandrat igenom den. Och har nått fram till den andra, den som innerst ingen ensamhet är.

Ty vi äro två som hålla samman i lust och nöd, i arbete och hvila. Och vi bli väl fler! Kan jag då längta till gator och torg? Skulle jag låta mina barn födas och växa upp i staden — det vore att

sätta ut dem i ödemarken. Till att förgås och förtörsta bland stenarna!

Den första syn, som möter mina barns yrvakna ögon, skall vara blåa höjder och gröna skogar kring vida sollysta vatten — ej en död stenmur under en tung sky af grå rök. De första livvets ljud, dem mina barn med undran lyssna till, skola vara skogsbrus och fågelsång och de dånande sprängskotten i grufvornas djup — ej stengators dofva buller, ej grändeländets skrik äller rännstensglädjens skärande skratt. —

Nej, här är icke ensamt. Våra sjöar äro fulla af glada varelser i glittrande silfverpansar, våra skogar och hagar af vingade sjungande själar. Starar bo i våra hålkar, svalor och husärlor och sparfvar under alla våra tak. En hvit katt ha vi och en stor svart gårdvar, en glad och klumpig Newfoundlandssvalp, Tjohej är hans namn. Och hvarje ljus natt går en kornknarr i närmaste rågåker och vefvar sin harskramla och språkar för sig själf, och hvarje ljufvig kväll sitter en taltrast och prisar lifvet med flöjtspel i en grantopp på andra sidan viken. Där är tät småskog, och där är ett lif af orrar och skogsdufvor, af kråkor och hökar, af ekorrar och räfvar och harar. Och hvarje ekorre är en kamrat som det är ett sant nöje att prata bort en stund med, och hvarje gammal gran är en bekantskap, som är väl värd att taga vara på och hålla fast vid.

Nog har jag också människor att umgås och byta tankar och drömmar med. Jag har en hel skara från alla land och tider, och det är de berömdaste och finast skapade människor som dessa land och tider egt. Folk tror att de äro döda, där de stå uppradade rygg vid rygg på hyllor utefter mina väggar; men det är inte sant, jag hör i tysta kvällar ett surrande sorl af röster från hyllorna, de stå där och gnola och tänka högt, och jag kan bedja hvem som helst af dem stiga ned och sätta sig hos mig vid solnedgången eller lampan, i stilla samspråk och i dryftande af frågor och gåtor, medan kvällen går.

Där kommer väl ock understundom en vandrare på vägen. En ensling från djupa skogen som längtar till en människoboning — en spelman med fiolen full af visor, en lekare eller målare med hågen full af sagor och syner.

De draga snart bort igen, men där ligga ekon kvar af deras röster i skogarna, deras visor och rop ligga länge och tona i luften kring vår gård, och en doft af deras väsen dröjer för beständigt kvar i vår tysta gästkammare. —

Hvarje kväll kommer en pojke till oss med en svart skinnväska på ryggen.

Den väskan är ett underligt ting. En trollpåse som innehåller allt mellan himmel och jord och mera därtill.

Folk tror att den endast rymmer några papperslappar som de kalla bref och tidningar, böcker och noter och dylikt. Men det är alla luftens vindar som äro instängda i den påsen. När jag öppnar den, flyga de ut med sus och brus, fladdra ikring mig, rusa af och an i min sal, slå sig småningom ned hvar det fins en plats att sitta på, i soffor och stolar, på hyllor och bord, och börja berätta.

De prata hvarann i munnen, de sjunga och skrika, de skratta och gråta. Det är ett lif och ett väsen! Där finnas unga stormvindar som komma raka vägen från vilda strider och envig, både svärdets och andens — de förtälja med eld och hänförelse, där är klang af fanfarer och segerrop i deras tal. Där finnas vindar från världens yttersta gränser, de berätta också om strider och segrar och nya landvinningar — sällsamma historier om stjärnor och skyar, om städer som sjunkit i hafvet och om slott i molnen. Gamla trötta vindar finnas där, hvilka aldrig mer orka flytta några skyltar eller jaga bort några mörka moln, och långväga vindar med hälsning från vänner i främmande land. Heta, förtorkande ökenvindar, friska hafsbrisar och piskande snöstormar. Veka västanfläktar som susa kärlekssånger, kalla östanvindar som brusa doft och tungt.

Jag sitter tyst och lyssnar. Jag hör allt jordens lif sväfva genom min låga sal. Jag hör vingslagen af svunna tider och af ännu ej komna.

Här är ingen ödemark, här är icke ensamt och dött! —

Fäst.

Flaggan fladdrar på toppen af sin skyhöga stång, majstången står och lyser, prydd med grönt och blommor, med brokiga vimplar och slingrande band. Stora bord dukade i gröngräset, med mat och dryck, med godsaker och förfriskningar — allt enkelt, sunt och välsmakande. Och logdörrarna uppslagna — där är balsalen, löfklädd, doftande, öppen för vindar och sol.

Gäster äro alla våra grannar. Härren till Starbo, de gamla från Solvik, Annika och Alvar Gran — det blir nog *en* varelse af de två — och de andra två skapargossarna som slagit sig ner här, musikern Gösta med sin käresta samt målaren Uno, ensam än så länge. Vidare arbetarna som hjälpt oss att göra Storgården ung och vaken igen; och allt folket från stugorna häromkring, gubbar och gummor, pojkar och flickor.

En präktig samling. Här är ingen skilnad på »bättre» och »sämre». Bäst är den som dansar bäst, som har stadigaste taget kring flicklifvet, som lockar den grannaste polkätten ur fiolen — som är gladast i hjärtat, kvickast i hjärnan, starkast i armen.

Stiligt folk! Se kogubben på Solvik och hans gumma dansa gammalvals — orubbligt taktfast, trygt och lugnt, allvarligt och lögtidligt som om det vore fråga om en religiös akt; och det är väl så. Och se hennes, kogummans, föräldrar — Flodafolk i glada, färggranna dräkter; åttifem år är gubben och käringen åtti, men likafullt ha de denna dag kommit traskande

de fäm milen från sitt hem att hälsa på måg och dotter, imorgon tidigt skola de traska de fäm milen hem igen, och ikväll äro de med och dansa, dansa en snurrande polkätt på sina gamla stela, knotiga ben!

Där bli vi efter. Liksom ock när det gäller upptåg och roligheter, äller fiolspel, äller nyttiga konster och färdigheter. Ty Djupa-Karl är med — han är butter och fämäld i hvardagslag, men full af glädje och galenskap när där är fäst. Och Lekombärags-Frans är med — en spelman som gjort sin fiol själf och lärt sig spela af fors-karen; man kan stöta på honom ibland om sommarnätterna uppe vid Hyttfallet, han sitter där orörlig och lyssnar på forsen och stryker en ton då och då . . Och där är Karl-Fredrik, fiskare och jägare, en mästare i att fånga räfvar, man tror att han har något knep som ingen annan vet . . Och där är Älg, den styfvaste kolare i fämton skogar — en grannung man, lång, smärt, svart som en tattare, och ögon att locka huldror med . . Och där äro tusenkonstnärer af alla slag — hvad äro mot dem hantvärkarna i stan, hvilka kunna nätt och jämt ett enda yrke och därutöfver intet! — Silfvergruf-Ludvig: smed, urmakare, mekaniskt snille — låghalt, bockskägg, rynkad panna, skarp, orolig blick . . Karl-Johan Parling: snickare, trädgårdsmästare, byggmästare och politiker — slukar bildningsglupsk alla böcker och tidningar han kommer öfver . . Målar-Anders: förr konstnär, har prytt traktens väggar och skåp med de egendomligaste bilder och ornament,

nu enstöring och grufletare samt på lediga stunder bibelforskare och grubblare . . Och Skäll-Per: fabrikant af koskällor och väfskedar förutom en mängd andra småsaker.

Jag håller styft på dem alla — unga och gamla, kvinnor och män. Och jag tror på dem; tror att vi skola kunna uppfostra hvarann till människor. Vi ha nog alla ett gott stycke arbete ogjort, innan vi komma därhän; vi äro endast råvara — men en ganska god sådan, tänker jag. —

Människorna fråga, och fråga som barn.

De spörja mig hvad jag skall lefva af och hvad jag skall lefva för här i ensamheten.

Lefva af — det blir väl alltid någon råd med den saken. Jag lefver billigare här gift än jag gjorde i storstaden ensam. Jag arbetar med kraft och glädje; hjärnarbetet ger inga rikedomar, det är sant, men dels ha vi ej längtan efter äller behof af rikedomar, dels ha vi starka armar och drömma Strindbergsdrömmar om själfhjäl. Jag har nu för första gången läst hans praktfulla tankar om lifsglädjen och om det allmänna missnöjet, och efter många år läst om på nytt hans strålande Utopier — var ett omedvetet barn, när jag läste dem förut, kom ej ihåg ett ord af dem, men finner nu att de likafullt måtte ha gått in i mitt blod och hjälpt till att omskapa mitt lif, utan min

vetskap. Och de *skola* bli värlighet, dessa drömmar; alldeles ensamma kunna vi ej reda oss, ha en jungfru och en gift gårdskar, men vi skola så mycket som möjligt dela deras arbete, liksom de våra sysselsättningar och förströelser. Jag bär in vatten och ved, jag vattnar och gräfver i trädgården, och jag vill ej att en annan skall borsta mina kläder eller bädda min säng. En man som ej kan bädda sin säng själf är ingen fri man.

Alla dessa göromål — de äro icke blott en välbehöflig, ja nödvändig omväxling i arbetet; de äro glada tidsfördrif, de äro på samma gång en stärkande hvila och en sund gymnastik, för kropp och själ!

Och hvad kroppens näring och njutning angår, så ha vi en outtömlig källa att ösa ur, vi människor, det gäller endast att göra sig ett starkt och praktiskt öskärl. Vi ha ju fisk och kräftor i sjön, grönsaker och frukter i trädgården, bär och svamp i skogen, kött både där och i ladugården, som därtill ger oss ägg, smör, mjölk, grädde, ost, att ej tala om skinn, ull, fjäder. Potatisland ha vi och en humlegård, och det är mitt dunkla hopp att en gång kunna få säd af en egen åkerlapp och ved från en egen skogsbit.

Och den största lyckan af alla har jag redan — en husmor som älskar sitt hus och alla dess sysslor, som har den ljufligaste sångröst och gör den härligaste fiskfärs, som går med samma glada, lugna steg bland solrosor och kålplantor som bland Sjögrens-ackord och Ibsens-gestalter, som väfver våra kläder och sätter

blommor i våra vaser, som följer mitt arbete liksom jag hennes! —

Hvad jag skall lefva för, hvad jag skall »göra»?

Jag skall göra människor — af mig själf först, af andra sen. Jag skall odla min själ och min kropp — för att kanske en gång i framtiden kunna odla andras.

Kunna sprida en smula glädje och visdom och musik.

Kunna lära mig själf och dem, som lefva omkring mig, att lefva lifvet i »Helhet, Hälsa och Salighet».

Jag skall lära till bonde och till präst. Bruka jorden och tjäna Gud!

Se, allena har jag vandrat
genom glädje, genom sorg.
Ensam, ensam har jag vandrat
på de vimmelfyllda torg.
Vilse jag i natten trefvat.
Ensam, ensam har jag lefvat.

Se, då smög du till min sida,
tog min hand och bad om stöd,
följde mig på vägar vida,
blef mig när i lust och nöd.
Ljust vart lifvet, kvällsljuf döden.
Lugn jag går mot dunkla öden.

Å, jag är lycklig, lycklig!

Du och jag — vi äro två barn, som leka i paradiset. Vi tala med fåglarna, vi rulla om i gräset med de vilda djuren, i böljorna med lommar och änder, med gäddor och slingrande ålar! Vi fladdra som två fjärilar bland vår lustgårds blommor — de ha namn som lysa och dofta: rosor — solrosor — stockrosor; brandgula liljor och vallmo och pioner; stormhattar och riddarsporrar, lejongap och löfkojor; ringblomma, tusensköna och konvolvel! Och de vilda: fackelros och kungsljus, guldris och ögontröst!

Och vi äta af lifvets träd och af kunskapens träd, att våra ögon må öppnas och att vi må varda såsom Gud, vetandes hvad gott och ont är.

Och vi ega hela jorden, vi ega allt. Ha vi icke bärg och dalar, skog och sjö, åker och äng? Se vi icke från vår tron ut öfver tränne väldiga lifvets riken, stenarnas, väksternas och djurens? Hvälfver sig icke Vintergatan mitt öfver vår gård — ser icke solen in genom våra fönster från hvarje klar morgon till hvarje molnfri kväll? Vi öppna dem på vid gafvel — allt dagens jubel strömmar in och fyller vårt arbete, all nattens leende ljuflighet glider in och famnar våra drömmar! —

Vi ha flyttat in hela värden inom vår kyrkas fyra väggar.

Vi ha land och haf och stjärnor målade på taflor

och härligt mäjslade människogestalter i hörnen, omgifna af gran- och talkkvistar. Björkruskor i spisarna, granris på golfven, och blomfyllda vaser öfverallt: blåklint, hvit clarkia, hafrevippor och hallonblad i en; djupröd vallmo och grönt i en; äller blåklockor och gul krasse; äller blåklint, prästkragar och rågaks, hela åkern i en vas, varmt och fett jordfärgad. — Och snäckor och vackra stenar på hyllorna: brokig koppar, röd, gyllene, blå; glittrande blybitar, gnistrande bärgkristaller, klargröna och himmelsblå slaggbitar från hyttorna, hvilka ligga strödda på alla skogsvägar här-omkring som om en Tummeliten gått fram där och kastat dem för att hitta hem igen. — Och älghorn öfver dörrarna, och ekorrskinn på väggen, och räfskinn och björnhudar på golfvet. —

Under taklisten i rummen ha vi målat valspråk och ordstäf — sådana som dessa:

— BÄST ÄR EGET BO OM OCK EN BACKSTUGA:
HVAR OCH EN ÄR HÄRRE HEMMA. —

— MITT HEM ÄR MIN KYRKA. —

— MÅTTE MITT HUS UPPFYLLAS AF SÅNG,
TY HVARKEN ÄR SÖMNER
ÄLLER DEN PLÖTSLIGA VÅREN SÅ LJUF
ÄLLER BLOMMOR FÖR BIEN.
THEOKRITOS. —

— ETT HEM! DET ÄR DET FÄSTET
 VI REST MED MURAR TRYGGA:
 VÅR EGEN VÄRLD — DEN ENDA
 VI MIDT I VÄRLDEN BYGGA. —

HEIDENSTAM. —

— GLAD OCH GOD SKALL MÄNNISKAN VARA, MEDAN
 HON BIDAR DÖDEN. —

— EN STARK OCH GLAD MAN ÄLSKAR ARBETET. —

— DUM SPIRO SPERO! — — —

Och hvarje klar morgon hissa vi flaggan, och den är en flik af den blåa rymden, genomkorsad af solstrimmor, en bit solhimmel, nedryckt till jorden och fästad öfver vårt tak!

Ja du, gosse, pojken i mig har fått lif igen. Det vill säga, död var han aldrig, han endast sof. Och nu har han vaknat för att aldrig somna in igen!

Att gå omkring i knäbyksor och sandaler och ostärkt skjorta, är inte det saligheten! Bort med de hvita halsjärnen, bort med skorstenschattarna och de svarta, trånga fotbojorna, bort med pansarbladet framför bröstet, bort med plåtrören som vi nu sticka benen igenom!

Jag har aldrig känt friheten förr än nu. Det är som om jag skulle ha varit sjuk, vanmäktig, förlamad af feber — men nu har jag fått hälsan och kraften och mina lemmars fria bruk tillbaka! Nu kan jag andas — och jag gör det, i fulla, djupa drag! — nu kan jag hänga på krokig arm och dansa hallingen och slå volt som i skolan! Detta kallar jag vällust. Men försök att slå volt med uppstående stjärkrage och hängslen och sylinderhatt!

De samlas ofta här, våra grannar konstnärsfolket. Ungt och friskt folk! Vi klättra i träen och titta in i fågelbon. Vi slå sälta och hoppa bock. Vi leka skeppsbrutna äller sjöröfvare på Bockholmen — en skogig och klippig skärgårdsholme, här mitt inne i landet, ett stycke utanför vår udde, med de präktigaste klyftor och lägerplatser. Vi sitta på en stenhar äller öfver en risvål och meta abborre. Vi äro med och hörbärga och skära rågen — fäst och arbete hopsmält oskiljaktligt, är det inte ideallif, detta?!

Och om kvällarna klifva vi barbenta utefter de långgrunda stränderna och plocka kräftor med fingrarna — bloss får man ju inte ha, det är dumt, ty en vackrare syn än dessa röda eldar runt omkring sjön i den blåa skymningen fins inte.

Äller sitta vi i vår härliga sommarmatsal under två väldiga hopvuksna björkar längst ut på udden; dryfta dagens frågor och berätta historier; se ut öfver sjön, hvilken breder sig inför våra ögon vid, lugn, mäk-

tigt stilla, röd- och grönskimrande af solnedgången — och lyssna till vågskvalpet, till bruset af en bäck som faller ut i vassviken, till en munharmonika som drar förbi på landsvägen uppe på slutningen. Till skällklangen i skogarna, till fäbodjäsentornas rop och låtar högt uppe i Mässans höjder på andra sidan sjön, väl en halfmil härifrån.

Och under och öfver och omkring alla dessa dämpade klanger dallrar tystnaden, sommarkvällens oändliga, susande tystnad . . .

Under björkarna på Storgårns udde
är det ljuft att hvila ut,
sträckt på gröna gräsets mjuka kudde,
medan dagen lider mot sitt slut.

Vinden sakta sina visor gnolar,
Wessmans vågor gnola med,
och vår röda stuga lugnt sig solar —
snart går soln bak blåa bärigen ned.

Stillhet rår på Storgårns gröna udde
efter dagens glada id.
Hvilande på gräsets mjuka kudde,
sjunka vi i nattens ljusa frid.

Nej, aldrig har jag känt friheten förr än nu!
Jag är icke bunden af timmar och klockslag, icke

instängd inom det vedertagnas och allmänt anseddans och modärnas tjocka stenmurar, krönta med det råa massföraktets, det vämjeliga, själfkära snobbföraktets hvassa piggar. Man måste ha goda muskler och stark längtan för att klättra öfver dem utan att fastna och sarga sig. Jag har gjort det — de refvo sönder mina salongs-kläder, men jag har gjort mig nya, af enklare snitt och vackrare och hållbarare tyg. Hemväft tyg, inte fabriksarbete! Trifs utmärkt i dem, men ämnar inte återvända inom murarna och utsätta dem också för piggarna — för kypar- och bodbetjäntföraktet.

A, detta storstadssnobberi! De bruka ord sådana som »hemmagjord» och »från landet» till skällsord och öknamn — och inse icke att de äro höga äretitlar och hedersnamn! —

Jag är icke medlem af någon förening, icke får i någon hjord, icke träl i någon myrstack. Jag hatar detta föreningsväsende, detta storstadens mäst älskade, mäst bortskända och framfusiga barn. Så snart en ny tanke födes i en ung hjärna, genast kommer en hop gammalt folk och åberopar släktskapen och vill stå faddrar, åtar sig med en ofin närgångenhet, som de kalla släkttkärlek och välvilja, barnets framtid och uppfostran, och bildar en förening för ändamålet. Men man vet hur det går med fadderskapet i praktiken.

Och dessa ordens- och förbundetstillställningar, hvilka äro en sida af storstadens trånga kasernlif. Småpojkar som leka soldat.

Nej, låt oss aldrig bli föreningsmedlemmar, inte ens styrelseledamöter, inte ens hedersledamöter! Aldrig samhällsfår, anhängare af någon annan tro eller skattbetalare till någon annan kyrka än vår egen. Den tro vi left oss till, den kyrka vi själfva bygt.

Bruno!

Så, du har kommit därefter nu — arma människa! Jag har nog väntat denna underrättelse; men jag har dock i det längsta inte velat tro på dess möjlighet.

Det är egentligen att gråta åt, ditt öde, äller rättare tillstånd. Att viga sig vid döden, när man står mitt i lifvet! Att gifva sig i de s. k. makternas våld, när man i hvarje finger har ett trollspö med hvilket minsta vink man kan betvinga dem, göra dem till sina lydiga tjänsteandar och sina trogna medhjälpare i det glada arbete som heter lifvet!

Du är mycket sjuk, stackars vän. Och du försöker smitta mig, vill »omvända» och »frälsa» mig.

Men jag är hård och ämnar bli det alltmer och mer. Jag känner mig starkare och lifsfullare för hvar dag som går. Och hvar dag och stund ge mig ökad vämjelse vid alla gamla grafreligioner och dödskulter, ge mig nya vapen till den strid jag skall kämpa till min sista bloddroppe mot dessa spöken och andar, goda som onda. Och jag drömmer om den tid, då min själ blifvit fullvuxen och min styrka nått sin fulla mid-

dagshöjd; då skall jag samla ihop alla skogens djur, alla bärgens jättar och vildmarkernäs fribytare till en öfverskådlig, öfvervinnerlig krigshär och vandra ut i spetsen för den och rifva ned alla gamla fängelser, de må heta storstadshus och hyreskaserner eller kyrkor och kloster!

Det är långt dit än, men jag tänker nog jag skall orka fram.

Och du vill lura in mig i en af dessa sällar, och du tror dig kunna binda mina lemmar i en af dessa lindor för spenabarn och tvångströjor för dårar! Jag är en fri man, gosse lilla. Och jag är en frisk man. Äller har åtminstone satt mig i sinnet att bli båda delarna.

Och jag vet att den tid skall komma, då mänskorna skola blygas för att vara sjuka. Då de skola inse att sorg, disharmoni, vemod, tungsinne och allt sånt äro abnormiteter och lyten — kroppsliten likaväl som döfhets, puckelrygg, klumpfot och dylikt; att allt lidande är idel närvosité som kan ha intresse för läkare men inte för unga friska viljor — det vill säga en brist, hvilken tillika med sin svans medlidandet är en följd af vårt låga utvecklingsstadium och alltså skall försvinna och öfvervinnas; att all sjukdom och ohälsa, »andlig» som »kroppslig», är en skam, en »synd» — den största, den enda! — en vanära som det gäller att af alla krafter och med hela sitt lifs gärning söka rentvå sig från.

Men nu gå de stackrarna och skryta med sin svaghet och sitt elände, och kokättera med sina små krämpor, och anse sig så ovanligt »intressanta» med sina håliga kinder och sina trötta ögon och sina spindelväfstrådar till närver. Gå omkring som blinda tiggare med en lapp på bröstet, på den står det skrifvet: »Gif en stackars nevrasteniker en slant!» och: »Haf medlidande med en stackars weltschmerzare!» — Och ha inte ens nog lifslust att *vilja* hälsan, än mindre nog mod och muskelstyrka att klättra upp på bärgen eller dyka ned i hafven att hämta den. Ty det är endast i höjderna och djupen man har att söka den. Den fins icke på deras släta gator och torg, ej i deras trånga, grunda bassänger och gyttjiga ankdammar.

Nej — bort med den »intressanta blekheten», bort med allt blodbristskryt, allt bleksotskokättereri.

Det skall betraktas som öfvervunna barnsjukdomar en gång, allt det där. Då folk äntligen insett att glädje och lycka och harmoni är människosläktets bestämmelse och sanna lif och förbaskade skyldighet. Att den normala människan är den sunda, lifsglada, harmoniska. Den som har alla sina krafter och möjligheter utvecklade i full lefvande blomma, i full orubb-
lig jämvikt!

Du kan ej påstå att den gestalten är en fantasi-figur, omöjlig att förvärkliga. Du vet att sådana redan lefvat och dött. Enstaka förridare till det jublande unga fästtåg af fulländade människor, som en gång

skall vandra på jordens vägar! Fästtåget af gudamänniskor!

Men bort därför med dina bleka änglar, bort med din likdyrkan, dina klagosalmer, dina pinohistorier och skräcksagor! De kunna gå i barn och tjänstefolk, men de äro prat och pladder för fullvuksna människor.

Och lefve lifvet, lifslyckan, lifsandakten!

Det är religion.

Mystik — men ingen sjukhus- och spök- och kyrkogårdsmystik. Utan lifvets mystik, solröksmystik!

Grubbel, men glatt grubbel — friluftsgrubbel!

Hedendom — soldyrkan.

Jag har gjort en dikt om det där. Det mästa i den är värklighet — du kan kalla den »En dag vid Wessman» eller något i den stilen. Jag hoppas ej att du skall läsa den med nöje eller intresse, men jag anser att du i alla fall bör ha i dig den.

Om morgonen, om morgonen
i röda soluppgången
— hör sången, orrtuppsången! —
fullsöfda, starka stiga vi
från mossigt hviloläger
i strandens dunkla klyfta.
Och spänstiga och viga vi
oss svinga upp på klippans topp
och bada där vår nakna kropp

i gyllne luft, i sol och vind,
i doft af hägg och rönn och lind,
och böja knä och lyfta
mot höjden våra händer.
Och soln sin hälsning sänder
oss, sina glada söner,
och lyss till våra böner.
Hon signar oss, hon skänker oss
sitt klara ljus, sin unga kraft,
sin aldrig sinande gyllne saft.
Hon famnar oss, hon sänker oss
i salighetens röda flod
af mjuka varma vågor
och smeksamt ljumma lågor.
Rinn rikt, brinn hett, mitt blod!

Om middagen, om middagen,
när soln på himlens tinnar
står lugnt och eftersinnar,
till stranden neder hasta vi,
och sjungande
oss kasta vi
i blåa djupet gungande
att svalkans ljufhet njuta.
Vi simma kapp med fiskar
och lyss hur vassen hviskar.
Som tumlare vi tumla
och lyss hur djupen mumla.

Vi frusta och vi tjuta
och klart friskt vatten spruta
i synen på hvarann.
Och alla bojor fångslände
och alla tankar ängslände,
dem lyser soln i bann.
Fria från dräkter trånga
i djupens salar ila vi
med simtag lugna, långa.
Så hvila vi
på böljans bäddar pösande
i famnen på de smala,
smidiga böljans mör,
de smek och kyssar slösande.
Hör,
hur stilla och milt de tala ..

Om aftonen, om aftonen
i röda solnedgången
— hör sången, taltrastsången! —
vårt hufvud åter böja vi
och våra händer höja vi
mot solens röda hus,
som hägrar långt i väster.
Vi prisa och vi lofva
vår Gud, vi solens präster:
Haf tack för livvets gåfva,

för eldens värme och luftens ljus,
för vattnets svalka och skogarnas sus,
för lemmarnas kraft
och ådrornas saft,
för himmelens blåa och logarnas röda,
för trastens spel och konvaljens lukt,
för söta drycker och smaklig föda,
för vinter och sommar, för frö och frukt!
Du sol som bränner och hugsvalar,
haf tack för denna dag som dalar!

HÖST.

De drucko björnens röda blod,
de gamle i svunna tider,
de drucko hans styrka, de drucko hans mod
till vilda lekar och strider.
De drucko hans lifssaft, ångande varm,
och åto hans skälfvande hjärta,
det gaf dem tolf mans kraft i arm
och löjen i vända och smärta.

O, Moder Jord, låt mig dricka ditt blod,
det starka, det sjudande unga,
låt mig känna din kraft och ditt lugna mod
i ådrorna mäktigt sjunga!
I trötta stunder att smaka mig gif
ditt skälfvande varma hjärta —
jag vill kämpa din strid, jag vill lefva ditt lif,
jag vill känna din fröjd och din smärta!

Härliga höst! Guld blir allt hvad du rör vid,
guld och eld och röda smycken.

Björkkronorna stå i luften som stora klargula,
stilla lågor. Rönnarna lysa som varma blodfläckar
på hagarnas gyllene sidenmantlar. Körsbärsträdens
löf i vår trädgård skifta i alla toner af rött, gult,
orange — de klaraste, saftigaste toner, de finaste
öfvergångar. Och öfver de djupgröna barrskogsbran-
terna och öfver de rökblåa höjderna ligger ett dall-
rande skimmer af sol, en sky af det finaste gullstoff,
en genomskinlig, glänsande gyllenröd dimslöja.

Härliga, rika höst — ingen tid är som du full
af färg, af glöd, af fästlig och bjärt brokighet!

Hög, ren, fylld af hvit klarhet hvälfver sig rymden.
Stilla och stor hänger solen däruppe som en mogen
frukt, full af klar och sval saft. Och därunder ligger
jorden som en palätt, täckt af heta, lysande färgklickar
— cadmium, guldockra, sinober, krapplack och alla
en glad friluftsmålares starkaste och klangfullaste
färger.

Härliga höst, med dina gyllene solskensdagar,
med dina blåa mänskensnätter!

Det lider mot kväll. Solen lutar mot sin nedgång,
hon har redan delvis sjunkit bakom skogskonturen i
väster.

Mitt emot, östan om dalen, står skogen flammande röd på den branta sluttningen. Men härnere i dalgången ligger skuggan öfver åkrar och gården, som ett väldigt vidunder. Orörligt och tungt är det, det sträcker sig från dalens norra ända till den södra, det breder ut sig öfver markerna mätt och lättjefullt.

Jag vandrar mellan hafresnesarna, hvilka stå på åkrarna runtom gården som lansbeväpnade vakter i långa räta led. Då stannar jag med ens — vidundret rör på sig, sakta, knapt märkbart. Det har vaknat ur sin dåsiga eftermiddagsdvala, det närmar sig ljudlöst och smygande den röda sluttningen i öster, som om det tänkte ge sig uppför den mot höjden.

Det tänker nog så. Det börjar långsamt glida uppför branten; det vältrar sig öfver björkhagarna längst ned, sträcker ut sig öfver barrskogarna högre upp, når småningom de kala stupen och klintarna närmast himlen. Och allteftersom det stiger, bleknar det röda bärget; löfdungarna bli bruna, barrskogarna bli kallt gröna, klintarna bli stengrå.

Nu har vidundret klättrat sig trött, nu hvilar det mörkt och tungt öfver både dal och höjder. Endast den högsta toppen af bärget i öster flammar ännu röd som en valborgsmässeld.

Då sjunker solen bakom Mässans skogskontur. I detsamma slocknar elden på toppen, som om vidundret blåst ut den med ett kallt andedrag eller slukat den i sitt vida gråa gap.

Och kvällen mörknar snart till natt. — —

En stund senare. Jag går och väntar på mån-
uppgången.

Himlen är klar. Endast i nordost, nära klinten
där elden brann, sticker ett tjockt moln upp bakom
skogen och stiger sakta öfver synranden. Det är
som ett böljande rökmoln — som om en stor ugn
låge däruppe på höjden, mitt inne i skogen — som
om en jätte hölle på att smälta något grant där.

Och rökmolnet vältrar allt större mot rymden och
färgas småningom gult på undersidan af skenet från
den osynliga ugnen — allt hjärtare gult mot det blå
som börjar skymta mellan molnet och skogen. Och
genom hål i den mörka skogsväggen, mellan de högsta
trädens stammar och kronor, tränga gyllene glimtar
fram. Det tycks snart vara färdigt nu, det där som
smältes i ugnen; rökmolnet skiftar allt grannare och
stiger allt snabbare — nu blir det fritt från skogs-
brynet, sväfvar sakta upp i rymden, bort öfver åsen,
och bleknar.

Där kommer ingen rök mer. I stället färgas den
svarta skogskonturen gul med en svag skiftning i
rött; den är som ett påtönt papper, kolnat svart in,
med den trasiga, naggade kanten glödgd. Och så
höjer sig ett stort bländande gult klot bakom träd-
kronorna — en glödande guldkula som kommer direkt
ur smältugnen därinne i dunklet. En ballong, full af

lysande gas, hvilkens sken strömmar ut genom det genomskinliga omhöljet.

Den stiger, stiger. Närmast omkring skiftar rymden i klart gröngult, en jämn rundel kantad af en rostbrun valk, mot hvilken dunklets vågor slå, tysta, djupa, gråblåa. —

Nu står månen öfver sjön och kastar sitt bleka och kalla blågröna ljus öfver himmel och jord, öfver de skvalpande vågorna, öfver de röda byggnaderna på udden, öfver skogar och åkrar.

Hafresnesarnas skuggor ligga långa och smala öfver åkerstubben. De stå där stumma och orörliga runt omkring gården — som vaktsohdater, stödda mot lansarna. De stå omflutna af det kyliga, klara skenet och den stora, hvilande tystnaden; de se upp emot stora salens upplysta fönster och lyssna — därinifrån strömmar dämpad musik ut i natten, och genom den tränga stundom ett par enstaka klara toner af en sång. Af en hög och stark kvinnoröst..

Härliga lif! Att vandra i skogarna och bärigen med bössa och hund, långa vägar, vilda vägar! Att höra drefvet gå, skallande, klingande grant, så det ropar och sjunger i bärigen — närma sig, slingra sig i bukter, gå utom hörhåll och förtona i fjärran, och närma sig igen..

Att poja och hojta, att blåsa smattrande fanfarer på jägarhornet och höra osynliga kamrater svara långt inne i tystnaden — en efter en — långt, långt bort — —

Att se haren komma tumlande som ett ljusgrått ullgarnsnystan ur det gröna dunklet — att höra en stor tjäder lyfta djupt inne i snåren och skrämnd flyga bort med tunga, mäktiga, klatschande vingslag . .

Jag är glad om jag någon gång vänder hem med ett byte i jaktväskan, men lika glad om den är tom. Lifvet och äfventyret är hufvudsaken, dödandet på sin höjd bisak. *Leben und leben lassen!*

Jag är för rästen nybörjare både som jägare och som skogsvandrare och djurkännare. Hvad är det jag förut sett och känt i skog och mark? Dimmiga stämningar, grumliga spegelbilder af mina egna tillfälliga små känslor och drömmerier. Nu lefver jag mitt uppe i alla dessa härligheter, hvilka förut endast skymtat förbi mig ett ögonblick ibland, oftast på afstånd. Och nu först börjar min skamliga okunnighet skingras en smula, nu först börjar jag komma allt detta lif in på lifvet!

Jag står som ett törstande och lyckligt djur vid Naturens, Värklighetens klara, outtömliga källa. Jag har endast läppjat på hennes vatten än, men denna droppe har redan låtit mig känna en försmak af saligheten; jag känner med jublande visshet att detta är lifsens vatten, och jag längtar lidelsefullt att dricka

det i fulla klunkar, att dyka ned i dess djup, att vandra omkring på botten och undersöka dess hålor och gömslen. Att bli bekant med alla dess myllrande invånare och att dyrka de eviga lagar, hvilka styra dess mäktigaste strömmar liksom dess omärkligaste krusning, dess gudaskönaste nymfer liksom dess minsta osynliga kryp. —

»Nil humanum a me alienum». Det är för litet. Utbyt »intet mänskligt» mot »intet i värden», »intet kosmiskt!» —

Jag går i blåa höjder.
Inunder mig ligger en leende jord,
full utaf röda fröjder,
af brinnande tankar och glödande ord.

Jag går i vakna drömmar —
ikring mig en strålande himmel står.
Ur höstkylig luft där strömmar
emot mig en flod af ljus, af vår.

Högt öfver vidder vida
jag vandrar salig och stark och fri.
Och mörka och mumlande skrida
mig höstens skyar förbi, förbi — —

Däruppe i höjderna ligga mossar och fall.
Där väкса enbuskar och dvärgbjörkar, där lysa

lingon och blåbär, gyllene hjortron och röda tranbär, deras syrliga smak är frisk som ett bad.

Många träd finnas där icke — endast en skara tallar, höga, smidiga, med en liten rund krona i toppen. De stå glest, de vilja ha rymd omkring sig; ett par granar ha skjutit upp bland dem, men de äro redan torra och magra; det är för mycket sol och luft för dem — det fordras stor väkstkraft, stor längtan och solkärlek för att kunna lefva där i höjden. Säkert fäste i jorden tarivas där också mot stormarna; många stammar ligga fallna i ljungen, kullblåsta och störtade; deras rötter sticka upp ur riset som drakar och vidunder, med svarta horn och betar, med slingrande knotiga armar och stora knöliga utväkster.

Mycket villebråd fins icke häller däruppe. En hare kommer stundom skuttande öfver fallet, en spillkråka kommer skriande och sätter sig att hacka på en stam med sin starka, raka näbb. Äller några orrarr komma flaksande och slå ned i ljungen äller i talltopparna — en tupp spelar i tystnaden, det ljuder vida, vida omkring, och hönorna sitta tysta och lyssna, orörliga, liksom bedårade . .

Äller älgarna komma dragandé öfver bärgen — ila fram med långa jättesteg, stanna däruppe i höjden och lägga sig i mossen närmast tallungen. De äro släkt, älgarna och tallarna. Storvulet, tystlåtet, tankfullt folk.

Å, att stå där på en hög sten och se och höra
— det är gudstjänst!

Din själ formar sig efter den vida, stora synen.
Den får höjder och djup, får bärg och dalar, och den
hvilas under en oändlig rymd med de fjärrblå höjdernas
enkla, lugna böljkontur.

Dina tankar skjuta mot skyn som tallarna, med
raka, smärta stammar. Och dina drömmar — som
älgarna komma de ilande öfver bärgen med jättsteg,
lägga sig ned i mossarna och se sig omkring med
stora, allvarliga barnaögon. — —

Så vandra vi hem igen.

På trappan står Storgårdens husfru och vinkar en
välkomsthälsning. I stora salens spis är höstens första
brasa af väldiga stockvedsklabbar tänd.

Vi sjunka ned framför den i länstolarna. Sitta
och lyssna till det glada sprakandet och se flammande
vårdar skymta mellan våra halfslutna ögonlock.

Sitta och tänka med själen full af vidder, med
ögonen fulla af stora blåa syner och öronen af tallarnas
höga, entonigt sjungande brus.

Vi höra samma brus här i det lågande bålet. Det
är samma tonande klang här i de röda glödens sprakande
som i sommarnattens sus genom den gröna
krona stockveden bar, när den ännu stod på rot och
våkste. Och det är denna samma klang som är kärnan

och grundtonen i alla lifvets ljud. Det är endast bitonerna som växla.

Så höra vi alla världens ljud och klanger, samlade i några brinnande vedträns knastrande. Och vi se syner; de lefva, lågorna, de bli gestalter, väsenden. Vajande tågor af hafstång — fint böljgröna nere vid skaftet, för öfrigt gullgula med röda kanter. Ormar och ödlor med gyllene skinn, hvilka slingra sig uppför den svarta järnväggen. Smidiga armar, hvilka sträcka sig i våldsam lidelse mot höjden ur det flammande bålet. Kaskader af jäsande vin, hvilka spruta mot skyn ur de förtrollade röda lustgårdarna. Frigjorda själar, hvilka fly ur de brunna féslottens ruiner och sväfva bort i mörkret...

Broder Bruno!

Tack för ditt bref.

Ja — i ett par saker är jag fullkomligt ense med dig.

Så däri, att lidandetröns föregående strider varit barnlekar i jämförelse med den som stundar. Att hon i detta, som på sin fana för orden evolution, monism, värdsfröjd, för första gången sedan sitt uppträdande på jorden fått en värkligen farlig motståndare.

Vidare däri, att denna lyckoreligion är »humanitetens högsta möjliga uttryck» — är »Antikrist som

skall lyckliggöra människorna under devisen: mitt rike är af denna värden, och lyckliggöra dem med de skönaste mänskliga känslor, hemkänsla, familjekärlek, vetenskapens och konstens alla lycksaligheter».

Det blir ett nytt giganternas anfall mot himmelen, säger du slutligen. Men giganternas tankar ha vuksit. Det gäller icke mer att krossa himlen, utan att »rycka ned den till jorden».

Och i trots af allt detta tror du på lidande-religionens seger!!

Där slutar vår öfverensstämmelse.

Hela ditt försvar för den kan förenklas till och sammanfattas i påståendet: Lidandet är ett faktum.

Men hvad säger du därmed? Mindre än intet. Slafveriet och lifegenskapen voro äfven fakta. Att jorden var värdsalltets medelpunkt, att stjärnorna voro fästade i olika kristallsfärer; att Minerva sprang fram färdig i ett ögonblick ur Jupiters hufvud och att värden skapades på säks dagar af intet — det var allt fakta.

Lyckoreligionen kan endast tillfredsställa de lyckliga, säger du — har intet hopp att ge de olyckliga, intet tröstens ord för de svaga. Misstag. Den är visserligen bygd på lagen om de starkas, lifsdugligas, utvecklingsdugligas seger. Men den vill icke förtrampa de svaga — vill tvärtom besegra dem genom att göra dem starka. Icke draga vinst af någons olycka — utan förvandla den till lycka. Icke göra kampen för tillvaron

än vildare och hetsigare — utan höja och förädla den till ett samarbete för tillvaron.

Var säker på att jorden har rum för oss alla. Här finnas ännu många öfverskådliga öknar att odla och befolka! Här fins plats för oräkneliga lif att växa och blomma utan att tränga ut och trampa ned hvarann, att bära frukt och vissna lugnt och gå sin väg med tacksam glädje i tidens fullbördan, att med ödmjuk andakt inför de eviga lagarna lämna sin plats åt dem som komma efter!

Och hvarför ta sin tillflykt till diktade sagohimlar och ett fullkomligt okänt och opålitligt lif efter döden — när den värd vi se är så bedårande härlig, när vi *kunna* utveckla detta jordelif till fullkomlighet och till öfverensstämmelse med »idealen»? Om vi endast äro armstarka nog och inte ge oss i slapp likgiltighet äller sjuk misströstan! Och inte tränga ihop oss i storstäderna, dessa lidandets själfva smitthärdar, dessa offerkultens underjordiska tortyrkammare, dessa den blinda, lumpna lifskampens slagfält och högkvarter. —

Du tror på ett annat lif — och tror blint, ty hvarken du äller någon annan har någonsin sett en glimt af det, och du kan icke framlägga ens skuggan af ett bevis för det. Jag tror på detta lif — och tror seende. Jag *vet*, genom min och andras erfarenhet, att jordelifvet kan vara och i regeln skall bli så rikt, så fullt och helt, att det blir en fysisk omöjlighet att drömma yrande feberdrömmar om ett annat lif. All

vår lifslängtan skall bli tillfredsstäld här. Och den alltkännande, alltfamnande lycksalighetskänslan skall bli människans oafbrutna hvardagskänsla. Icke någon hänförelse, som flammnar upp ett ögonblick då och då, som oväntat kastar sig mot skyn och lika oväntat sjunker samman och slocknar igen. Utan en ständig stämning af hälg och högtid, en hänryckning, hvilken som en lugn, varm, ljus soldager ligger utbredd öfver hela lifvet, öfver alla dagens minsta handlingar och alla nattens dunklaste drömmar. En våglinje, som böljar mjukt i sänkningar och höjningar men aldrig brister — mina bärgåsars mjuka, stora horisontlinje! Och alla små hvardagsbekymmer skola likaväl som alla stora lifshändelser smälta in i denna soldager, bli toner i detta rika, ständigt ljudande ackord!

Jag har redan sett en gryning till denna dager i fjärran, redan hört preludier till detta ackord.

Mitt lif är en sång, jag har diktat den själf,
om alla jordens fröjder.

Den flyter fram som en brusande älf
mellan skogar och blånande höjder.

Den dansar fri
till en hög melodi.

Hvart år är en värs, hvart dygn är en rad,
deras klang är klar, deras gång är glad.

Ett flammande ord är hvar flyende stund,
en dallrande ton hvar sekund.

Mitt lif är en låt på näfverlur
 om våren och vårens gamman.
 En visa om älskog i klingande dur,
 två röster sjunga den samman.
 Och tankarna gå
 i rim två och två
 och lyss till hvarann och svara hvarann,
 och den ena rösten är hög och grann,
 och den andra har klang af en näfverlur,
 som joddlar och jublar i dur!

Mitt lif är en sång om sommar och sol
 och om jordens bäfvande längtan.
 Jag står på bärget och stryker min fiol
 i viss och lycksalig väntan.
 Och natten går,
 och ur djupet mig når
 i en mångstämmig kör all den strålande sång,
 som ur jorden skall stiga mot rynden en gång,
 när i samklang försonas allt larm och allt kif
 och en hymn blir hvar lefvandes lif!

Din tro allomfattande, din lära uttömmande?
 Handen på hjärtat, yngling: hvilken kult står högst,
 den hvars musik uteslutande består af salmer, eller den
 hvars andakt tar sig uttryck i och näres af allt som

klingar skönt: glada visor likaväl som allvarshöga hymner, danser likaväl som salmer, brusande dryckes-sånger likaväl som blida kärlekskväden!

Den som skänker målare och diktare endast ett fåtal åter och åter upprepade motiv, äller den hvilken öppnar hela värden och lifvet för sina dyrkare att ösa ur, att befruktas af och omskapa!?

Den hvilkens gud endast uppenbarat sig en gång — äller den som anser allt lefvande vara gudsuppenbarelse; den som talar om den eviga döden — äller den som ser att intet dör, att endast lifvet är evigt; den som tror — äller den som vet! —

Å, det är ju det fegaste af allt fegt, den småsintaste och tarfligaste själfviskhet, detta rymningsförsök ur lifvet som din och hopens »blinda barnatro» är!

Utveckling, mänsklighet, efterkommande, sägen I med hånton och akselryckningar. Deras lycka gör ej oss lyckliga. Utvecklingens mål ligger för långt bort för att kunna tillfredsställa oss och locka oss att tro på det, att arbeta för det, att känna oss lyckliga med den tanken att det en gång skall hinnas — och hinnas åtminstone till en liten del med hjälp af vårt arbete. *Jag* får ingen glädje af att målet är hunnet — *jag* är då längesedan död och begrafven. Och för öfrigt — hvem ansvarar för att det någonsin skall hinnas? Hvarför skulle vi fylla våra lampor med olja för en

brudgum som kanske aldrig kommer? säga de fåvitska jungfrurna.

Ja, jag kan inte hjälpa jungfrurna. De må gå i kloster.

Men jag känner ett annat slags människor, och jag vill af alla mina krafter sträfva att närma mig dem, att bli en af dem.

Vi — i vår visshet om framtiden, i vår kunskap om alltings enhet, i vår till samkänsla med mänskligheten, med alltet utvecklade själfkänsla njuta vi redan en försmak af den lycka och fullkomlighet, som vi hoppas på för våra efterkommande. Blotta aningen om gryningen är oss en vällust — en dunkel drömbild af framtidens människa fyller oss med glädje. Vi skälfva af hänryckning vid blotta tanken på att våra frågor en gång skola få svar, våra gåtor en gång lösas — och lösas af människan själf, i detta jordelif. Vårt härligaste arbete och enda tidsfördrif är att forma och forma de marmorblock vi alla bära inom oss — de, ur hvilka i tidens fullbordan gudamänniskornas gestalter skola springa fram i naken härlighet! Förr eller senare allt efter vår idoghet, vår skaparkraft!

Denna väntan, detta arbete är den enda salighet som fins för oss. Men vi behöfva ingen annan, ty någon större kan ej tänkas.

Denna tro på människan är den enda människovärdiga religionen. Denna sträfvan att föra sig själf

och andra i riktning mot henne är det sanna prästdömet, den sanna gudstjänsten. Och denna andakt — en fast hopsmält förening af två känslor: längtan bort från det lilla och fula och svaga vi äro, samt förtröstansfull tillbedjan af det stora och sköna vi kunde vara och skola bli! — den är långt djupare, innerligare, lifsfullare, evighetsfullare än någon åkallan af alla himlars härskaror af änglar och helgon!

Vill du höra en bit ur en predikan? Den är skrifven af Strindberg:

»De unga, de tro icke på den personliga fortvaron, men de tro på fortvaron i släktet, och när den tron blifvit lefvande*), skola vi se en annan moral än den själfviska, som aflar goda gärningar och en tarflig välgörenhet i hopp om en personlig belöning efter detta. — —

Alla ramlade illusioner medföra sorg. Därför bort med illusionerna! Utgå ifrån att solen slocknar, och du skall bli glad att den lyser ändå, utgå ifrån att vi skola åldras, och vi skola förvåna oss öfver att vi äro så unga! — —

— — Lek, spring, åk skridskor, slå boll och var ung med de unga! Du skall få en sund kropp och en sund själ, som skall tro på lifvet och med mod gå i kampen, ty kampen skall komma, men den skall icke bli så vresig, så gallbitter; det skall slås

*) Kursiverat af mig, brefskrifvaren.

friska sår, så att blodet rinner rött, men där skall icke förgiftas, så att blodet stannar svart och tjockt! Och du skall slåss med glädje, ty din sunda kropp skall ge dig hopp om seger, och om du ligger som en slaktad kalf, skall du ändock känna att det kittlar i vänstra sidan och drar i mungipan, ty då har du lifsglädjen i närvändarna, och de hålla ut i det längsta; ja, ända fram till den dagen då vår ande får en ny luft att andas och våra själar få en annan föda, och då ha vi lifsglädjen på fullt allvar, men först då! Jag har läst för mycket af Thomas a Kempis för att få vara med om den, men jag vill ändock arbeta för den, ty jag tror på det kommande släktet!»

Amen. —

Och vill du höra en morgonsalm?

En hvilans natt har åter flytt.
Ur sömnens djupa, dunkla schakt
vi stiga upp med fröjd på nytt
i dagens ljusa, gyllne prakt.

Därnere djupt i grufvans schakt
vår oro sjönk i stillhet stor.
Där bredde dunklets milda makt
för våra ögon mjukt ett flor.

Där steg och sjönk ett stilla sus,
en lugn, af jorden gnolad sång,
och stundom glimmade ett ljus
djupt i en låg och dunkel gång.

En skugga stum, en skepnad hög
i skymningen förbi oss gled.
En gnista genom mörkret flög —
ett sprängskott ljud i nattens fred.

Vi darrade som löf och strån,
och jorden bäfvade och skalf,
och bärgen rämnade med dån,
och malmen klang i djupets hvalf.

Och droppars fall och släggors slag
där mätte nattens timmar lugnt.
Och natten går, i ljusan dag
vi stiga upp med sinnet ungt.

Med vaknad blick, med hvilad syn
vi möta solens fulla ljus.
Vi lyss till lifvets sång i skyn
med själen full af tystnans sus.

Var hälsad, sol i himlens sky!
Din glans, din eld är evigt ny.
Oss i ditt varma sköte tag,
o Gud, o höga, klara Dag!

Hemmet är den enda kyrka och familjen det enda samhälle vi erkänna. Det kan också sägas så, att värden är vår kyrka och hemmet dennas allra heligaste.

Vi ha symboler, äfven vi. Majstången och julgranen äro två af dem. Tvänne fyrbåkar, resta på de två poler kring hvilka hvarje vårt år vrider sig, midsommar och jul.

Majstången, denna härliga bild af ståndaren, befruktaren, lifgifvaren — det är lifvet själf vi dyrka i honom, smydd med all den jordiska sommarens mäktiga fägring och färg, med löf och blommor, med kransar och band, med urblåsta äggskal och med en förgyld tupp, en hane, högst på toppen!

Ned med korset — upp med majstången i stället! . .

Och julgranen, med sin aldrig vissnande grönska, med sina ljus och äpplen och stjärnor, dem hon bär som en mor på sina armar — vi dyrka evigheten i henne, lifvets seger öfver död och förgängelse, ljusets öfver mörkret. Det lefvande grönas och det brinnande gyllenrödads öfver det kalla hvita, det döda svarta. —

Vi ha också sakrament. Hvarje morgon undfå vi i vår klara, djupa sjö den nya födelsens bad. Och hvarje vår måltid är ett glatt och högtidligt annammande af jordens lekamen och blod.

Alla sommarens bär och alla höstens frukter — de äro klara droppar af detta blod, de äro saftpärlor,

präссade ur jordens fulla barm, ur vår gamla moders stora varma hjärta.

Du som törstar och försmäktar — lägg dig ned på marken, sug de röda pärlorna, drick din moders starka, rena blod!

Känner du icke varma floder strömma genom dina uttorkade ådror — känner du icke unga krafter sjunga i muskler och närver? —

Vi ha äfven fäster och högtider.

Alla de glädjeämnen dem våra fäder älskade och odlade, men hvilka legat glömda och skendöda i skräpvråarna, dem skola vi draga fram och väcka upp igen. Alla dessa gamla fäst seder, detta firande af hälgar och bemärkelsedagar, som stelnat i tomma former och blifvit liflösa seremonier utan innebörd, grant påklädda skelätt utan hjärta och hjärna — det gäller att tillföra dem nytt blod, vårt eget blod, att gjuta ny glödande metall i formarna, att blåsa in i dem en ny själ, en ny mening och betydelse.

Så skall hvarje årets tid ha sin fäst. Vi skola för hvarje solhvarf fira om igen lifvets lif, från dess födelse genom dess blomning och mognad till dess vissning och insomnande.

Så här fira vi en af höstens högtider.

När svalor och ärlor ha lämnat oss och flytt undan nordanvindarna till södern och sollugnet; när

löfven ha fallit och björkkronorna stå bara och brunviolätta, liksom afbrända, slocknade; när hafresnesarnas vakter tågat in i ladornas baracker, skrämnda af frosten — när vi bärgat våra äpplen och päron, burit in trädgårdssoffor och gungbräden, kräftburar och metspön under tak, gödlat sängar och rabatter och brett granris öfver jordgubbar och pioner, snödroppar och brandgula liljor — då samla vi ihop våra trogna vänner och goda grannar en klar och vacker morgon att med oss taga farväl af sommaren, begå den stora höstreningen och göra vår kyrka till en borg mot snö och köld och mot vinterns hårda stormar.

Vi stoppa till alla springor och hål och breda mattor och hudar öfver golfven. Vi kasta ut alla vissnade blommor i vaserna och sätta tall- och enkvistar i dem i stället. Vi sätta in dubbeldörrar och innanfönster; och i hvarje fönster skapa vi landskap mellan rutorna, af alla slags vackra mossor, af tall-, gran- och alkottar, af röda och gula löf, af vackra stenar, malmbitar och bärgkristaller. Det första solen ser, när hon tittar in genom våra fönster, är dessa stenar, och det är en fröjd att beskåda hur de glittra och flamma i skenet, hur hvarje stråle slår gnistor och brokiga lågor ur dem, där de ligga mjukt bäddade i fina hvita drifvor af bomullssnö.

Och det går under sång och glam och glädje, allt detta arbete!

När det är fullbordat, taga vi af oss sommar-
kläderna — hoppa i Wessman för sista gången i år,
att hämta styrka och hälsa till den långa natten —
stiga upp och kläda oss i varma, tjocka vinterkläder.

Så gå vi in och stänga dörrarna efter oss. Påtaga
röda skinntofflor, draga förhängena för fönstren. Ordna
oss i en ring kring stockelden som flammar på kyr-
kans altare — den är solen, kring hvilken vårt lif
kommer att kretsa nu, när den andra solen bleknar
för en tid.

Tända långpipor eller sigarätter, blanda ångande
varma, guldbruna toddar . .

Berätta sagor och spökhistorier, läsa dikter och
lyssna till höga sånger, sjungna af en varm kvinno-
stämma — Sindings Løv och Høst paa heien, Sjö-
grens Høstvisa, Suckarna, I dødens tysta tæmpel-
gårdar, I de sidste Øjeblikke, denna den underskö-
naste sång, som ännu stigit från jorden mot stjärnorna
en månblå höstens natt.

Det är stilla runt omkring. Det brusar endast
långt borta, i någon fjärran skog. Och Wessmans
vågor glida gnolande in mot stränderna, och sjunka
suckande tillbaka igen.

Genom den röda brasskymningen, genom det sti-
gande suset därute, droppar stilla den entoniga melodin
i Høstvisans ackompanjemang — droppe efter droppe,
alla med samma klang, i evigt samma lugna, jämna
takt . .

Och bruset nalkas — det hinner fram till skogen
bortom åkrarna och sväfvar af och an där i höjden.
Och Wessmans vågor gnola allt högre — och Suc-
karnas tunga ackord och mjuka tongångar fylla still-
heten med harpklang, och den varma stämman ropar
— sjunker — dör bort —

»Tag dem, o evighet, till sist!
Vårt lif ett vindkast är som hastar.
Det skakar i ditt träd en kvist
och blommorna i stoftet kastar...»

Och bruset nalkas än mer. Nu dånar det runtom,
nu kramar det vår kyrka i sin starka, skälfvande
famn, och Wessmans vågor sjunga högt och vältra
sig mot stränderna, och ur pianot kommer Griegs
Efteraarsstorm tumlande, mäktig och vild —

»Hvor blev du af, du milde Sol?
Stormen har taget din Kongestol!
Blegnet er hver en Rosensblomme,
Somren er omme — Somren er omme — —
Alt blev plyndret en Efteraarsnat,
nu holder Vintren sit Indtog brat — —
Men lad Vintren kun være streng og haard,
der kommer engang saa lys en Vaar! — —
Det ved hvert eneste lille Skud:
engang raaber Solen 'spring ud, spring ud!' —

Eia, hvor blier det sødt at se —
 eia, hvor blier det sødt at se
 den første Blomst i den sidste Sne! — —

Våra gäster ha farit.

Vi äro ensamma — jag och min kära.

Vi sitta och se in i brasan, nu en gniströd glöd-
 hög, ur hvilken stundom en klarblå låga slår upp,
 för att ögonblicket därpå blekna och slockna.

Vi känna mörka, molntunga tider stunda. Stor-
 miga nätter, kalla grådisiga rägn dagar.

Men vi hysa ingen fruktan, vi bära ingen sorg.

Vi älska stormen som med ena handen sopar bort
 allt gammalt vissnat och förtorkat och samtidigt med
 den andra strör nya frön öfver all jorden, hoptals,
 milliontals.

Vi njuta såsom jordens mylla af rägnen, det rän-
 sande och förfriskande, det saft- och kraftförnyande.

Vi höra en vårbäckes porlande klang i höststor-
 marnas brus. Vi veta att det ej fins någon död,
 endast sömn, ej någon förgängelse, endast förvandling.
 Att äfven stormen är solens son, att äfven den gråa
 dimman och de tunga svarta molnen äro former af
 solljus . .

Och stilla ber jag en bön:

Min sommarbrud, min vörnatts älskarinna,
 kom, fall vid altaret på knä med mig!

Storgården.

Där skall som offer all vår längtan brinna —
Allmakten, alstrande, evinnerlig,
Han som är en, är allt, är kraft, är lag,
är sol och blikst och storm, är natt och dag,
skall i vår kyrka stolt och ödmjukt dyrkas!
Böj knä med mig och bed, min sommarbrud,
om nåd att bli en jordmån för hans styrkas
befruktande och rika sådd!..

O Gud,

du höstens hårde, vårens milde Gud,
o se i nåd till dina sälla barn!
Vi äro svaga, äro löf och flarn..
Du gaf oss lif och lycka — makt oss gif,
att lefva såsom du, att föda lif,
att skapa lycka — Gud, oss styrkan gif!

VINTER.

Hvita vinter, frisk och ren
är din luft att andas.
Tränger genom märg och ben,
stark med blodet blandas.
Hvarje lungans minsta vrå
fyller af en isklar bölja.
Genom hjärnans säller grå
svala vågor skölja.

Hvita vinter, hög och ren
är din klang att höra.
Inga rop från kvist och gren
nattens stillhet störa.

Blott en enda glasklar ton
genom månblå rymder svingar,
tonar genom ödemon,
genom bärgen klingar.

Hvita vinter, fin och ren
mjuka drifvan skiner,
gnistrande i solens sken —
pärlor och rubiner!
Stugans luft gör vek och slö.
Låt oss tumla, låt oss bada,
hvita vinter, i din snö,
friska, rena, glada!

Dagordning.

Kl. 7 på morgonen: Jakthornslåt. Upp ur sängen,
in i duschskåpet.

Morgonhymn.

Skidfärd, äller jakt, äller skridskotur.

Kl. 9. Frukost.

Arbete.

Före middagen skidfärd o. s. v.

Kl. 1. Middag.

Siesta. Tidningarna läsas.

Arbete.

Skymningsstund vid brasan.

Kl. 5. Aftonvard.

Arbete.

Kl. 8. Kvällsvard.

Ett parti schack eller bräde — eller någon gång wira, med en gäst som tredje man. Läsning högt, sång och musik, dans.

Vi gå i väntan, på vinter och jul, på snö och is. Höststormarna ha rasat ut, allt är stilla, stilla.

Luften är mulen, liksom fylld af en pösande tjock, fint ljusgrå massa. Hvarje morgon är marken hvit af frost, och sjön är täckt af dimma; den hänger som ett mjölkhvitt, ogenomskinligt flor framför strändernas och holmarnas skogsvägg, och inne i vikarna glider den i luftblåa lösryckta tappar öfver vattnet. En skara andar i tunna slöjor hvilka sväfva i ljudlös, svindlande snabb flykt öfver den blanksvarta, orörliga vattenytan — ut mot öppna sjön, där de dyka in och försvinna i det hvita dunklet.

Vi gå i väntan — och en tyst morgon kommer det. Ett hvitt lager lossnar från det gråa taket däruppe, och flingorna komma dalande, komma sväfvande som hvita fjärilar, stora, fladdrande stilla, stilla.

Det ena lagret efter det andra — den ena millionen följande den andra, utan uppehåll, utan ända . .

Allt är hvitt — åkrar och gården i dalen, bygg-

nadernas tak, fall och ängar i bärgen. I hvita mantlar stå granar och tallar, i hvita spetsvärk och slöjor stå de nakna löfträden.

Härliga hvita — du är lugnet, den stora freden, den stora harmonin.

Du är alla färgers enhet och samklang. Ett fullt och rent ackord, där de alla smält samman, smält in i hvarann, oskiljaktligt, helt och klart.

Du är det Hela . .

Och hur skiftar och tonar du ej, hur dallrar du ej under dagrars och skuggors spel!

Under klara soldagar skälfver en guldglans öfver dina vidder, lätt och spröd, och i dalarna mellan dina vågor ligga skuggorna blå, varmt blå, klarblå.

Under kalla människensnätter utstrålar du ett blekt blågrönt sken, som pärlemor, ett magiskt drömljus, icke varmt icke kallt, stelnat och dock smekande.

Men grannast skimrar du under flammande solnedgångar. Allt rymdens lysande färgspel speglar du då, endast svagare, dämpat, i de mildaste toner, de finaste, sammetsmjukaste skiftningar — ljust böljgrönt, violätt, skärt och rosa — sakta bleknande, omärkligt smältande in i det hvita igen när solen sjunker . .

Efter ett par dagars snöfall.

Glatt och jämn som ett dansgolf ligger marken,

det glänsande fina täcket breder sig öfver stenar och tufvor, öfver åkrar och backar, öfver höjder och djup.

Eja, min flicka, fram med pjäksör och ullvantar, fram med skidor och stafvar ur deras skrubb uppe på vinden, där de legat i ide hela den varma sommaren, ovärksamma och makligt utsträckta i hettan under taket!

Alla gudar — du är vacker i din blåa rödkantade klänning med det vida blusliffvet, den korta kjolen, den käcka toppmössan med röd tofs öfver ditt rika brunburrika hår!..

Så snöra vi fast de långa smidiga vingarna vid fötterna — gripa stafvarna och glida bort.

Öfver hvita slätter ila vi, det knarrar och sjunger under skidorna; genom hvita skogar glida vi, under täta hvalf af snötyngda grenar, genom grönskimrande skymning, genom snöljus stillhet.. Utför branta backar och långa sluttningar rusa vi, det susar om öronen, buskar och träd dansa förbi oss, det sjunger i alla våra spända muskler, närverna tona som stålsträngar, det ropar i bröstet, det ropar och skrattar!

Å, det är lif, detta, jordelif och lycka!

Den vet icke hvad njutning är, som aldrig burits af dessa vingar öfver hvita bärg och vinterns tysta höjder. Den skall icke tala om lif och död och glädje och sorg, som icke stått på skidor utför en snöhöjld backe, fri och jämn och långsluttande.. Och den har icke känt andakt, som aldrig på dessa medar glidit genom storskogen en stilla, stjärngnistrande vinternatt..

Skogarnas flickebarn, hvit är din kind —
röd vill jag se den brinna,
rött friskt blod skall färga ditt skinn!
Spindlar i stugvrårna spinna,
men ute hviner så ren en vind
och skidan längtar att dansa och leka —
Skogarnas flickebarn, blek är din kind,
röd skall vinden den smeka!

Bärgenas tycke-barn, sol vill jag se
i ditt ögas blånande himmel.
Mörk är din blick af längtans ve,
af stugutankarnas vimmel.
Men gyllene vin är luften, o drick
och känn hur eld sig i blodet sprider —
Bärgenas tycke-barn, yr är din blick,
skidan som rusig glider!

Höjdernas lycke-barn, vingen din
är trött och hängande vorden.
Ny kraft skall den få af sol och vind —
farväl, I sniglar i jorden!
Nu glida vi bort öfver gran och lind,
öfver snöhvita skyarnas drivvor går färden —
Höjdernas lycke-barn, sjungande vind,
nu ila vi fram genom värden!

Wessman ligger — äntligen!

Han är en nattfågel, vill aldrig krypa till kojs förrän vid årets midnatt — tidigast kort före jul, oftast än senare.

Men nu en lugn och mulen natt föll han i tung och orörlig slummer, uttröttad af höststormarnas våldsamma lekar och oväsen. Och straks passade kölden på att lägga ett tätt tak öfver hans sofkammare, blankt och tunt som glas men likväl starkt och svårt att bryta en spricka eller slå ett hål i.

Fängslad är han, instängd och vanmäktig, och efter ännu några kalla nätter ila vi fram öfver det släta, glänsande glastaket på skridskornas hvassa stålskenor, rista namn och vackra figurer i det som med en skarp diamant, snurra runt och dansa vilda danser, eller sträcka iväg med långa, hvinande skär ut öfver den blanka vidden, mellan öar och holmar.

Hej, du gamle i djupet, är du vaken, är du vred . .

Men han sofver. Det hörs endast ett långt andedrag ibland, och vi se något ljust skymta djupt därnere under det tunna, halft genomskinliga taket och höra ett otydligt mummel, han vänder väl på sig i sömnen i sin svällande mjuka bädd . .

Dan för dan för dan för dan
för dan för dopparedan!

Å, jag är barn igen, jag är pojke igen, jag går och hör klockklang och spelande bjällror inom mig, jag går och skrattar för mig själf och räknar dagarna och drömmer och drömmer . .

— Det lider mot jul, det lider mot jul! —

Det är ett lif och ett knogande i kök och bagarstuga och bryggstuga, från morgon till kväll. Och öfverallt är hon med själf, husfrun på Storgården. Och där hon är, där är jag.

Jag hackar korf och hvisslar Anders Jans Lätta i takt, jag vefvar köttkvarn och sjunger simsaladimbomba . .

Jag formar fiskar och kusar, kransar och hjärtan, gubbar och gummor och harar och åtskilliga andra, af vetenskapen mindre kända varelser af vörtbröds- och saffrans- och pepparkaksdeg. Jag brygger julöl och punsch och smakar och profvar — har ej sedan min gröna ungdom läppjat på den gula oljan, som lär vara vår nationaldryck, men finner den nu hembrygd ega en säregen fin smak och arom . .

Och jag hör en tunn gubbröst småprata långt inne i mitt minne — »Sannerligen, det gör maten till något mera än bara mat — — det gör köksstök till en fästlighet och pigsysslor till en de saligas lek» . . . —

Jag lägger hafre och talgbitar i lådorna utanför fönstren och sticker käppar med halmkärffvar i drifvorna på gården — det är några af de spjutbeväpnade

vakterna från i höstas, hafresnesarna, hvilka skonats vid tröskningen och gömmts att vakta gården nu under de svarta vinternätterna.

Och sparfvar och talgoksar och domherrar komma dragande i stora flockar och sätta sig i lådorna och kärfvorna att hålla oss sällskap och berätta äfventyr och skogssagor dagen lång. —

På lediga stunder mäjslar jag en jättebildstod af snö på gårdens högsta drifva som sockel.

Jag kallar honom kung Vinter. Ett par svarta kol från en mila har han till ögon; de blicka mörkt fram under en krona af enriskvistar, som omsluter hans panna och hjässa. Ett yfvigt och långt skägg af grågrön mossa böljar öfver hans breda bröst; hela hans ståtliga gestalt är insvept i en vid vit mantel. I ena handen håller han ett bloss, i den andra en piska med en hvass ispigga till snärt.

Runt omkring honom stå snöbollslyktor i en ring, de skola lysa om julafton.

Och på ömse sidor om stora trappan stå resliga granar, och på ena sidan stå två par skidor med bakändarna nedstuckna i drifvan och buga sig som ett par gamla betjänter, när du svänger in på gården med bjällror och hej och hallå! —

Julklappsvaka.

Tre par unga människor äro vi — Alvar Gran och Annika, jag och min fruga, Gösta och hans. Hela värden sofver, endast vi äro vakna.

Vi äro som afstängda från allt, som på en öde Söderhafsö. Runt omkring brusar mörkret som ett rullande haf utan gränser.

Det prasslar stundom i kvinnornas handarbeten. Nålarna gå snabbt ut och in, mjuka kvinnohänder föras behagfullt af och an och skymta som vingar genom den tunna ljusblå sigarättröken.

Alvar tecknar tyst — Annikas porträtt.

Gösta sitter vid pianot, spelar dämpat, låter den ena dunkelröda drömmen efter den andra glida förbi långt bort i mörkret.

Och jag läser högt. Dickens gamla härliga julhistoria om Scrooge och Marleys ande.

Jag känner varma unga ögon hvila på mig, och jag hör musiken som ur fjärran, ur luften, mjukt skiftande efter berättelsen, efter gamle Scrooges växlande syner i julnatten.

Kväll — ett par dar före jul. Jag kommer på skidor öfver sjöns vida hvita snöslätt. Har varit till byn, är nu på hemväg.

På väg till Storgården för att jula — liksom en gång förr!

Då var det storm inom och omkring mig, och mörker och vilt yrväder. Då låg allt framför mig som ett vältrande svart kaos, jag gick vilse i natten och fördes runt och runt i mina egna spår. Och när jag närmade mig udden, steg gården fram ur mörkret svart och tyst och död — icke anade jag då att den skulle bli mitt hem på jorden, att allt hvad jag längtade och letade efter låg och slumrade i väntan där inne i hörnen under dam och spindelväfvar!

Men nu! Det är månsken, ej en sky på himlen. Allt är klart och blått, rymden, bärigen, sjöns och åkrarnas snöfält, alla skiftningar af blått från det mörkaste svartblå till det mäst bländande och lysande ljusblå. Och tyst och lugnt, ljufligt leende lugnt . . . Och därborta på udden skymtar stugan bakom de rinfrostiga björkarna, ur ena skorstenen stiger tunn hvitblå rök som en stilla sång mot den höga himmelen och där är ljus i stora salens gafvelfönster, två varma lågor, glödande djupröda mot allt det blåa omkring, två strålande stora ögon som blicka mot mig fulla af tysta, famnande välkomsthälsningar, fulla af längtan, fulla af kärlek . . .

Jag stannar ute på sjön. Jag står och ser in i de varma ögonen och vill både gråta och le.

Å mitt hem, mitt hem på jorden! —

Doppardan! —

Det är tidigt på morgonen.

Jag springer upp ur sängen, drar gardinen åt sidan, tänder en brasa i kakelugnen och kryper åter under täcket.

Vi ligga tysta i tystnaden och se ut. Brasan sprakar och gnolar, några stjärnor gnistra i mörkret öfver bärget mitt framför oss, och ett par röda ljus tindra i skogen längre ned på sluttningen — de brinna i grufstugan och maskinhuset vid Lekombärget.

Vi ligga tysta och vänta.

Och den mörka natthimlen ljusnar, stjärnorna blekna och blåsas ut en efter en, de röda ljusen slockna.

Och öfver skogskanten sprider sig ett brinnande rött sken, allt varmare, allt högre och vidare omkring.

Och hälgens glada frid kommer sväfvande som ett stilla sus, breder sig runtom, sänker sig öfver höjder och dalar, öfver vägar och vildmarker, öfver stugor och gårdar, öfver alla våra sinnen. — —

Fort går förmiddagen under det lekande arbetet med att kläda granen.

Grann skall hon bli, prydd med glänsande smycken och meningsfulla sinnebilder af alla slag — själf en härlig sinnebild af det varma, grönskande lifvet mitt i köld och snö och mörker.

Prydd med hvita ljus och röda äpplen, med silfverbjällror och glasklockor, med alla folks och länders flaggor; med blommor och djur, bakade af söt och välsmakande deg, med ymnighetshorn och Amorspilar; med stjärnor, klipta af guld- och silfverpapper och ordnade efter höga mönster: där fins Karlavagnen, Orion, Lyran, där hänga djurkretsens figurer i en ring, hvilken omsluter hela trädet, tvärs öfver den går Vintergatan, gnistrande som af rimfrost, och i toppen sitter en sol af mässing och blänker och strålar.

Å, det är fäst i detta arbete, det är en glada gudars skaparlek! —

Så är middagen inne.

Vi samlas i köket, allt gårdens folk, herrn och frun och jungfrun, gårdskaren med hustru och barn och sin gamla mor — hon bor i en stuga i närheten, lefver där ensam med tre getter och en katt och en hel skara blommor i trälådor och bleckburkar i fönstren.

Ett stort bord är dukat där i köket — med ångande glögg och skummande mörkt öl, med skinka och korf och alla julens starka rätter, med en gryta att doppa i, med sylt och smörbakelser.

En fästmåltid som skrider sakta fram under skratt och muntert samspråk. —

Så skiljas vi — för att träffas igen fram emot kvällen.

Så stänga vi in oss hvar och en på sitt håll, och en doft af lack sprider sig stark och djupröd genom rummen och blandar sig med granens friska, mörkgröna vällukt. Å, denna stilla, varma doft, den är ljufligare än alla vårens svala fläktar och alla sommarens blomsterångor! Denna doft af hem och af skog, af behaglig brasvärme och af kärnsund, stark barrskogsluft! — —

EN JULSAGA.

Öfver höjder och dalar ligger snö och tystnad. Skymningen faller, rymden mörknar.

När den första stjärnan springer fram ur det blåa dunklet, skrider en mörk skepnad ut ur skogen, stannar spanande mellan de yttersta stammarna och vandrar därpå sakta vägen fram utför den hvita sluttningen.

Han är lång och grof, knotig som en tall och insvept i en lurfvig björnskinnspäls. Han linkar med böjd rygg, en fullproppad säck rider på den, och i de ludna händerna bär han några rimfrostiga smågranar. Under lufvan sticka ett par korta stumpar fram som af horn; under de yfviga ögonbrynen ligga ögonen som ett par djupa svarta hål — ett par grufhål med en flämtande eld längst ned på botten. Och öfver det tofviga bockskägget svälla läpparna tjocka

och röda som lingon, böjda i ett ständigt underligt löje, på samma gång tungsint och vilt lystet.

Där ligga stugor i dalen, mörka små hus med ljus i fönstren, som en hop flugor med lysande ögon på snöns hvita duk. Han styr sina steg dit, han glider som en svart fläck öfver de hvita åkrarna. Så försvinner han i en stuga — kommer ut igen om en stund, går in i nästa, och nästa, och nästa.

När han klifver in i kammaren, fylles den af en stark doft — det är mäst frisk luft, hög och ren bärgsluft, med den blandar sig lukten af kåda och barr, af vilda bär och vilda djur; skogsdjur² och friluftsdjur med tjock mjuk päls och tjockt mörkt blod.

Han stannar i skymningen nere vid dörren. Folket i stugan undrar och stirrar först, men så ropar någon af barnungarna med en röst som skälfver af skrämsel och salighet: Julbocken!

Då ser man sképnaden vid dörren nicka, och stode han ej i skymningen, skulle man äfven kunna se hur hans löje vidgar sig till ett vänligt och belåtet grin som breder sig öfver hela det mörka, håriga ansiktet.

Far själf närmar sig honom. Då räcker han först fram en af smågranarna, så öppnar han sin säck, plockar fram åtskilliga småsaker ur den och öfverlämnar dem tyst åt familjemedlemmarna, både stora och små, en åt hvar i tur och ordning.

Det är präktiga julklappar han ger. Det är pälsar af vilddjursskinn och kuddar, stoppade med vildfåglarnas fjädrar. Det är brödkakor och bullar af åkrarnas säd, flaskor med klart och läskande källvatten; skinnande ljus, formade af kreaturens fett, och ett fång torr och sprakande ved, det kastar han själf på spisen. Det är näfverskåpor fulla med bär — friskt syrliga lingon, doftande smultron, blåbär med blodröd saft, klara gullröda hjortron; och näfverlurar och klingande granna melodier att spela på dem. Smidiga skidor och enbågar med pilar åt småpojkar, barkbåtar och pipor af säl- och rönkvistar, som kunna härma alla luftens drillande väsen. Och åt småflickorna gran- och tallkottar, förvandlade till kor, kalvvar, getter, får, med pinnar till ben, en hel ladugård; och dockor af trädrötter med mossa till hår, och kronor och kransar af blomster och löfviga kvistar.

Härliga skänker är det han strör omkring sig i minsta koja, och säcken hans är en trollpåse, ju mer han tar ur den dess fullare och outtömligare tycks den bli.

Där finnas också gåfvor af ett finare och dyrbarare slag; men dem skänker han ej åt hvem som helst. Det är ett sjungande sus i furukronorna och en stor, leende längtan; det är en blå sommarnattsskymning och ett varmt och brusande blod; det är soldagrar öfver bergen med skallande rop och gungande klara

ekon, och månsken öfver snöhöljda vidder med drömskt lugn och stärkande hvila för alla sinnen.

När han hälsat på i alla stugorna och öfverlämnat alla sina gåfvor och håfvor åt människobarnen, vandrar han sakta bort igen uppför sluttningen, med tankfull blick mot höjden och mumlande för sig själf under det fylliga röda löjet.

Och då den sista stjärnan slocknar i gryningens skära ljus, slinker den gamle Pan åter in mellan stammarna och försvinner i det djupa, tigande skogs-dunklet. —

Det är jag som ikläder mig den gamla Pans skepelse, som spelar julbockens rol — så gott jag kan.

Jag sveper mig i en stor päls, sätter på mig ett yfvigt lösskägg och en lufva, i hvilken ett par horn äro fastsatta, och slänger en säck på ryggen. Vandrar ut i skymningen och tittar in i stugorna runt omkring.

Mycket har jag ej att ge, min säck är ingen trollpåse utan är snart tömd, alltför snart. Några brödkakor och bullar, några ljus och äpplen, några billiga böcker — folkskrifter och sagböcker — några flaggor och stjärnor att sätta i julgranen, det är allt. Endast en droppe i hafvet. Men alltid en droppe, och det skall bli fler med tiden.

Jag vänder hem igen med säcken tom.

Och nu samlas vi åter — att fira själfva den stora fästen. Midvinterns fäst, och hemmets.

Fira den med flammande eld på vår kyrkas altare; med ljus i alla fönster, brinnande klart hela natten; med gåfvor och skänker till hvarann, alla åtföljda af glada värser, alla öppnade under skratt och förtjusning. Skänkta och mottagna med varm hand och ärlig glädje.

Fira den med dans kring granen, där hon står och ler med femtio tindrande ögon, höljd i en sky af ljus. Och med sång och musik; Storgårdens husfru sjunger, det är visor och hymner, och vackrast och varmest af alla sjunger hon den mildt strålande sången Julens alla vackra klockor, klingen! . .

Fira den slutligen nere i matsalen med en rätt från hafvet och en från land — lutfisk med en smak af klara salta böljor, och ångande gröt med en böna gömd i sitt inre.

Det är en sal som det smakar att äta mat i! Den är hållen i varmt och fett jordbrunt; släta ljusbruna väggar utan annan prydnad än ett par ljusskärmar af mässing samt två taflor under taklisten — den ena föreställer en lunkande björn i skogen, den andra ett rytande lejon utanför en klippåla, båda gå i brunt af ålder och äro målade af en namnlös konstnär för längesen, ha hängt här sedan farfars fars tid om ej längre. — Mörk ekmöbel i gammal rådhuskällarstil, rät och slät,

utan en fals eller svängd krumelur; bord, stolar och två högkarmade väggbänkar med dalväfnader — rosegång i klara färger på svart botten. — Vid ena väggen ett gammalt skåp och i ett hörn en gammal golfklocka; det förra bär årtalet 1795, den senare 1784, och bägge äro smyckade med de praktfullaste blomster, stjärnor, kronor och andra ornament i dämpade rödbruna, gula och gröna toner. Och i skåpet ha våra förfäder haft sitt silfver, och alla ha de läst om och om igen värserna, som stå målade på klockfodralets framsida:

DU NÖNS MEN HAN ES ISS.
 DU GÅN MEN BERN ES INDI.
 DU BANAN EUNDESSO.
 DÅ ANDRA EDJVA EDI.

DU TÄLLEN ISD OCH EUNO.
 RUNDÖN NÅN EDE UPPGÅN.
 DU ANDRA EÅGA NAN.
 DET DU ES ESSEF FÖNSETÅN.

På ena fönsterbordet ligga julhögarna. Hvar och en har sin, bestående af vörtbrödsfisk och kuse, flätad saffranskrans samt gubbe, gumma och gris af pepparkaka.

Och mitt ibland dem står i en hög och smal röd vas en smågran och doftar, prydd med brinnande vaxljus och svenska flaggan i toppen.

Och grenljusen flamma i sina mässingsstakar, tennstopen och tallrikarna på spiskransen glänsa ny-skurade, och i roliga grötrim prisas matens sötma och dryckens must och hälgens varma trefnad. — —

Midnatt.

Vi stå i fönstret och se ut.

Natten är strålande. Både himlen och jorden äro öfversållade af gnistrande stjärnor.

Därupe i det djupblåa hvalfvet svänga de sakta af och an som gyllene kläppar i stora osynliga klockor. Vi tycka oss höra deras klang — den fyller rymden, mäktig och stilla gungande — bing bång — bing — bång — —

Härnere tindra de fram ur de svarta skogsdjupen brinnande röda och orörliga. Runtom sjön brinna de, nere på stränderna och uppe i höjderna. Och hvarje sådan gnista är ett upplyst fönster i en stuga, en brasa i en spis, en flammande eld på ett altare.

De äro lysande och glödande värdar, stjärnorna härnere bland bärgen liksom stjärnorna därupe kring Vintergatan.

Och alla låna de sitt ljus och sin värme från solen — solen, hvilken vi ej kunna se, där hon vandrar långt, långt bort i rymderna och beskiner andra näjder. —

Där flamma äfven andra lågor i natten. De glida snabbt fram utefter landsvägen uppe på slutningen, utefter vintervägen öfver sjön, än en och en, än flera i rad.

Vi tycka oss höra klinkande klar bjällerklang långt borta, när vi se dem — de äro bloss och facklor, de äro på väg till ottan i kyrkan borta i byn.

Vi behöfva ej fara att höra en svartklädd präst tolka skrifterna för oss. Vi hålla otta i vår egen kyrka.

Den ligger så tyst, så full af hög frid och varmt ljus. Och mitt i den står granen; vi sätta oss i ett hörn af långsoffan att betrakta henne, där hon står med alla sina ljus tända.

Då tyckes hon oss väkta, väkta mot rymden. Taket viker sakta undan — väggarna sjunka stilla ned och försvinna. Uppåt växer hon snabbt, och hon vidgar sig åt alla håll, allt vidare och vidare omkring sträckas grenarna.

Som en tämpelspira skjuter hon mot stjärnrymden, väldig och hög reser hon sig öfver bärg och skogar. Det är icke bomullstappar som ligga på hennes grenar — det är hvita skyar hvilka komma sväfvande och linda sig kring hennes stam och fastna på hennes mjuka barr. Och det är icke äpplen och pappersstjärnor som hänga på hennes kvistar, icke små vaxljus som tindra i hennes grönska; det är röda och gyllene värdsclot, det är rymdens solar och stjärn-

bilder hvilka hänga i silfvertrådar i hennes starka grenar.

Det är en julgran!

Och hon växer ej blott uppåt, hon vidgar sig också runtom åt alla håll. Hennes krona sväller, hennes grenar breda ut sig öfver höjder och dalar, öfver land och haf, sträcka sig högt öfver jorden, allt vidare omkring. Som tusen armar äro de, hon öppnar dem som till ett famntag, i hvilket hon vill sluta rymd och värddar; hon sträcker dem starka och mjukt böjda öfver de blåa vidderna som för att skydda och hägna, hon höjer dem välsignande öfver allt lif.

Och i hennes grenars skugga hvilat allt lif med öppna, strålände ögon, i vakna, tysta stjärndrömmar.

Som barn i sin moders sköte. —

Härrliga dagar, hälgdagar, fästdagar!

Det är ett åkande mellan gårdarna, än på skidor genom skogarna, än på skridskor öfver Wessman, än efter häst med spelände bjällror och snöhvita sländnät, liksom hopsatta af fönsterrutornas genomskinliga, strålände froststjärnor.

Det är ett njutande med alla sinnen, en alla krafters lek, själens och kroppens. Ett beundrande och profvande af julklappar af alla slag; ett föreläsande

ur jultidningar och nya böcker, ett gnolande och klinkande på nya sånger och fiol- och pianonoter.

Så skall lifvet gå! Under glatt arbete och tankfull hvila. Dagarna under sjungande sträfvan, med händer och tankar. Kvällarna under spel och dans och lekar. Nätterna under hvilande stillhet och förfriskande drömmar.

Kropp och själ, händer och tankar arbeta — leka — hvila.

Å, dessa dansar och lekar! Daldansen och Vingåkersdansen, Skära hafre och Väfva vadmal, Oksdansen, Träskodansen, Nigarpolskan och Domaredansen — och Räfven raskar öfver riset och Höga bärg och djupa dalar, och Hopp, mor Annika och Lyster ungersven Taga sig en vän, rosor och violer . .

Glada historier äro de hvarenda en, sagospel och äfventyr, fulla af lif och skönhet och mening. Djupa, inspirerade dikter.

En liten tid vi lefva här
med mycken möda och stort besvär.
Hej, tomtgubbar, slå i glasen
och låt oss lustiga vara!

Man dansar inte française och pas-de-quatre, när dessa äfventyr en gång kommit ens muskler att spännas och ens närver att spritta, och när dessa melodier

af gransus, och göklåt och vårbäcksplask en gång
fastnat i ens hjärna . .

Klara solen på himmelen den lyser,
och friska vattnet i klara källan det fryser . .

Man tål knapt att höra namnen på de där utlän-
ska salongsseremonierna och marionättpiruetterna. —

Vi ha också andra lekar, uppföra också andra
dramer. Vi spela Hamlet och Stormen, Faust och
Antigone, Kjerlighedens Komodie och Over Aevne,
Mäster Olof och Lycko-Pers resa. Hvar och en har
sin rol; den läses innantill, sittande eller stående, allt
efter hvars och ens önskan. Med aller utan åtbörder
och minspel, men alltid utan kulisser, kostymer och
ridå.

Publik är, förutom skådespelarna själfva, allt
folket i kringliggande stugor och gårdar, hvem som
vill komma. En förtjust och tacksam och iallmänhet
öfver förväntan förstående publik. —

När vi samlas på Starbo, lekes vanligen Jakt-
slottet. Gamlingen själf är Herr Hugo, han fördelar
de öfriga rolerna på oss andra och sitter på sin tron
med glad värdighet och ungdomlig förnöjelse.

Där berättas och improviseras i långa banor.
Historiekvällar och Songekvällar.

Nyårsnatten.

Ljus och lampor. Brasan flammar, granen strålar.

En liten skara ungt folk är samlad i salen. När det liden mot midnatt, taga de hvarandras händer och slå en ring runtom granen; och i samma ögonblick som klockan slår tolf, sätter den sig sakta i gång och skrider stilla runt, runt i takt till en dämpad enstämmig sång:

Och nu är dagen all —
nu strö vi snö i håret
uppå det gamla året
och bädda det i drifvan kall.
Fall, hvita täcke, fall!

Nu midnattsklockan slår.
Vi stjärnor strö i håret
uppå det nya året.
Välkommen, pilt, som nyfödd står
invid din faders bår!

Så taga vi i ring.
Med ringdans nytt skall börjas,
med ringdans dött skall sörjas.
Se soln och alla världens ting
i ringdans gå omkring!

Så sjunga vi en visa
att tidens växling prisa.
Med sång skall nyår fras,
med toner lifvet siras.
Kring nyårsbarnets panna
en brokig krans skall viras
at röda drömmar granna,
af tankar gyllenljusa
och toner blå som brusa!

I sofvande i husen,
stån upp och tänden ljusen
och lyssnen till vår röst!
Och dansen med i dansen
och binden denna kransen
för sommar och höst
och vinter och vår
kring nyårsbarnets hår.

Då blir dess lefnad solig
och god och rik och rolig,
och genom glada öden
det går med sång mot döden,
och när dess dag är all,
det sjunker lugnt i drifvan kall.
Fall, hvita täcke, fall!

Så kommer tjugondag-Knut.

Då dansas julen ut!

Granen plundras. Äpplen och karamällor, russin och mandel ätas upp — en sakramental akt! — flaggor och stjärnor och glasbjällror gömmas i en låda till nästa jul.

Och granen bäres i prosession ut på gården och stickes ned i drifvan, hvilken var sockel åt Kung Vinter — han är borta nu, har sjunkit ihop och smält samman med drifvan.

Och därute ta vi för sista gången i ring kring granen. Stilla skrida vi runt, runt, under djup tystnad, i takt till en långsam marsch, spelad på en fiol med sordin . .

Vän!

Hälgen är öfver. Årets största fästid är slut. Men ännu ligger dess stämning af värme och ljus öfver vårt lif, öfver dagens arbete och nattens hvila. Och den skall ligga så hela den långa tysta tid som stundar — till nästa hälg. Så skall julen räcka ända till påska!

Du skall ha tack för ditt julbref. Ja, vi ha »firat», det kan du vara lugn för. Men du misstar dig storligen, när du påstår att detta firande ej är något annat än ett oemotståndligt utbrott af den gamla »outrotliga» barnatron. Det skulle vara dina helgon

vi dyrka — mot vår vilja! Det skulle vara återlösningen, nåden, syndernas förlåtelse och hvad det allt heter, vi prisa och lofva — lidandet, korset, döden vi fira — utan att vilja erkänna det!

Nej. Det är snarare motsatsen till allt detta.

Äfven vi ha urkunder och heliga skrifter, ur hvilka jag läser högt om kvällarna för min hustru. Den nyaste af dem är Nietzsches Antikrist.

Och du tror att vi ens i våra svagaste stunder skulle böja knä för din gud — »syndares och sjuklingars gud», »vrårnas gud, guden för alla skumma gränder och afkrokar, för alla osunda kvarter i hela världen!»

För denna gud, som är »urartad till motsägelse mot lifvet i stället för att vara dess förklaring och eviga Ja!» I hvilken »fiendskap är förklarad mot lifvet, naturen, viljan till lifvet!» Och som är »formeln för hvarje bespottelse af 'denna värden'» . .

Äfven vi dyrka bilden af en mor med sitt barn vid barmen. Den är för oss till och med den djupaste af alla symboler. Den står rest öfver vår kyrkas altare — den är själfva hjärtat i vårt hem. Men just därför måste vi hata prästlögnen om den obefläckade aflelsen — denna dogm, »med hvilken de just befleckt aflelsen» — och därmed hela lifvet.

Vår gud är »odödligt sund, odödligt munter och harmonisk». »Hur skulle vi då kunna annat än förakta en religion — — som i hälsan bekämpar ett

slags fiende, djäfvul, frestelse! Som inbillat sig, att man skulle kunna bära en 'fullkomlig själ' i ett kadaver till kropp» . . . Som sträfvat att kufva både natur och kultur — och som därför själf måste bort.

Och hur skulle vi ens i våra barnsligaste stunder kunna »tro» — när vi veta, att »tro» betyder att icke vilja veta, hvad sant är.» —

Bruno.

Glatt öfverraskad af att så snart få svar på mina sista rader!

Så, du har läst Antikrist. Och är det oaktat ej återställd från din sjukdom!

Detta märkliga faktum bestyrker kraftigt Nietzsches egna ord: »Han (den kyrkliga fördomen) har ingen föreställning om, att en tro, en 'sanning' skulle kunna bevisas genom skäl» — han »känner blott en stor fara: det är vetenskapen — det sunda begreppet af orsak och värkan.» —

— Hur kan en människa vara »munter och harmonisk», så länge hon ser en enda sorgsen och disharmonisk bland sina medmänniskor, frågar du.

Du, som kallar dig lycklig — säger du vidare — du är en man som räddats ur ett skeppsbrott och nu står på din klippa lugn, trygg, glad, och ser dina kamrater kämpa runtomkring dig mot vågorna. Du ser deras förtviflade strid för lifvet utan att hjälpa

dem, du hör deras vansinniga nödrop men står kvar på din klippa, än mer, är hård nog att yfvas öfver din räddning, och, höjden af allt, har panna att le, att tala om lycka . .

Ja — bilden är ganska träffande. Men jag vill fullfölja den.

Sant är att jag är hård, sant är att jag känner stolt glädje öfver att jag upptäckt min klippa och orkat krafla mig i land på den — sant är att jag ler!

Hör nu också hvarför.

När jag ser ut öfver det stormande hafvet, skönjer jag klippa vid klippa, holme vid holme rundtomkring min. Hafvet är fullt af lycksalighetens öar! Dessa som kämpa mot vågorna och mot hvarandra, som ropa och jämra sig — de kunde med några simtag nå hvar och en sin strand. Men de se ej ens stranden, de veta ej af och vilja ej tro att den är så nära — ty de stirra uppåt, alltjämt uppåt, och vänta att ett halmstrå skall falla ned ur tomma luften till att rädda dem, de bida hvar och en för sin lilla del stora tecken och under, och anropa moln och skyar om hjälp i sin dödsfasas vanvett.

Två ting har jag nu att välja på. Jag kan kasta mig ut i vattnet på nytt — för att dela deras öde, för att själf åter brottas med vågorna och dragas ned i djupet af slingrande armar och krampaktigt trefvande fingrar.

Äller jag kan stå kvar och le, och ropa till de kämpande att de sänka blicken — att de se omkring sig i stället för att stirra upp i mörkret, att de samla sina krafter till ett par lugna simtag i stället för att förslösa dem i en fåfång strid och en lika fåfång väntan. Så skola de alla liksom jag nå sin klippa och sin lycksalighetsö!

Jag skulle säkerligen aldrig ha nått min, om där ej förut stått människor på stranden och ropat åt mig. Dem är jag tacksamt glad att vara vän med. —

Rätten till lycka — den tillkommer hvarje lefvande varelse. Ingen kan beröfva mig min, och ingen kan göra mig ansvarig för att andra ej *vilja* bevaka sin. Men de finnas, hvilka ej själfva *kunna* bevaka denna sin rätt. Det är dem det gäller att hjälpa.

Om jag någonsin skall bli stark nog därtill, det vet jag ej, men jag vill sträfva mot det målet. Jag har långt kvar än, många långa år kanske. Jag är ingalunda mogen och färdig och fullvuksen än, det vet jag fullväl; är egentligen bara en pojke, ämnar visserligen förbli det i somt alltintill min bleka död, men hoppas väl så småningom bli en man i annat!

Och ett vet jag: man kan ej sprida lycka utan att ha den själf. Det första och nödvändigaste vilkoret för att hinna målet: andras lycka, är att ha sin egen till reskamrat.

Af detta ord ha vi bland våra andaktsböcker två strålande härliga utläggningar. Den ena är ett galleri

af »Tankebilder» — formade af den hand, hvilken är på samma gång den rikaste och starkaste, den modigaste och mjukaste bland alla våra nu skrivande händer. Den tillhör en kvinna, och du känner henne; du har själf hört hennes röst en gång — denna sällsamt djupa röst af klockklang en sommarmorgon, kallande folket upp ur sömnen, ut att se på soluppgången, ut till dagens glada arbete och vakna, sunda njutning. Och äfven för dig har hennes hand dragit undan förlåtar och pekat ut vägen — den enda väg som kan föra oss helskinnade fram mellan dessa motsatser hvilka i alla tider varit Scylla och Charybdis för vårt tankeskepp; vi må kalla dem natur och kultur, själ och kropp, individ och samhälle — äller egoism och altruism, själfhäfdelse och själförsakelse — hellenism och kristendom. Du har själf en gång velat sträfva att likna den gestalt, hvilken alltid skymtar genom denna varma dallrande solrök af tankar: »en kämpe som med ena armen banar sin egen väg, med den andra lyfter upp sin sårade kamrat — i stället för att bruka båda armarna att hugga sig själf väg, äller båda att bära och förbinda.» Och mins du ej, hur vi anammade denna harmonilära, denna enhets- och lycksalighetsreligion som det förlösande ordet! Hur vi tyckte att vi burit den slumrande inom oss fast vi ej haft makt äller mod att väcka den själfva — kanske af spökrädd fruktan att den också skulle vara en kompromiss, det är en konstgjord jämvikt,

en blott skenbar enhet af motsatser. Hur vi jublade när *hon* kom och väckte den — när hon visade oss, klart och omotsägligt, att det fins en enhet som ej är kompromiss, en harmoni hvars alla toner få klinga med sin fulla styrka och prakt utan att en enda behöfver dämpas äller förstummas till förmån för en annan. Att det fins en gyllene medelväg som ej är småsjälens trånga, snörräta justemilieu-gränd, kringbygd af murar och torn till skydd mot öfverdriftens och ytterlighetens vilda vindar — utan som tvärtom är den fria människans breda kungsväg, öfver hvilken ytterligheterna omformade strötts som mjuk gullsand, rests som ståtliga äreportar!

Du kan ej ha glömt allt detta. Och du finner nu samma tankar än djupare tänkta, än vackrare och klarare utmäjlade i Tankebilderna — dessa strålande dikter på prosa, dessa ädla, lugna och dock sjudande unga och mäktiga filippiker mot alla gamla tyranner och enväldshärskare! Å, smycken och ädla stenar äro de, hopfogade till en tung och dyrbar och gnistrande grann kedja; och tron på »människans och naturens enhet» och på »mänsklighetens lagbundna utveckling af och genom egna krafter till den jordiska harmoni som är dess mål», sträfvan att »flytta lycksalighetsidealet och dess förvärkligande inom denna tillvaros gräns» — den tron och den sträfvan är spännet som håller ihop hela kedjan. Och det är ett spänne som håller!

Jag skulle vilja sitera och sitera. Jag skulle vilja gå omkring och ropa ut dessa tankar och tolka dessa bilder för människorna. Ty de äro till den grad närsynta och sömniga och förfäade att de kalla dem än »farliga» och »omoraliska», än dunkla och grumliga. Och icke se att hela värdet är en siandes rop i natten, ett varsel om nya tider och nya mål! —

Den andra andaktsboken är Mæterlincks La Sagesse et la Destinée. Äfven den ett varsel och en kedja af äkta pärlor. Några af dem kan jag ej neka mig nöjet att plocka ut och sända dig. — —

— — »Men däraf att sjukdomen tyvärr är mycket allmän, följer väl däraf att man aldrig bör sysselsätta sig med hälsan? —

Mänskligheten är till för att vara lycklig. — — Man kan hoppas, att alla en dag skola bli lyckliga och visa; och om den dagen aldrig kommer, så är det icke brottsligt att ha hoppats den. —

Den lyckligaste bland människor är den, som bäst känner sin lycka. —

Jag måste förvärfva min (lycka) i mig själf, genom mig själf. Men allt under det Du endast talar om Din lycka, skall Du utan att veta det hjälpa mig att förvärfva min. —

Vi göra orätt i att sålunda fastlänka ödet vid döden eller olyckan. När skola vi då frigöra oss från denna tanke, att döden är betydelsefullare än lifvet,

olyckan större än lyckan? (Läs för öfrigt hela detta kapitel L!) —

Att tala om lyckan, är icke det att till en del lära ut henne? Att uttala hennes namn hvarje dag, är icke det att ropa på henne? — — Det är säkert att man lär sig att vara lycklig; och intet läres lättare. — — Vanligen är det icke lyckan som fattas oss, det är vetskapen om lyckan. —

Man måste vara lycklig för att göra lycklig. — — Människan är född för att arbeta så länge dagen räcker, och icke för att trefva omkring i mörkren. —

Ja, resignationen är god och nödvändig inför lifvets allmänna och oundvikliga fakta, men öfverallt där strid är möjlig, är resignationen intet annat än okunighet, vanmakt eller förklädd lättja. — — Man fäster vanligen alltför stor vikt vid andens segrar öfver köttet; och dessa föregifna segrar äro oftast endast lifvets totala nederlag. — — Det är i allmänhet mycket lättare att dö moraliskt äller t. o. m. fysiskt för andra än att lära sig att lefva för dem. — —

Man säger oss: älska din nästa som dig själf. Men om du älskar dig själf med en trång, barnslig och räddhågad kärlek, skall du älska din nästa på samma sätt. Lär dig då att älska dig själf med en vid, sund, vis och hel kärlek. Det är mindre lätt än man tror. En klarsynt och stark andes egoism är mer värksamt välgörande och lyckospridande än en blind och svag andes hela själfupoffring. Innan man lefver för andra,

är det af vikt att man lefver för sig själf; innan man skänker bort sig själf måste man förvärfva sig själf. —

Man har gett oss lifvet, vi veta ej hvarför, men det tycks ligga i öppen dag att vi ej fått det för att försvaga eller förstöra det. — —

Märk hur visheten sänder vetenskapen, den yngsta af sina systrar, att hvarje dag, inom ödets landamären, inskränka till och med den fysiska smärtans område! —

All vishet är innerst ett slags renad vilja och kraft till lycka. — — De, hvilka slutligen träda ut ur sig själfva genom lyckans port, äro tusen gånger friare än de, hvilka träda ut genom sorgens. — — Den människa, som ej varit lycklig, liknar en resenär hvilken aldrig rest annat än nattetid. —

Det fins ingen lycka i själfva lyckan — — så länge hon icke hjälper oss att på något sätt känna den hemlighetsfulla glädje, som universum erfar öfver att eksistera.» — —

Det är ett ord, hvilket som en stilla soldager hvilar öfver hela boken om Visheten och Ödet. Ordet *Æquanimitas* — *égalité d'âme* — sinnets jämvikt, jämnmod, själflikhet.

Det kan också tolkas som hälgstämning öfver hvardagarnas enahanda — som hemkänsla i lifvet.

Ha vi den — då blir ej den längsta vinter tung
att bära. Då fröjdás vi åt den friska, renande kölden,
då se vi med tacksam glädje den mjuka, skyddande
snön.

Och stilla sväfva vinterns långa nätter och korta
dagar förbi — liksom ljusa skyar, liksom stjärnor . .

Liksom stjärnor skrida våra dagar,
lånande från lyckans sol sitt ljus.
Klart de glänsa — moln, som skymma, jagar
nordan snarligt bort med sång och sus.
Liksom stjärnor skrida våra dagar
genom evigheten, full af ljus.

Liksom skyar våra nätter glida,
ljusa skyar högt i rymder blå.
Sväfvande på stilla vingar vida,
dit ej fröjder äller sorger nå.
Liksom skyar våra nätter glida,
hvilande i dunkla rymder blå.

VÅR.

Nu ha vi gått i väntan
en vinter mörk och lång,
nu ha vi setat fångna
i kammarn, stängd och trång.
Nu stämma vi fiolen
och ropa högt åt solen —
Kom sol, kom sol och sång!

Kom sol i alla skogar,
där dödens dunkel rår.
Där stirra onda ögon
i alla svarta snår —

med gyllne pilar skjut dem,
och blända dem och slut dem,
kom sol, kom sol och vår!

Kom sol i alla stugor,
lys klart i kammarns vrår —
där tassa bleka spöken
ikring en svartklädd bår . .
Drif dem ur våra byar,
smält dem till hvita skyar,
kom sol, kom sol och vår!

kom sol i alla sinnen,
som törstat vintern lång.
Där smyga mörka tankar
i dalen, tyst och trång.
Låt vårlufts ljusa blånad
dallra ikring vår trånad —
Kom sol, kom vår, kom sång!

Våren är i luften.

Snön ligger ännu djup i skogarna, fall och åkrar
uppe på bärgslutningarna lysa ännu hvita som lakan
på bleke mellan de mörka, svartbruna och djupgröna
skogsmattorna.

Men nere i dalarna sticka redan fläckar af svart mylla och af gula gräsvallar med en svag grön skiftning fram mellan drifvorna. Vindarnas rena andedräkt börjar redan få en mild ljum doft, ett enstaka kvitter börjar trilla fram ur hagarnas brunröda björkkronor, en afbruten drill falla i klara droppar från den blåhvita, genomskinliga skyn.

Men långsamt går befrielseväcket. Vintern sitter stadigt och säkert på sin tron.

Hvarje klar dag samla sig solstrålarna, ta värvindarna till hjälp och storma an mot tronen under höga härskrin och brusande stridssånger. En kraftig och hugstor härskare har du varit, Vinter! ropa de. Du kufvade höstens vilda, blodiga uppror. Du lade din tunga hand på höststormarnas härjande rofriddare och spred lugn och fred öfver landen. Men nu är du gammal, nu är du blifven tyrann och enväldshärskare — nu skall du dö . . . Längre nog har du svängt knutpiskan, alltför länge har du hållit folket fjättrat i mörker och trældom. Ditt värk är fullbordat, Vinter, din bestämmelse är fylld. Hej, I unga — bort med gamlingen, ned med tyrannen!

Och så storma de tronen från alla håll — det brusar i skogarna, det brakar i sjöarnas is, det ekar i bärgen, och tronen darrar och vacklar . . .

Men han faller ej. Han står snart fast och orörlig igen. Och om natten komma två jättar, Köld heter den ena och Mörker den andra, och mura igen

sprickorna och göra grunden lika hård och orubblig som förut.

Det fordras en lång och tålmodig belägring för att få den gamle despoten att ge sig. Det tarivas härskaror af solstrålar och unga vindar för att förjaga mörkrets och köldens och dödens gamle hvite Gud..

Långsamt går befrielsevärdet — men framåt går det.

Det ser väl ut, som om vintern skulle återtaga sin makt och få nya krafter efter hvarje vårens anfall. Men dessa anfall äro nog alla i grunden segrar som småningom matta och försvaga fienden, fast man ej märker det straks.

Vi känna det i luften, och vi fira hvarje seger med lof och pris och glädjefäster.

Påskan är en.

Våra efter sol och grönska hungrande sinnens fasta lider mot sitt slut. Fettisdagen är inne, med fläsk och bullar och mandelmassa.. Ett förebud till den skinande, svällande tid som stundar, till sommarens must och varma välmåga.

Och påskafton är inne, med ägg och gröt, med påskbref och påsksmällar. Dånande skott och stor salut till förkunnande af kungabarnet vårens födelse.

Äggen äro målade med roliga bilder och full-

skrifna med galna rim och muntra värser. Påskbrefven, prydda med stora sigill och en väldig fjäder fastlackad i hvar och ett af dem, innehålla en målning af en eller flera ohyggliga häksor på väg till Blåkulla, samt som tåkst en fin visa eller en hög hymn på fria värars ..

Sopa, raka jag dig sänder
och ett gammalt smörjehorn —
tag dem mot med öppna händer,
bruka dem till resedon!
Vintersorg, du gamla häksa,
låt de skrupna vingar väksa,
smörj dina skor,
sätt dig gränsle på din kvast,
far med hast
bort till Blåkulla bärg — där bor
hela din släkt —
fly och flyg i Skärtorsdagsnatten
bort öfver mörka land och vatten,
jagad af vårens första fläkt!

Sorgen sneglade på mig,
smörjde sina skor med borsten,
gränsle på kvastkappen satte sig
och for af igenom skorsten.
Fönstret slog jag upp och såg
ut i natten. Jorden låg
stel och sömntung under snön —

som en barm jag såg den häfvas.
 Under isens täcke sjön
 drog efter andan, som nära att kväfvas.
 Men däruppe högt i skyn
 såg jag en syn —

Vindarna rida på skyarna!
 Det skriker öfver bärigen och byarna.
 På molnen stormarna rida
 i kapp, i kapp,
 och molnens hästar sig vrida
 under piskornas hvinande rapp.
 Och mitt i den brusande jakten,
 i takt med den rusande takten,
 där vimla väsen och skepnader,
 där rida på kvastar
 benrangelsgastar
 i svarta kåpor och svepnader —
 de krypa ur grafvar och kyrktornsgluggar,
 ens gap sprutar eld, en på ormar tuggar.
 Där jaga spöken
 med hjärtat i magen och munnen bak,
 med brinnande hår och maskar till fingrar —
 de komma med röken
 som stiger och slingrar
 ur skorstenspipor, ur kojor och gemak.

 Hoho, jag Er känner,
 I mörksens vänner!

Skilda namn I bären —
små sorger I ären,
I ären allt lumpet
som krälar i gruset,
allt stelnat och fruset,
allt gammalt och skrumpet
som rädes för ljuset!
Allt lydigt och tamt,
allt lytt och lamt —
allt sjukt som luktar,
all ynksom som suktar,
allt kval som klipper vingar
och förslöar och betvingar ..
Allt krämarsniket
som mäter tankar med metermått;
allt spe och spott
som spottas på kungen i nya riket;
allt förolyckat och lifsbesviket,
allt hån- och hatfullt, allt smått och grått ..

Å, jag Er känner,
I dödens vänner,
I vinterspöken,
bleka, bedagade.
I flyn nu förjagade
af lärkan och göken,
af grönskan i snåren,
af våren — af våren!

Wessman ligger ännu. Är han en nattfågel, så är han ock en sjuosofvare. Tidigast går han upp i slutet af april, ofta först fram i maj.

Han vill nog upp förr, det blir väl långsamt därnere i fångelset, man kan höra hur han vrider sig och mumlar, och ibland bänder han mot taket och bultar och knackar. Det brakar och knakar nog också i fogarna, men det håller; det är tjockt och starkt, det tarfvas hjälp af sol och blåst för att få det att smälta och lyftas af.

Och solstrålarna gnaga och gnaga. Inne vid stränderna frätas hål vid hål; de frysa till om nätterna, men de vidgas och bli allt större och fler med hvarje dag.

Och slutligen är där en ränna mellan land och isflaket, nog bred för att man skall kunna komma fram med båten och få ut rysjorna.

Den är täckt af en tunn skorpa hvarje morgon, både båten och rysjorna äro infrusna. Man får stå i fören med ena åran som isbrytare, det är som en nordpolsfärd. Och man ser rysjan som genom en klar glasskifva, och man ser en smidig mörkgrön varelse stå orörlig därnere och snevla uppåt — tills man slår glasskifvan i bitar öfver struten — då blir därnere ett bångande och göljande och ett ryckande i käppen vid strutändan.

Så raskt upp med käppen och struten i båten, och efter en stund in i köket i triumf med en pundgädda,

en grann isgädda med fint hvitt kött och härligt frisk och vattenren smak! —

Och nu skriker islossningen framåt med fart. Rännan utefter land blir allt bredare — vikarna ligga redan öppna och glittra i solskenet. Därute mörknar isfältet, skiftar från silfvergrått till järnsvart, allt sörjigare och skörare. Och stora rännor och vakar slå upp — de vidga sig till sjöar och floder — nu ligga hela fjärdar rena, medan blåsten packar ihop isflaken i andra — tills de en vacker dag sakta drifva ut mitt på sjön, stanna där, och på en kort stund äro försvunna, som en rök, som med ens sjunkna i djupet.

Hej, Wessman är fri, Wessman är öppen! Det glittrar, det blånar, bäckarna komma tumlande utför branterna och kasta sig med en skrattande och plaskande kullerbytta i hans vida famn, gäddor leka i alla vikar, och den första ångbåten knogar fram långt därute, glatt pustande, nymålad och glänsande hvit som en mås! —

Tará taratá!

Ung Man spelar valthorn i dalen.

Blås upp, si nu börjar balen!

Ung Man sig att jaga i morgonen går.

Nu är det vår!

Tara tarata!
 Solgrann är morgonstunden.
 Ung Man blåser valthorn i lunden.
 Det tisslar och hvisslar i buskar och snår.
 Nu är det vår.

Tara tarata,
 i skogen valthornet smattrar.
 Ankan i dalen snattrar,
 när vildgässens tåg genom rymden går.
 Nu är det vår!

Tara tarata,
 i bärget valthornet rungat.
 Det myllrar i solfulla dungar.
 Ung Man dricker solsken och barrdoft, gutår!
 Nu är det vår.

Tara tarata,
 i höjden valthornet klingar.
 Hej, lefve allt lif som har vingar!
 Ung Man låter skottet i luften gå,
 det är vår, hallå!

Majfästen är inne.
 Den börjar Valborgsmässafton, med flammande
 glädjeeldar i höjderna runtom Wessman.

Högst på Lekombärgets topp ha vi dragit ihop en väldig brasa på en gammal kolbotten. Torra kvistar och ris, gamla stubbar och stockar, enar och granar. Och en hop tomma tjärtunnor på höga stänger i en ring runtom.

I skymningen klättra vi ditupp och brassa på. Det sprakar och gnistrar, det fräser och smäller små skott i barrväcket och riset; allt större slå de röda lågorna fram, som sjungande jättetungor, som väldiga slingrande armar. Och de räcka hvarann händerna och slå ring kring bålet, och de väksa och sluta bålet i sin heta famn; det står insvept i en enda mäktig flamma som böljar och brusar med spetsen mot rymden, som slungas af och an af blåsten, som sjunker ihop och reser sig igen. En jättespringbrunn af eld som sprutar mot skyn och stänker ett rägn af gnistrande röda droppar runt omkring sig genom den ljumma ljusblåa skymningen.

Det är ett fyrvärkeri, grannare och rikare än några konstgjorda solar och raketsvärmar.

Vi gå fram och åter kring brasan med stora påkar och röra om och stöta på. Vi sjunga vårsånger och hurra och ropa ut öfver dalarna.

Och vi höra aflägsna rop svara oss långt bort i dunklet, från de andra eldarna hvilka lysa som stora stjärnor öfverallt i de dimblå höjderna, tändas och slockna och flamma upp igen.

Och det tyckes oss, att en väldig fågel kommer

sväfvande genom skymningen; hans magra, taniga kropp är smutsigt gråhvit, hans vingar äro glanslöst svarta, hans fjädrar rufsiga och slitna, och ett kallt luftdrag susar om oss från hans trötta, långsamma vingslag. Han närmar sig bålet, sväfvar ett ögonblick mitt öfver det — och sjunker sakta och uppslukas af flammans blodröda glupande gap.

Det är som det skulle koka och jäsa därinne i bålet. Det sjuder och bubblar, det brusar entonigt, med en sällsam klar och sjungande klang.

Och se — om en stund sprutar flamman åter mot höjden, och ur henne svingar sig ett vingat väsen, en ny jättefågel . .

Hans fjäderskrud skimrar i de klaraste och friskaste färger, ljusgrönt, himmelsblått, solgult och rött. Och när han sväfvar förbi högt öfver oss, känna vi en smekande varm och doftande fläkt stryka oss om kinderna. Och med snabba, starka vingslag flyger han bort genom dunklet, bort öfver höjder och dalar.

Fågel Fenix — den gamla vintern som blifvit vår! — —

Första Maj — andra fäst dagen.

Programmets hufvudnummer: Envig mellan Vintergrefven och Majgrefven.

Vintergrefven är klädd i harnesk och hjälm, hårda och blanka som is. Hvit är hans mantel, kantad med

hvitt pälsvärk af harens vinterskinn. Hans visir är nerfält, hans lans är en skidstaf, med en spets af glas som liknar en hvass istapp.

Majgrefven bär en pagedräkt i ljusgrönt och skärt. Han har ingen hjälm, endast en barätt med en svart blå fjäder ur en orrtupps lyrformiga stjärt. Hans lans är omvirad med slingor af spädlofviga kvistar, i hvilka ludna, ljust violätta backsippor, gula hästhofsblommor och silfriga sälg- och asphängen äro infätade. Och till spets har den en stor glansbrun grankotte.

En ung sprakfåle är Majgrefvens stridshäst, men Vintergrefvens är en gammal tung och trög arbetskamp. Så drabba de samman.

I första anloppet brytes udden af Vintergrefvens lans.

I andra vacklar han i sadeln..

I tredje träffar Majgrefvens lansspets (grankotten..) hans hjärta. Han glider ner på marken, och hans gamla springare lunkar sakta bort till staldörren under åskådarnas höga löje.

Och Majgrefven springer smidigt ur sadeln och böjer knä för drottningen — Storgårdens husfru — och hon lägger på hans hjässa en krans af blåsippor och snödroppar. —

Full vår.

Nu är jorden klarvaken igen, nu glöder solen allt

varmare och strålar allt fullare, nu är lifvet ljusst och sprudlande ungt, och gud är uppstånden från de döda!..

Såningsmän vandra fram och åter öfver åkrarna och strö med fulla händer sina hafrekorn i den svarta, fuktigt feta myllans djupa fåror.

Kor och getter och höns släppas ut ur båsar och burar att andas frisk luft igen och trampa jorden i frihet, att spela med skällorna bland bärgen och hälsa solen med galande rop och muntra krumsprång.

Vi flytta ut vinterblommor och krukväxter i det milda, sköna vårrägnet — de svälla och sträcka på sig och dricka luften och vattnet i fulla, njutande drag. Vi gräfvä och ordna i trädgården; vi borra hål i björkstammarna och hänga byttor därunder att samla upp laken — den droppar och droppar, klar och tjock, i samma takt som människans pulsar slå, som vårt och alltings hjärta klappar.. Det skall bli vin af den, det skall bryggas mjöd af björkarnas vår-saf, af jordens saft!

Och redan börja de bruna löfdungarna skifta i fint, ljusst grönt, redan bära björkarna guldgula hängen och askarna på gården runda, mörkt rödbruna små bollar, och häggarna stå höljda i en skrud af hvitt och grönt och i en sky af stark doft. Den är ett varsel, den doften, hela sommaren ligger i den som frö och aning, hela ängarnas vällukt och solluftens ångande värme.

Och redan ha de kommit åter, alla skyns och skogens kringströfvande spelmän och lekare.

Vår lefnad är full af musik,
 våra skogar äro fulla af kvitter;
 vår skvalpande Wessmansvik
 är full af glindrande glitter.
 Våra lärkor de slå i det blånande blå,
 våra starar i hålkarna hvissla,
 och vårens vindar de komma och gå,
 och väderflöjlarna gnissla.

Våra dagar äro fulla af sång,
 våra hagar äro fulla af drillar;
 i kronorna dagen lång
 det jodlar, det hvirflar, det trillar.
 De stå där och spela, hvartenda trä,
 på flöjter och pipor med lif i;
 våra skator de skratta, tjä tjä tjä,
 och svalorna svara — si vi, vi!

Våra nätter äro fulla af fröjd,
 våra skogar äro fulla af låtar.
 Det ropar mot himmelens höjd
 ur tufvor och buskar och bråtar.
 Och taltrasten, kungen i sångarnas stat,
 han sjunger så granarna gråta.
 Våra kråkor de säga prrat, prrat! —
 men mena, se så ska det låta!

Vårt rike, vårt rike är fullt
 af vingade väsen som sjunga.

Hvar sloge, hvar hage och hult
är full af spelande unga.
De tumla i solen dagen lång,
de somna om kvällen tillsamman.
Vårt rike är fullt af sång,
vår lefnad af glädje och gamman!

Så kommer Pingst, hänryckningens tid!

Då samla vi åter ihop våra trogna vänner och
goda grannar, att med oss fira lifvet och begå den
stora vårreningen..

Ut på gården med möblerna, ut med vasernas
bruna och torra enris och tallkvistar! Och upp med
fönstren, på vid gafvel — och ut med innanfönsterna
och med mossan och bomullen bakom dem!

A — hur luften böljar genom rummen, frisk, mäktig,
ränsande! Hur den fyller minsta vrå af våra kammare
och våra sinnen, hur den sköljer bort spindelväfvar
och unkna vinterdrömmar och trötta tankar med sina
klara böljor!

Vi taga af golfmattorna, vi skura golfven och sopa
tak och väggar. Det är ej arbete, detta, det är fäst
och lek!.. Vi taga ned bok efter bok från hyllorna
och vädra dem, låta luften strömma genom deras gul-
nade blad och låta solskenet lysa genom deras gamla

mörknade ord och bleknade tankar . . Vi lyfta af locket på pianinots svarta likkista och släppa en frisk fläkt ditin; en präktig spelman — han blåser bort allt dam som hopats där under den långa natten, och när hans mjuka och glada händer glida öfver strängarna, dallra de med en ny klang, en hög och stark klang af vårstorm i hvita skyar och af böljgång efter islossningen . .

Så samlas vi ute på gården, beväpnade med käppar och rottingar. En sätter sig på stora trappan och spelar en kraftig marsch på fiolen, och vi andra piska möbler och mattor i takt . .

Det är icke hvardagssläp och slafsysslor, detta!

Så in med möblerna igen, och in med löf och blommor i alla vaser, med björkruskor och häggkvistar i spisarna, med friskt och doftande grönt i alla hörn!

Och flaggan i topp för första gången i år, och trädgårdssoffor och bord och gungbräden ut i sommar-matsaln på udden. Och ned i Wessman att skölja bort vinterns dam ur porerna, vinterns mörker ur ögonen, vinterns tunga tystnad ur öronen . .

Och vi äro redo att fira Pingst, hänryckningens tid, knoppningens högtid, med glädjens eldslågor brinnande stilla och klart i våra ögon. —

Vi gå i väntan — på sommaren, på att knopp skall bli blomma, på syrener och konvaljer.

Det är en undrande, drömsk väntan — dunkel och dock dallrande ljus, som en af dessa majnätter. Det är så mycket vi bida, jag och min kära. Hela sommaren, hela lifvet.

Och ännu ha vi lång tid kvar — det kommer ej förrän mot hösten, det blomster vi bida.

Mätte vi kunna använda denna tid rätt! Vi ha mycket ogjort, innan vi kunna ta emot detta nya lif så, som ett nytt lif skall mottagas. Vi äro mycket okunniga i det största och viktigaste och ansvarsfullaste värf som kan läggas på en människas skuldror. Det att fostra framtiden.

Men vi känna och blygas öfver vår okunnighet, och ha kommit öfverens om att hjälpa hvarann att skingra den, så mycket som står i vår makt. — —

Det är min hustrus födelsedag i morgon.

Jag skall smyga mig ut medan hon sofver, och plocka en fann full konvaljer — de ha slagit ut nu, ha just öppnat sina härliga hvita klockor.

Så skall jag duka en kaffebricka, klä den runtom med hvitsippor och grönt, och binda en krans af konvaljerna. Smyga mig in till henne, ta henne på sängen med brickan och lägga kransen på hennes bröst, kring hennes hals.

Då skall hon vakna, fullsöfd och strålande och ljufvig, och medan konvaljernas klockor stilla klinga,

med gullkläpparna satta i dallring af hennes lugna
andedrag, skall hon läsa ett papper, hvilket skall ligga
hopvikt bland sippornas hvita stjärnor på brickan.

Dessa värser skall hon läsa där.

Min älskade, det lif du bär
med bäfvan i ditt sköte,
på lyckans träd en knopp det är
som trår till solens möte.

Den sväller, sväller i din famn,
som full och hög sig hvälfver,
den trår till mänskligt lif och namn,
af längtan stark den skälfver.

Min älskade, det lif du bär
under ditt varma hjärta,
en gnista ifrån solen är,
tänd uti salig smärta.
Den tindrar flämtande och matt
igenom moln och dimma,
den längtar att en lyckans natt
bland klara stjärnor glimma.

Min älskade, det lif du bär
ur mörkret fram mot ljuset,
en glimt af evigheten är,
som sprungit fram ur gruset.

Vi slockna snart, vi tappa snart
de böjda vandringsstafvar —
o lys, du stjärna, varmt och klart
på våra tysta grafvar!

3.

EPILOG.

Nu är det höst, nu är det tid att skörda.
Nu faller frukt, nu mognar frö och säd.
Och böjda under tung, rödkindad börda
stå våra gamla gråa äppelträd.

Nu björkarna de vissna löfven fälla
att smältas om i mulln till gyllne saft,
och vallmoståndens fröhus fulla svälla
att sprängas snart af lifvets tysta kraft. —

Nu är det höst, nu är det tyst i skogen,
där i mitt famntag jag en vår dig slöt.

Min älskade, vår kärleks frukt är mogen,
som vallmons fröhus sväller högt ditt sköt.

Och skalet sprängas skall, och du skall trycka
ett lif, en värd emot din fulla barm.
Rödkindad börda, frukten af vår lycka,
du leende skall bära på din arm! —

Och vårens drömmar, denna ljusa skara
af äppelblom i knoppning skär och fin,
till tankar väkta, genomskinligt klara
likt astrakaner, saftiga som vin.

Och sommarns tusen drillar glädjevilda,
som föllo i vårt sinnes luckra jord,
de gro — till lyckosånger lugna, milda
de mogna nu, till klangfullt starka ord! —

Nu är det höst, nu må vi skörda glada,
hvad våren sådde, du mitt väsens vif.
Hvar frukt, hvart korn, vi samla i vår lada,
är frö till nya vårar, nya lif!

Det lider mot kväll.

Det lyser ur alla Storgårdens fönster, och stundom

skymtar därinne ett skuggspel af oroliga gestalter, af och an, fram och åter förbi fönstren.

Och då och då tränger ett skrik ut i mörkret, utdraget, skärande gällt.

Karl-Herman står böjd öfver Birgits bädd. Han har stått så ett dygn, lutad öfver henne, hållande hennes händer, genomborrad af de stingande, sylhvassa skriken, stirrande in i hennes vidöppna ögon. Och inom sig har han hört några ord tona — min kära ligger i vända — min kära ligger i vända.. och han hör dem än, om och om igen, min kära ligger i vända —

Dessa ögon.. Han blundar, men han ser dem ändå, ohyggligt stora, svindlande djupa, men blinda och tomma, tomma. Och dessa skrik.. Det är storm och mörker ute, mörkret dånar, stormen springer omkring i trädgården och tjuter som en husvill hund, ibland kommer han fram och krafisar på fönstret och gnäller, rågnet smattrar mot tak och väggar, piskar ursinnigt mot rutorna, och sjön sjunger som en kör af tusentals röster, hårda, mörka. Men genom allt brus' och larm tränga skriken, skarpa och gälla, stigande till hissande höjd, sjunkande igen i bruset, i natten.

Min kära ligger i vända —

Då tycker han sig höra vingslag långt borta, tunga och hvinande — allt starkare, allt närmare. Han ser ut genom fönstret — tycker sig se ett par brinnande

stora ögon i den svarta luften — stirrar in i dem, ser dem vidgas och växa — ser dem nalkas fönstret — och stanna där tätt utanför rutan —

Han vacklar ut. Kommer ned för trappan, går ut i natten, ut på yttersta udden.

Dånet döfvar honom först, han tycker sig sjunka i ett stort, mörkt lugn, utan tankar, utan förnimmelser. Han står så en stund, medvetslös. Rågnet strömmar öfver honom, vågornas skum stänker honom i ansiktet, stormen fläker upp hans rock och sliter i hans bara hår.

Vassen i vikarna suckar och rosslar — han börjar lyssna och börjar höra och se. Och han ser hur sjön kastar sig mellan stränderna som i våldsamma smärtor — det är den som ropar, tänker han — det är vattnet, jorden, luften, mörkret — —

Då skriker en lom långt ute på sjön — som ett gråtande barn, ensamt och vilset i mörkret..

Det går en ryckning genom hela hans kropp. Han är vaken igen, vänder sig häftigt om och skyndar upp mot gården.

Min kära ligger i vända, i vända, tonar det inom honom. Och han går ifrån henne, han flyr fegt, en stackare är han, en ynkelig stackare.

När han så närmar sig byggnaden, är det som om ropen åter skulle dämpas och dö bort.

När han går uppför trappan, är det som om mörkret skulle lätta därute, som om rågnet skulle

slå saktare mot rutorna och stormen långsamt sjunka mot jorden och draga bort i natten.

När han går förbi det fönstret i stora salen, som är på samma sida som sängkammarfönstret, ser han åter två brinnande punkter ute i det svarta — men det är inga stirrande ögon, det är ett par stilla lysande stugfönster.

Och när han står i dörren till sängkammaren — då slår hon upp ögonen —

Å — *den* blicken!

Den är inåtvänd först, omedveten, blind — hon är ännu långt långt borta, fjärran i ett stort mörker. . Den glider stilla öfver föremålen och ansiktena omkring, utan att se, utan att känna igen; den möter hans blick, där han står andlös, stödd mot dörrposten — men den stannar ej, svarar ej, utan viker undan och går vidare.

Så glider den sakta kring, tills den faller på en kvinna hvilken närmar sig sängen — med ett barn i famnen —

Och då sker ett under. Då stannar blicken, då ser den; då lysas ögonen och hela anletet plötsligt upp som af ett stilla strålande solsken inifrån, då glider ett leende äfver de bleka dragen, ett leende som en soluppgång, och blickarna sträckas som armar mot kvinnan med barnet, i ropande, jublande, stormande längtan.

Karl-Herman stiger tyst fram ur dörren, sjunker på knä vid bädden och griper hennes hand.

En kväll en vecka senare sitter han åter bredvid sängen, med ett fullskrifvet pappersark i handen.

Barnet ligger vid hennes bröst, hon ser ned på det, och leendet dallrar lugnt och mjukt i hennes ögon och öfver det fina, genomskinliga ansiktet.

En brasa gnolar i kakelugnen och breder sitt varma röda ljus öfver den hvita bädden.

Han ser in i den och läser långsamt med dämpad röst:

O Lif, o Gud, som är af evighet,
 hvars själ är Lag, hvars namn Nödvändighet —
 o hör vår bön, o gif att våra dagar
 jämsides flyta må som tvänne floder,
 framdrifna lugnt af samma kraft och lagar,
 till dess den stunden för oss båda randas,
 då sjunkande i hafvet, allas moder,
 varmt med hvarandra våra böljor blandas!
 Och gif, att våra väsen växa må
 som tvänne träd i skogen, hvilka stå
 intill hvarann, och hur dem stormen ristar
 dock hålla samman fast, med mjuka kvistar

Storgården.

omslingrande hvarann högt i det blå,
 med sina rötters trådar starka, fina,
 omslingrande hvarann i jordens mull!
 Och en gång, när vår lefnads dag är full,
 när safven vill i stam och grenar sina
 och runt omkring oss unga plantor stå
 och växa snabt till ynglingar och brudar —
 o gif, att då
 vi falla samma stund för yksans stål
 och kastas båda på ett Baldersbål,
 en våreld, helgad åt de gamla gudar,
 världlivets evigt unga gamla gudar!

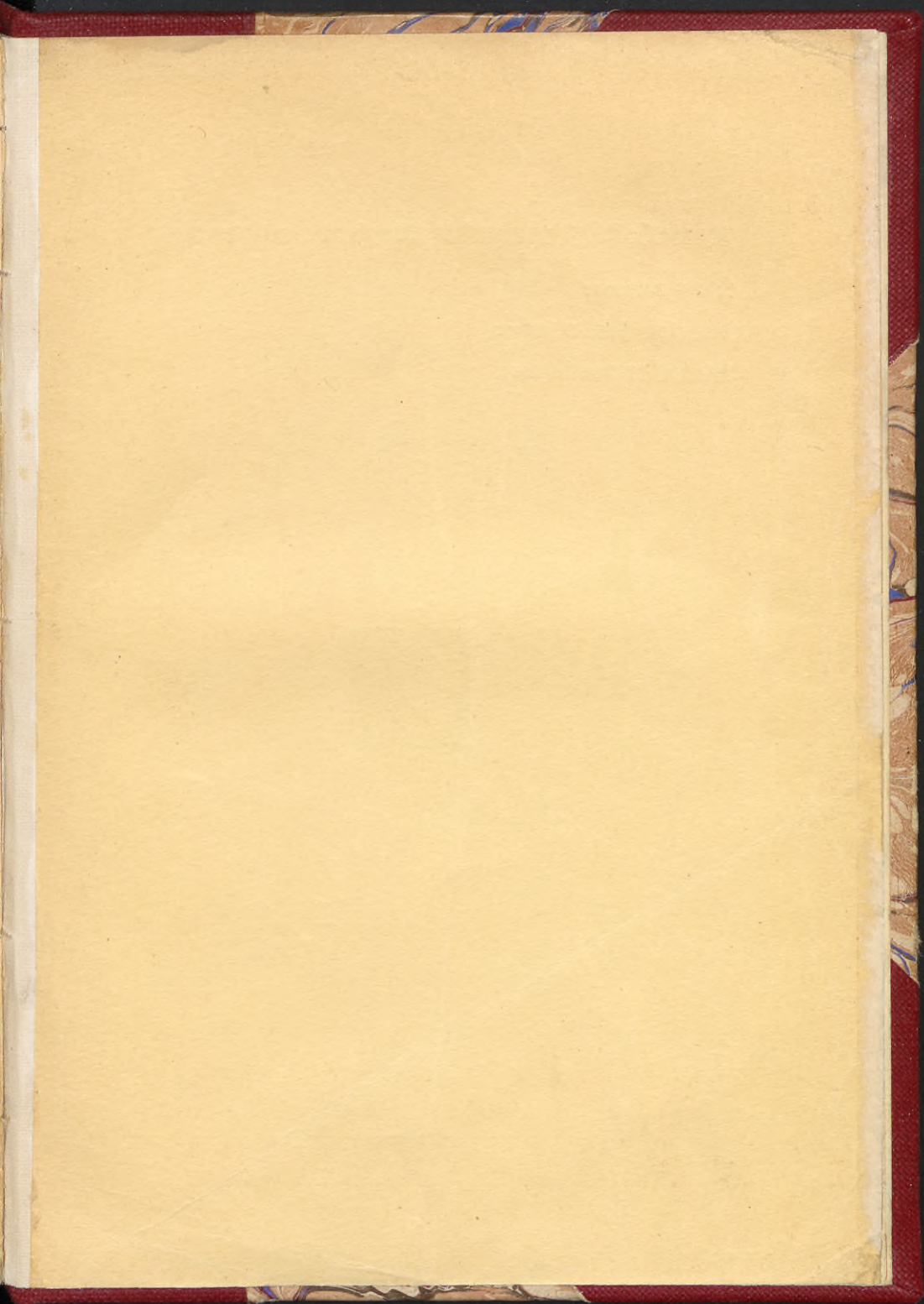
Min brud, då smälta vi med jorden samman
 och samman, samman med hvarann i jorden.
 Då är Guds lycka och vår lycka vorden..
 Vi smältas om i röda altarflamman.
 Vi bli till sten, vi blifva höga fjäll,
 som blåa vidder ge åt sinnen trånga.
 Vi bli två blomster, hvilkas dofter ånga
 till lifvets pris en stilla sommarkväll.
 Två fåglar bli vi, hvilka ljudligt sjunga
 till fröjd för dem som bära dagens tunga.
 Vi blifva skyar, solbelysta skyar,
 med rägn vi släcka torra markers törst
 och fylla brunnarna i slättens byar.
 Och se, när altarlågan flammar störst,

då bli vi solen, jordelivets källa,
blå rymden bli vi, i vårt sköte trycka
vi jord och stjärnor i oändlig lycka,
vi två, vi längtande, vi evigt sälla!

Hand 10/14
1924

92

O. n

25

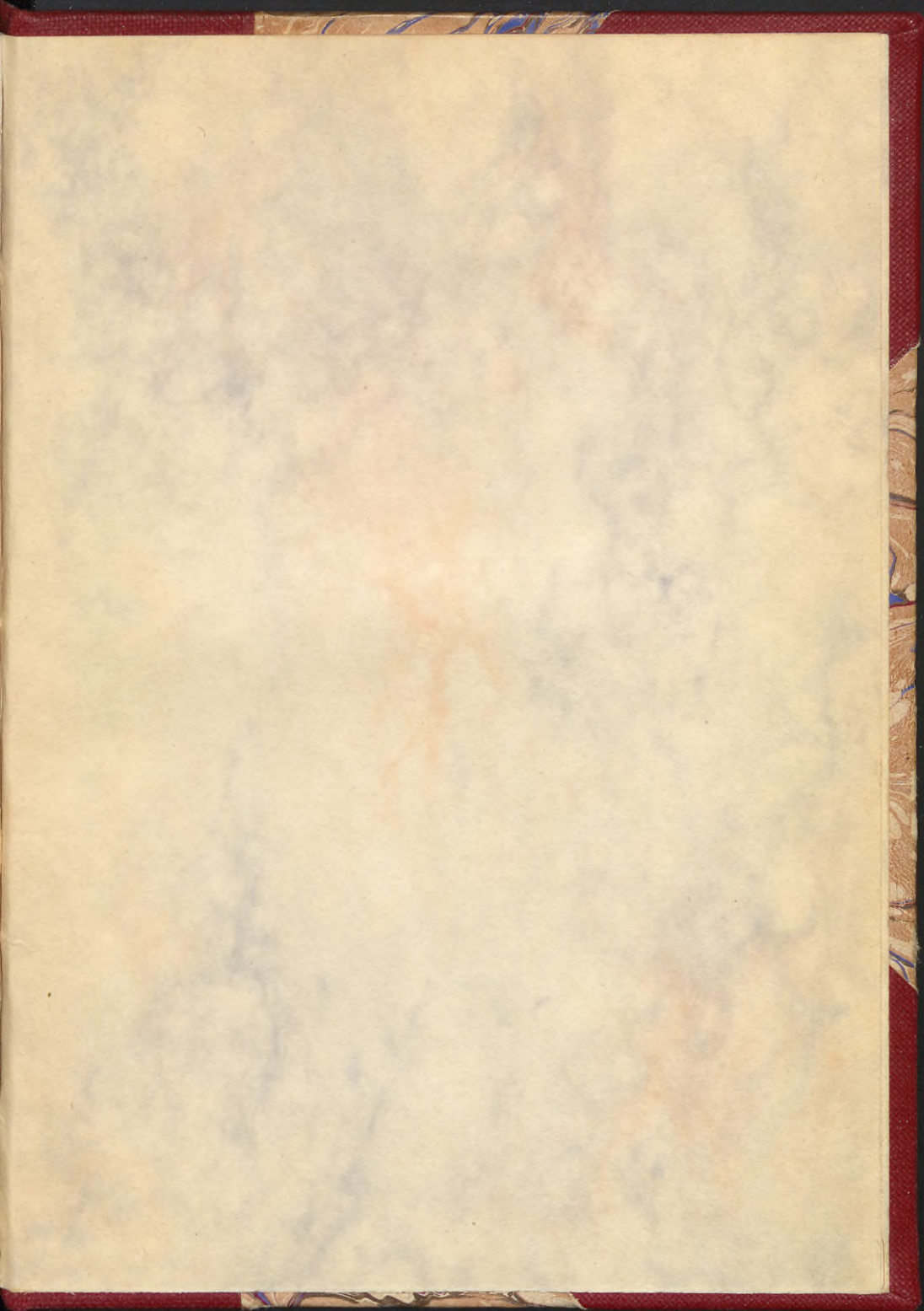
Karl-Erik Forsslunds föregående arbeten:

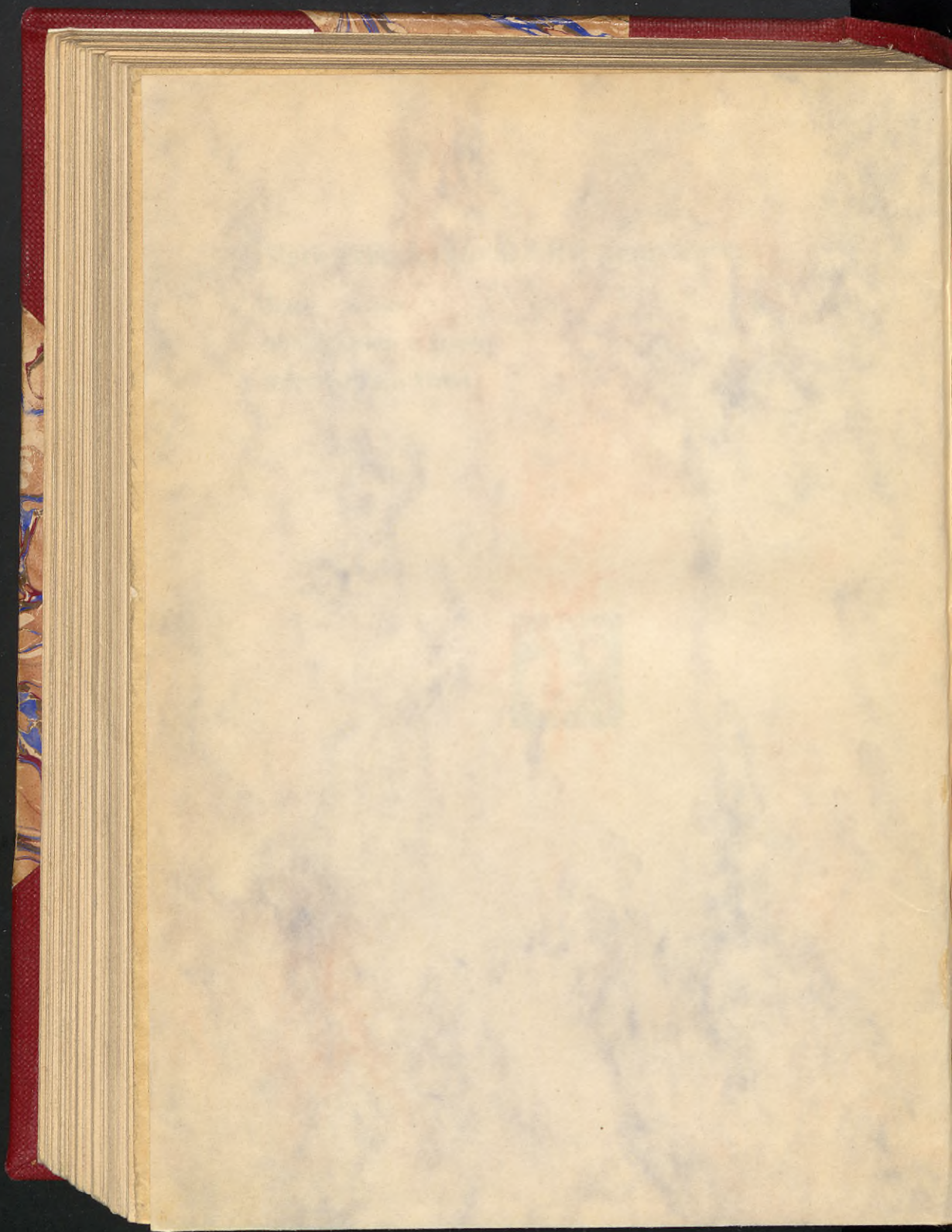
Skog 3 kronor

Jungfru-Jan 3 kronor

Historier 2,50 kronor

2.25

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

